

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE
PLANLAMASI ANABİLİM DALI**

**İLKOKULLARDA KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARI:
OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE VELİLERİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMAYA YÖNELİK
DURUM ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İnan KARABULUT

**Lefkoşa
Ocak, 2013**

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ DENETİMİ EKONOMİSİ VE
PLANLAMASI
ANABİLİM DALI**

**İLKOKULLARDA KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARI:
OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE VELİLERİN
GÖRÜŞLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMAYA YÖNELİK
DURUM ÇALIŞMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İnan KARABULUT

Danışman: Doç. Dr. Gökmen DAĞLI

**Lefkoşa
OCAK, 2013**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

İnan KARABULUT'un İlkokullarda Kaynaştırma Uygulamalarının Okul Yöneticileri, Öğretmenler ve Velilerin Görüşlerine Göre Karşılaştırmalı Durum Çalışması" başlıklı teziOcak 2013 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Yrd. Doç.Dr. Özhan ÖZTUĞ

Üye: Doç. Dr. Zehra Altınay GAZİ

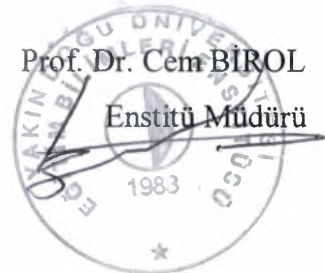
Üye: Doç. Dr. Gökmen DAĞLI

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../ 01 /2013

Prof. Dr. Cem BİROL
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Öncelikle araştırmanın planlanması ve raporlaştırılmasına kadar geçen sürede beniyönlendiren ve destek veren danışman hocamDoç. Dr.Gökmen DAĞLI' ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimimde emeğini esirgemeyen hocalarım Doç. Dr. Fahriye Altınay AKSAKAL, Doç. Dr. Zehra Altınay GAZİ, Yrd. Doç. Dr. Engin BAYSEN ve Dr. Şefika MERTKAN'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Çalışmalarım boyunca bilgi ve tecrübelerini benimle paylaşan değerli öğretmen arkadaşım İsmet KILIÇ' a teşekkür ederim.

Yüksek lisans yapmama beni teşvik eden, çalışma süresince her zaman destek olan biricik hayat arkadaşım, sevgili eşim Sevim Kader KARABULUT'a ve canım oğullarım İsmail Berat, Ömer Burak ve Mehmet Alparslan'a çok teşekkür eder, sevgi ile kucaklarım.

İnan KARABULUT

ÖZET

İLKOKULLARDA KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARI: OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE KARŞILAŞTIRMAYA YÖNELİK DURUM ÇALIŞMASI

KARABULUT, İnan

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Ekonomisi ve Planlaması Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gökmen DAĞLI

Ocak 2013

Bu tezin amacı KKTC’de ilkokullarda kaynaştırma uygulamalarının okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşleri doğrultusunda karşılaştırmalı olarak ele alınmasıdır. Alanyazınıdasırasıyla “özel gereksinimli çocuklar”, “özel eğitim”, “özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarının gelişim” ve “kaynaştırma uygulamaları” konuları üzerinde durulmuştur.

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” hazırlanarak okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere uygulanmıştır. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve bu kayıtlar “İçerik Analizi” yöntemiyle analiz edilmiştir.

Çalışma grubunu belirlemek için, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden, seçkisiz örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Araştırmaya 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 veli olmak üzere toplam 36 katılımcı dahil edilmiştir. Verilerin toplanmasında uygulanan görüşme formunda kaynaştırma uygulamalarını etkileyen etkenler dikkate alınarak görüşme soruları hazırlanmıştır. Yönetici, öğretmen ve velilere aynı sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların bazılarıyla araştırmacı bizzat görüşmüş ve mülakat yoluyla sorulara cevaplar alınmıştır.

Araştırmanın bulguları aşağıda özetlenmiştir:

Katılımcıların çoğunluğuna göre, KKTC’ de kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemelerinin yetersizdir. Özel eğitim kanununa ihtiyaç vardır.

Katılımcıların çoğu tüm engel türlerini kaynaştırma uygulamalarına uygun bulmaktadır.Özel eğitim için alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve maddi destek sağlanması gerekmektedir. Her okulda kaynak oda açılması ve özel eğitim öğretmeni verilmesi talep edilmektedir. Sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri kabullenmeleri, sabırlı ve ılımlı olmaları beklenmektedir. Velilerin özel gereksinimli çocuklarını kabullenmeleri ve çocuklarının yetersizlikleri hakkında bilgi sahibi olmaları önemli görülmektedir. Okullarda çoğunlukla kaynaştırmaya hazırlık çalışmaları yapılmaktadır. Az sayıda da olsa hazırlık çalışmalarını yapılmadığı okullarda vardır. Katılımcıların çoğu; Kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenin yaptığını belirtmiştir. Katılımcıların çoğuna göre, kaynaştırmaya destek hizmetlerinin özel eğitim öğretmeni ile ilgili öğretmenler tarafından yapılmaktadır. Katılımcılar, kaynaştırma ile ilgili kurs ve seminer düzenlenmesini istemektedirler.

Anahtar Kelimeler:Özel Eğitim, Özel Gereksinimli Birey, Kaynaştırma, Okul Yöneticisi

ABSTRACT

INTEGRATED APPLICATIONS IN PRIMARY SCHOOL:ADMINISTRATORS, TEACHERS AND PARENTSABOUTTHECOMPARISON CASE STUDY OF OPINIONS

KARABULUT, İnan

MA Thesis, Department of Educational Administration, Supervision and Planning

Supervisor: Assoc.Prof. Dr. Gökmen DAĞLI

January, 2013

The purpose of this thesis is inclusive practices in primary schools in the TRNC school administrators, teachers and parents is to evaluate the comparative accordance with the opinion. These are "special needs children", "special education", "special education and inclusive development practices" and "integration" have been emphasized.

The interviews were used in this study, qualitative research methods. In this study, the data collection tool "Semi-Structured Interview Form" prepared school administrators, teachers and parents were applied. Interviews were recorded, and these records audio recording device "Content Analysis" method have been analyzed. The study group to determine the probability-based sampling methods, the method of random sampling was applied. Study 10 managers, 14 teachers and 12 parents for a total of 36 participants were included. Interviews to collect data in the form of the interview questions were prepared taking into account the factors affecting the integration applications. Principals, teachers and parents asked the same questions. Some of the answers to questions through research and interviews of the participants were interviewed in person.

Findings of the study are summarized as follows: According to the majority of the participants, the TRNC legal regulations in the integration practices are insufficient. There is a need for special education. Most of the participants find the appropriate integrated in all kinds of obstacles. Infrastructure and financial support for special education arrangements should be provided. Opening and providing special

education teacher in each school is requested resource room. Acceptances of students with special needs classroom teachers, patient and are expected to be moderate. Acceptance of children with special needs of parents and their children is important to have information about the inadequacies. Schools are often the preparatory work. Although there are a small number of preparatory work done in schools. Most of the participants; mainstreaming special education teacher declared that the preparatory work. According to most participants, the agitation is carried out by teachers for a special education teacher support services. Participants want to organize courses and seminars related to the integration.

Keywords: Special Education, Special Needs Children, Integration, School Administrator

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KAPAK.....	
ii JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI.....	
iii TEŞEKKÜR.....	
iv ÖZET.....	
v ABSTRACT.....	
vii	
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	..xii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem	
11.2. Problem Cümlesi.....	2
1.3. Alt Problemler.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Sayıtlar	5
1.6. Sınırlılıklar	
51.7. Tanımlar.....	
5	
1.8. Kısaltmalar	6

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitim.....	8
2.1.1. Özel Gereksinimli Çocuklar.....	8

2.1.2. Özel Eğitim	11
2.1.2.1.Özel Eğitimde Sınıflandırma.....	12
2.1.2.2. Özel Gereksinimli Öğrencilerin Eğitim Ortamları.....	14
2.2. Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişim.....	15
2.2.1.Dünya’da Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişim.....	15
2.2.2.Türkiye’de Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi....	19
2.2.3.KKTC’deÖzel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi.....	21
2.3. Kaynaştırma Uygulamaları.....	23
2.3.1.Özel Eğitim Destek Hizmetleri	25
2.3.1.1.Kaynak Oda.....	26
2.3.1.2.Sınıf İç Yardım.....	26
2.3.1.3.Özel Eğitim Danışmanlığı.....	27
2.3.2.Kaynaştırma Uygulamalarını Başarıya Ulaştıran Etmenler.....	27
2.3.2.1. Öğretmenler.....	28
2.3.2.2.Normal Öğrenciler.....	29
2.3.2.3.Kaynaştırma Öğrencileri.....	30
2.3.2.4.Okul Yönetimi.....	31
2.3.2.5.Aileler.....	31
2.3.2.6.Fiziksel Ortamlar.....	33
2.3.2.7.Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları(BEP).....	34
2.3.2.8.Destek Özel Hizmetleri.....	35
2.3.3.Kaynaştırmanın Yararları.....	36
2.3.3.1.Özel Gereksinimli Öğrenciye Yararları.....	36
2.3.3.2.Normal Çocuklar İçin Yararları.....	36
2.3.3.3.Sınıf Öğretmeninin Yararları.....	37
2.3.3.4.Velilere Yararları.....	38
2.4.Kaynaştırma ile İlgili Araştırmalar.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli.....	47
3.2. Evren.....	48
3.3. Çalışma Grubu.....	483.4. Veri
Toplama Süreci.....	49
3.5.. Veri Toplama Aracı.....	50
3.6. Verilerin Analizi.....	50

BÖLÜM IV BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular	52
4.2. Tartışma	100

BÖLÜM V SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	114
5.2. Öneriler	120
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	120
5.2.2. İleriki Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	121
KAYNAKÇA.....	122
EKLER.....	130

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 1. Katılımcı Durumu.....	49
Tablo 2. Kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemelerinin yeterliliği	52
Tablo 3. Okulunuzda kaynaştırma uygulamasından yararlanan özel gereksinimli Bireylerin engel türleri.....	54
Tablo 4. İlkokullarda engel türlerinden hangilerini Kaynaştırma uygulamalarına uygun buluyorsunuz.....	56
Tablo 5. Kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlar.....	59
Tablo 6. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için MilliEğitim Bakanlığından beklentiler.....	64
Tablo 7. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için Öğretmenlerden beklentiler.....	67
Tablo 8. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için Velilerden beklentiler	69
Tablo 9. Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrenciye yararları.....	73
Tablo 10. Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrenciye yararları.....	75
Tablo 11. Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere yararları.....	77
Tablo 12. Kaynaştırma uygulamalarının veliye yararları.....	79
Tablo 13. Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapılması.....	83
Tablo 14. Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını yapanlar.....	85
Tablo 15. Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlanması.....	88

Tablo 16.Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlayanlar.....90

Tablo 17.Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesi

Durumu.....92

Tablo 18.Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer

düzenlenmesini isteme.....94

Tablo 19.Kaynaştırma uygulamaları hakkında öneriler.....96

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıtları ve araştırma ile ilgili tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem

Eğitim her bireyin hakkıdır. KKTC Milli Eğitim Yasası6. Maddesinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir: “Her yurttaş, hiç bir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir.” Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim, en genel anlamda, bireylerin toplumsal gelişimlerinin ve kişiselyeteneklerinin en üst düzeyde gelişmesini sağlamak için seçilmiş ve planlanmışetkinlikler süreci olarak tanımlanabilir(Tezcan, 1984).

Hallahan ve Kaufman (1982)’a göre: “Gelişen dünyadaçağdaş eğitim, bireylerin gereksinimleri doğrultusunda hizmet sunmak üzere bireysel farklılıkları dikkate alarak planlanmaktadır. Demokrasi en iyi seklide anlaşılıp yorumlandıkça, bireyin özgürlüğü, bağımsızlığı ve eşitliği gündeme gelmiş; bireysel özelliklerin farklılığına daha ılımlı ve olumlu bakış açısı gelişmiştir. Bu her alana olduğu gibi özel eğitime de yansımıştır.”Özel gereksinimli bireylerin toplumunbir üyesi olabilmesini sağlamak için her şeyden önce ilk girdiği toplumsal çevre niteliği taşıyan eğitim ortamlarında ayırıştırmaya hiç yer verilmeden çocukların birbirlerini olduğu gibi kabullenmelerini sağlamak üzere kaynaştırılması gerektiği fikri kabul edilmektedir(Eripek, 1986; Özsoy, Özyürek ve Eripek, 1988).

Gelişmiş ülkelerde özel gereksinimli çocukların büyük bir kısmı okullardaakranlarıyla birlikte en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitilmektedirler (Ataman, 2008). Bu uygulama kaynaştırma uygulamasıdır. Kaynaştırmanın özel gereksinimli çocuğun normal akranlarının bulunduğu sınıfa dahil edilmesi anlamına gelmediğiniKargın (2004)şu şekilde ifade etmektedir: “Kaynaştırma eğitimi; özel eğitime gereksinimli öğrencilerin hiçbir özel eğitim desteği olmadan aynı yaştaki akranlarıyla yalnızca aynı sınıf ortamında, birlikte eğitilmeleri anlamına

gelmemektedir. Kaynaştırma eğitimi özel eğitim gerektiren öğrencilerin genel eğitim sınıflarında uygun özel eğitim desteği sağlanarak eğitim görmeleridir.”Engelli öğrencilerin, engelli olmayan akranlarıyla birlikte eğitilmelerinin amacı; engelli öğrencilerin akranları ile akademik ve sosyal yönden bütünleştirilerek sosyal ve duygusal yönden gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamaktır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005).

Kaynaştırma uygulamasının başarıya ulaşabilmesi için gerekli olan destek özel eğitim hizmetleri sağlanmalı, okullarda ve sınıflarda bulunması gereken donanım, araç gereçler temin edilmeli, aileler, öğretmenler, okul yöneticileri ve normal öğrencilerkaynaştırma uygulaması için bilgilendirilmeli, fiziksel ortamlarda düzenlemeler yapılmalı, öğretmenler bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamalıdır.

Yapılan araştırmada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde kaynaştırma uygulamaları hakkında araştırmaya rastlanılamamıştır. Bu nedenle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Gençlik ve Spor bakanlığına bağlı bünyesinde kaynak oda bulunan devlet ilkokullarında kaynaştırma uygulamalarınınuygulanabilirliğinin, kaynaştırmanın ülkemizde geldi son durumunun tespiti önemlidir. Kaynaştırma uygulanması konusunda bilgi ve görüş alınacak kişilerde pek tabi ki, kaynaştırma uygulamaları ile doğrudan muhatap olan yönetici, öğretmen ve velilerdir. Bu amaçla, bu araştırmada “KKTC’debünyesinde kaynak oda bulunan ilkokullarda yönetici, öğretmen ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri nasıldır? Sorusunun cevabı aranacaktır.

1.2.Problem Cümlesi

Açık ve seçik tanımlanmış ve neler yapılacağı belli olan araştırma problemi, araştırma için iyi bir başlangıçtır (Karasar, 2003). Bu nedenle araştırmadaKKTC de kaynaştırma uygulamaları yapılan ilkokullarında kiyönetici, öğretmen ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri nasıldır? Sorusuna yönelik karşılıklı durum değerlendirmesi yapılacaktır.

1.3.Alt Problemler

Bu araştırmanın amacı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Eğitim Sistemi içinde yer alan kaynaştırma uygulaması yapılan ilkokullarda, yönetici, öğretmen ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda KKTC’de kaynaştırma uygulaması yapılan ilkokullarda, yönetici, öğretmen ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerine ulaşabilmek için aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

1-KKTC’deki kaynaştırma uygulamasının yasal düzenlemeleri yeterli mi? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

2-Okulunuzda kaynaştırma uygulamasından yararlanan özel gereksinimli bireylerin engel türü nedir? Engel türlerinden hangilerini kaynaştırmaya uygun buluyorsunuz? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

3-Kaynaştırma uygulamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

4-Kaynaştırma uygulamasının en iyi şekilde yürütülmesi için, Milli Eğitim Bakanlıından, sınıf öğretmenlerinden, ailelerden beklentileriniz nelerdir? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

5-Kaynaştırma uygulamasının engelli öğrenciye, normal öğrenciye, sınıf öğretmenine, ailelere ne tür yararları vardır? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

6-Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları yapılıyor mu? Yapılıyorsa kimler tarafından yapılıyor? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

7-Okulunuzda kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetler sağlanıyor mu? Sağlanıyorsa kimler sağlıyor? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

8-Kaynaştırma uygulamaları hakkında kurs, seminer düzenleniyor mu? Düzenlenmiyorsa bu tür etkinliklerin yapılmasını ister misiniz? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

9- Kaynaştırma uygulaması hakkında önerileriniz istense neler önerirsiniz? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

1.4.Araştırmanın Önemi

Kimse, öğrenim ve eğitim hakkından yoksun bırakılamaz. Eğitim her bireyin

Anayasal hakkıdır ve zorunludur.. KKTC Anayasasının 59. Maddesinde bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:”Her çocuk, kız erkek ayrımı yapılmaksızın on beş yaşına kadar zorunlu; on sekiz yaşına kadar ücretsiz öğrenim hakkına sahiptir”

Toplum içinde yer alan her birey, eğitim almaya gereksinim duyar. Eğitimde amaç bireylerin gereksinimleri ve bireysel farklılıkları göz önüne alınarak geliştirilecek olan programlar ile bireylere; iletişim, kendini gerçekleştirme, üretici olma yeterliliği kazandırmaktır. Ancak her çocuk farklı öğrenme ve duygusal özelliklere sahiptir (Acar,2000).Bazı bireyler ise doğuştan veya sonradan olma belli bir engelle sahiptirler. Bu bireylerin de kendilerini bazı alanlarda geliştirmelerine yardımcı olunması gerekmektedir. Bu bireylere özel gereksinimli birey diyoruz.

Kargın (2004)’a göre, “Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin kendi gereksinimleri doğrultusunda en üst düzeyde gelişimlerini sağlamak için uygun eğitim fırsatlarından yararlanmaları gerekmektedir.” Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde en az kısıtlayıcı eğitim ortamı önerilmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamında öğrencinin normal yaşlılarıyla bir arada bulunması ile gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanması hedeflenmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı ise kaynaştırmayı işaret etmektedir (Kırcaali-İftar, 1998). En az kısıtlayıcı ortam belirlenirken, özel gereksinimli öğrencinin olabildiğince akranları ile bir arada olması ve öğrencinin en üst düzeyde başarı göstermesi hedeflenir. Uygulamada özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri kaynaştırma olarak görülmekle birlikte, kaynaştırmanın yalnızca fiziksel birliktelik anlamına gelmediği kabul edilmektedir (Kargın, 2004).

Kaynaştırma uygulamalarının başarısı, özel eğitime gereksinimli bireylerin gerekli özel eğitim ve normal eğitim hizmetlerini yeterli biçimde alabilmelerine bağlıdır. Bu hizmetlerin yeterince sağlanması ise bazı koşulların yerine getirilmesine bağlıdır (Kırcaali-İftar ve Batu 2007). Bu koşulları Batu (2005) ve Kargın (2006), “Kaynaştırma uygulamalarının başarıyla uygulanabilmesi için normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli çocukların, anne babaların, okul personelinin ve genel eğitim sınıflarının kaynaştırma eğitimine hazırlanmaları ve işbirliği içinde çalışılması gerekmektedir” şeklinde belirtmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili literatürde yer alan, diğer ülkelerde yapılan araştırmalar, KKTC’de yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır. KKTC’de

kaynaştırma uygulamaları hakkında fazla bir bilgiye ulaşamamıştır. Daha önceden bu konuyla ilgili akademik düzeyde tez, makale veya kitaba rastlanılamamış sadece KKTC’de özel eğitimi anlatan makaleler, tezler ve de bir adet kitap bulunabilmektedir. Konuyla ilgili bazı bilgilere Milli Eğitim Bakanlığı resmi sitesinden ulaşılmıştır. KKTC’nin küçük bir ülke olması, bunun yanında farklı kültürlerden gelmiş insanların bir arada yaşaması bu araştırmayı daha da önemli kılmaktadır.

1.5.Sayıtlılar

1. Araştırma için seçilen çalışma grubunun evreni temsil edebilecek nitelik ve nicelikte olduğu kabul edilmektedir.
2. Araştırmaya katılan yönetici, öğretmen ve velilerin sorulan soruları samimi ve içten bir şekilde cevaplandıkları kabul edilmektedir.
3. İlgili literatür taraması sonucu elde edilen bilgilerin yeterli olduğu düşünülmektedir.

1.6.Sınırlılıklar

1. Bu araştırma Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde kaynaştırma uygulamaları yapılan ilkokullar ile sınırlıdır.
2. Bu araştırma 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan kaynaştırma uygulamalarının yapıldığı ilkokullardaki, yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.7.Tanımlar

Okuyucuya uygun bir bakış açısı kazandırabilecek nitelikte görülen sık tekrar edilen bazı terimler burada tanımlanmıştır.

Özel eğitim: Özel eğitim normal diye adlandırılan bireylerden bazı gelişim özelliklerinedeniyle ayrılık gösteren çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalardır (Batu,2000).

Özel Gereksinimli birey: Özel gereksinimli bireyler bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal özellikleriyönünden akranlarından farklı gereksinimleri olan bireylerdir(Önder,2007).

Kaynaştırma: Özeleğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimlerini, destek eğitim hizmetleri de sağlanarak yetersizliği olmayan akranları ile birlikte resmî ve özel; okulöncesi, ilköğretim, orta öğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan özel eğitim uygulamalarıdır(ÖEHY).

Okul: Okul her türlü eğitim ve öğretimin toplu olarak yapıldığı yer olarak tanımlanmaktadır (TDK).

İlkokul: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 7-11 yaşları arasında çocukların devam ettiği eğitim kurumu türüdür (mebnet.net).

Yönetici: İlkokullarda görev yapan müdürü tanımlamaktadır.

Öğretmen: İlkokullarda sınıfında kaynaştırma öğrencisibulunan öğretmenleri tanımlamaktadır.

Veli: Bir çocuğu koruyan, işlerine bakan ve her türlü davranışından sorumlu kimseye veli denir (TDK).

1.8.Kısaltmalar

KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
BEP	Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı
RAM	Rehberlik Araştırma Merkezi
TDK	Türk Dil Kurumu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
ÖEHY	Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği

çev.	Çeviren
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
vs.	ve saire
Ed.	Editör
akt.	Aktaran

BÖLÜM II

LİTERATÜR İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1.Özel Gereksinimli ÇocuklarveÖzel Eğitim

2.1.1. Özel Gereksinimli Çocuklar

Birey sahip olduğu birçok yetenek ve ihtiyaçlarıyla birlikte dünyaya gelir. İhtiyaçların karşılanması ile yeteneklerin doğru kullanılabilmesi ve uygun şekilde geliştirilebilmesi için yaşamları boyunca süren bir sürecin içerisine girer. Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik yönde değişiklikler oluşturma sürecine eğitim denir(Karlı,2003).

Eğitim, ferdin ruh ve beden kabiliyetlerinin tümünü geliştirmeyi hedef almıştır. Zihin, irade, vicdan, duygu, dikkat, alışkanlıklar gibi ruhi kabiliyetlerin hepsini birden eğitimde konu olarak ele almak şarttır. Eğitimde esas olan, ferde bütün gücünü yerli yerinde kullanmayı öğretmektir. Olağanüstü hallerde bütün gücünü yoğunlaştırarak kullanmak ve karşılaşacağı zor şartlara da başarı ile uyum sağlayarak, hayatı her zaman ve her türlü şartlar altında yaşanabilir yapmaktır. İnsana, başarılı ve mutlu olduğu zaman mütevazı, iyiliksever, diğer insanlara karşı nazik ve anlayışlı; başarısız olduğu zamanlarda sabırlı, gayretli ve ümitli olmayı öğretmektir(Ayhan,1997).

KKTC Türk Milli Eğitim Yasası(1986) da, Türk Milli Eğitiminin Temel ilkelerinden bazılarında şu hükümlere yer verilir:

1.Genellik ve Eşitlik:Her yurttaş, hiç bir ayırım gözetilmeksizin öğrenim ve eğitim hakkına sahiptir(Madde 6).

2.Toplumun Gereksinimleri ve Bireyin Yetenekleri: Milli Eğitim hizmeti, bireyin istek ve yeteneklerini gözeterек toplumun sosyal, ekonomik ve kültürel gereksinimlerine uygun olarak ve bireyleri, kalkınma planları hedeflerine ulaşmada etkili olabilecekleri bilgi, yeterlilik ve becerilerle donatacak biçimde düzenlenir(Madde 7).

3.Zorunlu Eğitim ve Öğretim Hakkı: Onbeş yaşına kadar süren eğitim, kız erkek ayrımı yapılmaksızın, her yurttaş için bir hak ve ödev olup zorunludur.Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır(Madde 9).

4.Fırsat ve Olanak Eşitliği: Toplum bireyelerine, eğitim görmede fırsat ve olanak eşitliği sağlanır.Durumları dolayısıyla özel eğitime gereksinimleri olan çocukları ve gençleri, topluma yararlı kılacak biçimde yetiştirmek ve onlara sağlıklı, dengeli ve güçlü bir kişilik kazandırmak amacıyla, çağdaş ve bilimsel eğitim yöntem ve olanakları gözetilerek, gerek okul içinde gerekse okul dışında gerekli koruyucu, geliştirici, geliştirici ve yetiştirici önlemler alınır(Madde 10).

5.Süreklilik: Bireylerin eğitimlerinin yaşam boyunca sürmesi esastır(Madde 11).

Yukarıdaki ilkelerden de anlaşılacağı gibi, durumlarına uygun bir eğitim olanak tüm vatandaşlarımızın hakkıdır.

Kirk (1989) 'a göre, eğitim sistemi normal olarak kabul ettiğimiz ortalama yeterlilik ve kapasitesi olan çocuklar için hazırlanmıştır. Sınıflar, ders kitapları eğitim yöntem ve teknikleri normal kabul ettiğimiz çocuklara göre geliştirilmiştir. Çocuk ortalamaya beklenildiği şekilde uyum sağlıyorsa eğitim sistemi onu normal olarak kabul eder. Normal kabul edilen çocuklar kendi akranları ile belirlenen ölçütlerden çok az sapma gösterirler. Hazırlanan bu standartlar çocuğun gereksinimlerini karşılayamazsa o zaman bu çocuk farklılıkları sebebiyle sınıflara uymadığı için özel gereksinimli çocuklar grubu içerisinde yer almaktadır.(Ataman, 2008)

Özel gereksinimli çocuklar olarak gruplandırılan bu çocukların kiminin zihinsel özellikleri veya öğrenme yetenekleri,bu çocuklar için genel eğitimden farklı olarak bireyselleştirilmiş eğitim programlarını, uygulamayı gerektirir. Bu çocuklar özel eğitim gerektirecek ölçüde ortalamadan farklılık göstermektedirler. Ortalamadan farklılık altta ya da üstte olabilir. Bu nedenle özel gereksinimli çocuklar terimi, zihinsel olarak geri olan çocukları, öğrenme ya da davranış problemi olan çocukları, zihinsel ya da duygusal yetersizliği olan çocukları kapsadığı gibi zihinsel olarak üstün ya da özel yetenekli çocukları da içerisine alan bir terimdir(Eripek,2002).

Bir başka ifade ile kendi yaşlılarından olumsuz yönde farklılıklar gösteren ve sahip oldukları bu yetersizlikler sebebiyle çevrenin dikkatini çeken çocuklara 'engelli' çocuklar denir (Özer, 2001).

I.Özürlüler şurasında(2000) da ise engelli birey, “Bir yetersizlik veya özür nedeni ile yasa, cinsiyete, sosyal ve kültürel faktörlere bağlı olarak kişiden beklenen rollerin kısıtlanması veya yerine getirememesi” biçiminde ifade edilmiştir.

MEB Özel Hizmetler Yönetmeliğine göre özel gereksinimli birey tanımı “Çeşitli nedenlerle bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılıklar gösteren birey” olarak karşımıza çıkar.

Özel gereksinimli çocukların kimler olduğunu daha iyi anlayabilmek için zedelenme, yetersizlik ve engel terimlerini açıklamak gerekir.

Zedelenme; bireyin, doğum öncesi, doğum anı ve doğum sonrası oluşan nedenlere bağlı olarak, organlarının işleyişini sağlayan düzeneklerin bozulması ve organların görevlerini yerine getirememesi durumudur (Ataman,2008).

Yetersizlik; zihinsel, fiziksel, davranışsal ya da duyu organlarının zedelenmesi sonucu kısmen ya da tamamen işlevlerinde gözlenen kayıpların ortaya çıkardığı durumdur (Ataman,2008).

Engel; sahsın bedeni ve genel yapısında doğuştan ya da sonradan gelen gözlenebilen veya gözlenemeyen değişikliklerin, yetersizlik sonucunu doğurması, başka bir deyişle organlarda eksiklik veya işleyiş bozukluklarıyla, düşünce, muhakeme, idrak ve uyum gibi melekelerin yitirilmesi sonucu kişinin yaşadığı toplumda, yaşlıları veya hemcinslerinin yapabildiği bedeni ihtiyaçları giderme sosyal veya kültürel faaliyetlere katılımı kısmen veya tamamen yapamama durumuna engel denir (Tatar,1997)

Yetersizliğin engele dönüşmemesi için; yetersizliği olan çocuğa, özel yetiştirilmiş öğretmenler, özel oluşturulmuş bireysel eğitim programları ile uygun öğretim teknikleri ile bilgi ve beceri kazandırmaya ve yetersizliği olan çocuğun içinde yaşadığı çevreyi onun için yaşanabilir hale getirmeye, dikkat edilmelidir (Eripek,2002).

Yapılacak olan çevresel düzenlemeler ile çoğu yetersizlik durumu ortadan kaldırılabilir. Bunun aksine çoğu yetersizlik durumu da çevrenin beklentileri doğrultusunda özel gereksinimli bireyler için altından kalkılması güç olan bir durum

yaratabilir. Bütün bireyler için geçerli olan, bireyin yapabildiğinden yola çıkma durumu engelli bireylerde de uygulanırsa; engelli bireyin yükü önemli şekilde azalacaktır. Eğer toplumun beklentisi bireyin yapabildiklerinin üzerinde olursa; birey bu beklentileri karşılayamaz duruma düşebilecek; dolayısıyla engel durumuyla karşılaşabilecektir. Zedelenme ve yetersizlik durumunun engelle dönüşmesinin önlenmesinde, özel gereksinimi olan bireye yaşam için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak ve yaşanan çevreyi özel gereksinimi olan bireylerin yararlanabilecekleri duruma getirmek en önemli iki etmendir (Cavkaytar ve Diken, 2007).

Özel gereksinimli çocukların topluma tam katılımlarını sağlayabilmek gelişmiş toplumlarda genel olarak kabul görmektedir. Bütün yetersizliğe sahip çocuklara eğitim imkânı verilmelidir. Bu çocuklara kendi sosyokültürel özelliklerine uygun tanılama süreç ve yöntemleri uygulanarak eğitsel yerleştirmeye tabi tutulmalıdır. Her çocuk için BEP(Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uygulanmalıdır. Yetersizliği olan çocuklar mümkün olduğunca engeli olmayan normal kabul edilen çocuklarla birlikte eğitilmelidir. Çocuğun eğitim biçimi ve ortamı için aile ve eğitimciler birlikte karar vermelidir. Aile çocuğa sunulan eğitimin bir parçası olmalıdır(Ataman,2008).

2.1.2.Özel Eğitim

Bireyler; kişisel özellikler, bedensel özellikler, zihinsel özellikler gibi farklı özelliklere sahiplerdir ve bu özellikler her birey için farklıdır. Bazı bireylerde zihinsel engel, bedensel engel, görme engeli, işitme engeli, konuşma engeli, kalıtsal ve tedavisi mümkün olmayan hastalıklar gibi farklılıklar söz konusudur. Bu bireylerin eğitiminin ise diğer akranlarıyla aynı şekilde yapılamayacağı aşîkârdır. Bu bireylere özel eğitim uygulanmaktadır (Battal, 2007).

Özel eğitim normal diye adlandırılan bireylerden bazı gelişim özellikleri nedeniyle ayrılık gösteren çocukların eğitim ve öğretim işlerini kapsayan çalışmalardır (Batu, 2000).

Bireyin akademik, iletişim devim ve uyum alanlarında önemli eksiklik, kusur yaratan durumların önlenmesi, azaltılması ya da ortadan kaldırılmasıyla ilgili eğitsel değişkenlerin düzenlenmesi uğraşısına özel eğitim denir (Özsoy, Y.2002).

Ataman (2008) ise; özel eğitim tanımlarına başka özellikler de ekleyerek özel eğitimi, çoğunluktan farklı ve özel gereksinimli çocuklara sunulan, üstün özellikleri olanları yetenekleri doğrultusunda kapasitelerinin en üst düzeye çıkmasını sağlayan, yetersizliği engele dönüştürmeyi önleyen, engelli bireyi yeterli hale getirerek topluma kaynaşmasını ve bağımsız üretici bireyler olmasını destekleyecek becerilerle donatan eğitim olarak tanımlamaktadır.

Bir başka tanımda ise özel eğitim “ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünüdür” (Kırcaali-İftar, 1998).

573 sayılı KHK da özel eğitim tanımı ise şöyle yapılır;

Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim gereksinimlerini karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile onların özür ve özelliklerine uygun ortamlarda sürdürülen eğitime özel eğitim denir (ÖEHY).

2.1.2.1. Özel Eğitimde Sınıflandırma

Özel eğitimde sınıflandırma farklı yollarla yapılmaktadır. Sınıflandırma da kullanılan ilk yol her bir yetersizlik türüne göre yapılan sınıflandırmadır. Sınıflandırmada tercih edilen ikinci yol, işitme, görme gibi bazı kategorileri birleştirilerek yapılan sınıflandırmadır. Üçüncü yol ise sık rastlanılan yetersizlikler ve az rastlanılan yetersizlikler şeklinde yapılan sınıflandırmadır(Cavkaytar,2008)

Smith (2007)’e göre, ”Sık rastlanılan yetersizlikler grubunda, özel öğrenme güçlükleri, dil ve konuşma bozuklukları, zekâ geriliği ve duygu bozuklukları yer alır. Az rastlanan yetersizlikler grubu ise; çoklu yetersizlikler, işitme yetersizliği, ortopedik yetersizlikler, otizm, işitme-görme yetersizlikleri, beyin zedelenmesi ve gelişim gecikmesi olarak sıralanır.”

Özel eğitime ihtiyaç duyan, diğer bir deyişle özel gereksinimli öğrenciler, genellikle şu gruplarda toplanmaktadır:

- Zihin engelliler
- Öğrenme güçlüğü gözlenerler
- Duygu ve davranış bozukluğu olanlar
- Bedensel yetersizliği olanlar
- Konuşma ve dil sorunlular
- İşitme engelliler
- Üstün zekâlılar ve üstün yeteneği olanlar (Kırcaali-İftar, 1998).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde(MEB,2006) ise sınıflandırma şu şekilde yapılmıştır,

- Zihinsel yetersizlik(hafif, orta, ağır, çok ağır)
- İşitme yetersizliği
- Görme yetersizliği
- Ortopedik yetersizlik
- Sinir sistemi zedelenmesi ile ortaya çıkan yetersizlik
- Dil ve konuşma güçlüğü
- Özel öğrenme güçlüğü
- Birden fazla alanda yetersizlik
- Duygusal uyum güçlüğü
- Süreğen hastalık
- Otizm
- Sosyal uyum güçlüğü
- Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu
- Üstün ve özel yetenek

Özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçları ve özellikleri birbirlerinden oldukça farklılık göstermektedir.

Özel gereksinimli bireylerin her birinin, toplum içerisinde sosyal, kendi kendilerine yetebilen, üst öğrenime ve hayata hazır bireyler olarak yetiştirilmeleri gerekir(Türkoğlu,2007).

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye göre Özel eğitimin temel ilkeleri:

1. Özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireyler; ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.
2. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitime erken yaşta başlanması esastır.
3. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyi, sosyal ve fiziksel çevrelerinden mümkün olduğu kadar ayırmadan plânlanır ve yürütülür.
4. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin eğitim performansları dikkate alınarak; amaç, içerik ve öğretim süreçlerinde uyarlamalar yapılarak, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitilmelerine öncelik verilir.
5. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin, her tür ve kademedeki eğitimlerini kesintisiz sürdürebilmeleri için her türlü rehabilitasyonlarını sağlayacak kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılır.
6. Özel eğitime ihtiyacı olan birey için, bireysel eğitim planı hazırlanır ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulanır.
7. Ailelerin, özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif katılmaları ve eğitimleri sağlanır.
8. Özel eğitim politikalarının geliştirilmesinde, özel eğitime ihtiyacı olan bireye yönelik etkinlik gösteren sivil toplum örgütlerinin görüşlerine önem verilir.
9. Özel eğitim hizmetleri, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin toplumla etkileşim ve karşılıklı uyum sağlama sürecini kapsayacak şekilde plânlanır.

2.1.2.2. Özel Gereksinimli Öğrencilerin Eğitim Ortamları

Özel gereksinimli çocuklar, yetersizliklerine bağlı olarak eğitim ortamlarından faydalanmaktadırlar. Genel eğitim ortamlarından faydalanmalarının temelinde ise, en az kısıtlayıcı eğitim ortamı kavramı yatmaktadır (Eripek, 2007)

Özel gereksinimli öğrencilerin eğitim gördükleri ortamları en az kısıtlayıcı ortamdan en fazla kısıtlayıcı ortama doğru şu şekilde sıralayabiliriz;

•Normal sınıf: Özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; öğrencinin normal sınıfta, normal sınıf öğretmeninden eğitim aldığı durumdur(Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).Özel gereksinimli öğrencilere zamanlarının %21 de destek

özel eğitim hizmetleri verilir. Çocuğun okuldaki tüm etkinlikleri özel eğitim alanı içinde düzenlenir (Ataman, 2008)

•Kaynak oda: Kaynak oda “özel gereksinimli öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; öğrencinin desteğe gereksinim duyduğu derslerde, kaynak odada özel eğitim öğretmeninden destek aldığı durumdur” (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). Öğrenciler sadece kendi zamanlarının, en az % 21’nde en çok % 60’ında destek özel eğitim hizmeti alır. Diğer zamanlarda normal sınıfta eğitimine devam eder. Yapılan bu uygulamaya yarı zamanlı kaynaştırma adı da verilir (Ataman, 2008).

•Ayrı sınıf (özel sınıf): Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu, özel eğitim öğretmenin gözetiminde, öğrencinin tüm gereksinimlerinin normal akranlarından ayrı olarak özel sınıfta karşılandığı durumdur (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). Özel gereksinimli öğrenciler okullarında bulundukları sürenin %60 tan fazlasını kendileri için düzenlenmiş ayrı (özel) sınıflarda tam zamanlı olarak özel eğitim ve destek hizmetlerini alırlar. Normal sınıfta ki arkadaşları ile sadece boş zamanlarda etkileşime girerler (Ataman, 2008)

•Ayrı okul (Gündüzlü özel eğitim okul): Özel gereksinimli öğrencinin kaydının özel eğitim okulunda olduğu, öğrencinin aynı özür grubundan öğrencilerle eğitim aldığı durumdur. Özel gereksinimli öğrenci gereksinim duyduğu eğitimi özel eğitim okulundan almakta, bunun dışında destek ve/veya ek hizmetlerden de faydalanabilmektedir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005)

•Yatılı özel eğitim okulu: Özel gereksinimli öğrencinin kaydının aynı özür grubuna sahip öğrenciler ile birlikte yatılı bir özel eğitim okulunda olduğu durumdur. Öğrenci okulda gündüz eğitim alırken, gece de okulun yatakhaneinde kalmaktadır. (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005). Bu uygulamada özel gereksinimli birey 24 saat okul personeli ile birlikte olmakta ve aile ortamından, normal akranlarında ayrı kalmaktadır.

•Ev/hastane: Özel gereksinimli birey ev ya da hastane programlarına yerleştirilir ve eğitimlerini buralarda alırlar (Eripek, 2003)

Yukarıda belirtilen özel eğitim ortamlarından en az kısıtlayıcı ortam normal sınıflar içerisinde gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarıdır.

2.2.Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi

Bu bölümde Dünya’da, Türkiye’de ve KKTC’de özel eğitim ve kaynaştırma uygulamalarının gelişimi hakkında açıklamalara yer verilecektir.

2.2.1.Dünya’da Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi

İlkçağlarda, engelli bireyler istismar ve ihmal edilerek, toplum dışına itilmişlerdir. Bu dönemde ‘normal’ olarak adlandırılan bireylerden dışgörünüğü ya da davranışları bakımından belirgin bir biçimde farklı olan bireylerden korkulup uzak durulmuştur. Hristiyanlığın kabul edilmesiyle, engelli bireylerin kilise tarafından koruma altına alındığı ve bu bireylere acıma ile yaklaşıldığı görülmekle birlikte; yine de engellilerin insan olmadığına ilişkin düşüncelerin var olduğu bilinmektedir. Özel gereksinimi olan bireylerin eğitimine ilişkin sistemli çabaların ilk olarak 1760 yılında Fransa’da işitme engelli öğrenciler için bir okul açılmıştır. Daha sonra 1817’de yılında Amerika Birleşik Devletleri’nde yine işitme engelliler için bir okul açılmıştır (Bilen,2007).

1700’lerin sonu 1800’lerin başı yetersiz bireylere karşı tutumların daha ılımlı olduğu ve onlar için daha fazla çalışmalar yapıldığı bir dönem olarak görülmektedir. Bu dönemde yetersiz bireyler için daha sistematik hizmetler verilmeye başlamıştır. 19. yüzyıl boyunca yaygın olan konu “Geçici yetersizlik, kalıcı yetersizlik” ekinde olmuştur. Bu düşünce çerçevesinde zihinsel yetersizliğin temel sebebinin kalıtsal olduğu ileri sürülmüştür. Dolayısıyla bu durumun hiçbir şekilde iyileştirilemeyeceği ve verilen eğitimin gereksiz olduğu düşünülmüştür (Wallin, 1995).

1950’li ve 1960’lı yıllarda, toplumdaki yaşantı biçim ve şartlarının tüm engelli bireylere de sağlanmasıyla onların da diğer kişiler gibi aynı koşullarda günlük yaşantılara sahip olmalarını sağlanmasını gerekli gören normalleştirme etkili olmuştur. Nirje’nin (1969) Zihinsel Yetersizliği Olanlar İçin Yatılı Hizmetlerde Değişim Örüntüleri (Changing Patterns in Residential Services for Mentally Retarded) yayını normalleştirmenin yaygınlaşmasından etkili olmuştur. 1967deki “Zihinsel Yetersizliğin Kanuni Yönleri” hakkındaki Stockholm Konferansı zihinsel

yetersizlik alanındaki çalışmalara yön verecek temel ilkeler ortaya koymuştur. Konferansta belirlenen ilkelere göre geçmişte zihinsel yetersiz kadın ve erkekler arasındaki ilişkileri korumaya yönelik çalışmaların çok fazla abartıldığı ve bu durumun daha kısıtlı bir şekilde yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Konferans her iki cinsin gündelik normal yaşamda olduğu kadar boş- zaman etkinliklerinde de özgürce kaynaşmasını savunmuştur. Böylece her iki cinsin toplumun günlük yaşam modeline uygun biçimde kaynaşması sağlanacaktır. Özel eğitim gereksinimi olan çocukların eğitimi çerçevesinde normalleştirme ilkesi yetersizlikten etkilenmiş bireyleri bulundukları ortamlardan ayırmadan ve gerekli önlemleri alarak yaşamlarını sürdürmelerinde etkili olmuştur. Normalleştirme ilkesinin bir sonucu olarak “bütünleştirme”, “kaynaştırma” ve “birlikte eğitim” özel eğitimde önemli kavramlar olmuştur (Çetinkaya,2010).

İlk kaynaştırma çalışmalarının bilinçli bir uyumanlayışına dayanarak yapıldığı söylenemez; daha çok devlet okulları içerisinde açılan özel sınıflar şeklindedir. 1869 yılında ABD'de bir devlet okulunda sağırılar için özel sınıf açılmıştır. 1896 yılında ABD'de bir devlet okulunda zihinsel engelliler için özel sınıf açılmıştır. 1899 yılında ise ABD'de bir devlet okulunda körler için bir sınıf açılmıştır (Kuz, 2001)

1950'li yılların başlarında A.B.D' de, çocukları özel eğitim okullarında okuyan aileler bir araya gelerek, çocukların kendilerine şans verildiğinde öğrenebildiğini; dolayısıyla, bu şansın kendilerine verilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Aileler, çocuklarının bu şansı normal sınıflarda eğitim gören akranlarıyla birlikte iken değerlendirmelerini istemişlerdir. Aileler, çocuklarının eğitim gereksinimlerinin en iyi şekilde karşılanabilmesini sağlamak amacıyla gönüllü kuruluşlar oluşturmuş ve çocuklarının eğitim eşitliği hakkını elde etmeye sağlamaya çalışmışlardır. 1960'lı yıllarda ise eğitimciler, çeşitli özür gruplarındaki çocukların normal yaşlılarıyla eğitim almaları olasılığını sorgulamaya başlamışlardır. Kaynaştırma, 1960'lı yıllarda, tüm çocuklara eşit eğitim fırsatları sağlanması gerektiği görüşünden yola çıkan bir felsefe olarak başlamıştır. Bu felsefi görüş sonucunda, özel gereksinimli çocuklar normal sınıflara yerleştirilmeye başlanmıştır. Daha sonra ise kaynaştırmayla ilgili bilimsel araştırmalar yapılmaya başlanmıştır. Yapılan araştırmalarda kaynaştırmanın; etiketlemeyi ortadan kaldıran, çocuğun

sosyal statüsünü yükselten, daha iyi bir öğrenme çevresi sağlayan, öğrencinin özelliğine daha uygun hizmet alabilmesini kolaylaştıran bir uygulama olduğu belirlenmiştir (Kırcaali-İftar ve Batu, 2005)

ABD’de en önemli gelişme ise PL 94-142 sayılı bütün özel eğitim gerektiren çocuklar için eğitim yasası, 1977’de yürürlüğe girmiş ve her çocuğun eğitim hakkı olduğunu ve özel eğitimin yaygınlaştırılması gereği üzerinde durulmuştur (Cavkayar ve Diken, 2007).

1980’lerden 1990’lara geçerken Amerika odaklı çalışmalar ve yenilikler görülmektedir. Bu dönemde yeni gelişen felsefi hareketlenmeler etkili olmuştur. Bütünleştirmeden yana bir tutum çerçevesinden görülen bu hareketlilik dönemin sonuna kadar etkili olmuştur. Bu dönem özel eğitimin özel ve genel eğitim olarak ayrıldığı ve bireylerin “özürlü” diye adlandırılmaya bağlandığı bir dönemdir. Bu dönemde özel ve genel eğitimin birlikte alınması gerektiği düşünülmüştür. Bunun için kurumların içerikleri düzenlenmiş ve öğretmenler yetiştirilmiştir (Sarı ve Bozgeyikli, 2003).

İngiltere’de 1994 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Uygulama Kılavuzu ile tüm özel gereksinimli çocuklara ilişkin eğitsel düzenlemelerin esasları belirlenmiştir. İngiltere’deki son özel eğitim düzenlemelerinin en önemli özelliği, özel eğitim kapsamına girecek çocukların önemli bir bölümünün eğitimlerinin, formal eğitim süreçlerine yer vermeksizin, normal sınıflarda yapılabileceğini öngörmesidir. Tek tip değerlendirme ve eğitim yaklaşımının, tüm özel gereksinimli çocuklar için uygun olamayacağı görüşü benimsenmektedir. Bu görüşten hareketle, beş aşamalı bir özel eğitim değerlendirme ve öğretim sistemi oluşturulmuştur. İlk üç aşama, informal değerlendirme ve kaynaştırmayı, 4. ve 5. aşamalar ise formal değerlendirme ve gerekli görülen durumlarda, ayrı özel eğitim ortamlarında eğitimi içermektedir (Kırcaali-İftar, 1998).

ABD’nin ve İngiltere’nin özel eğitim düzenlemelerinin en önemli farklılığı, ABD’de 03-21 yas arasındaki öğrencilerin özel eğitim hizmetlerinden yararlanabilmeleri için “özel gereksinimli” olarak tanılanmış olmalarının gerekmesi, İngiltere’de ise böyle bir tanılama olmaksızın özel eğitim hizmetlerinin sağlanabilmesidir. Ancak, ABD’de de, yukarıda da belirtildiği gibi, formal tanılama

olmaksızın özel eğitim hizmetlerinin verilebilmesinin yolları aranmaktadır (Eripek ve arkadaşları, 1998).

2.2.2. Türkiye’de Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi

Ülkemizde özel eğitim gerektiren çocukların eğitimi bilinçli ve sistemli olarak Grati Efendi’nin öncülüğü ile Sultan Ahmet’te 1889 yılında İstanbul Ticaret Mektebi bünyesinde zamanın ileri gelenlerinin işitme engelli çocuklarına eğitim veren bir okulun açılması ile başlanılmıştır. Daha sonra bu okula görme engellilerle ilgili bir bölüm eklenmiş, okul 30 yıl eğitim verdikten sonra 1919 yılında kapatılmıştır (MEB,1991).

1921 yılında İzmir Karşıyaka’da özel bir dernek tarafından açılan, sağır ve dilsizler okulu açılmıştır. Bu okul 1924-1950 yılları arasında, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak hizmet vermeye başlamış ve 1950 yılında Milli Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. 1950 yılından 1980 yılına kadar Özel Eğitim Hizmetleri, İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür (Cavkaytar,2008).

Cumhuriyetin sonra eğitime verilen önem artmış, eğitimde cinsiyet ve sınıf ayrımının ortadan kaldırılması görüşleri benimsenmiştir. Ancak eğitimde ve özellikle özel eğitimde bir gelişme gösterememiştir.(Özyürek,2004). 1950 yılından sonra özel eğitime personel yetiştirmede gelişme gösterilmiş Gazi Eğitim Enstitüsü bünyesinde kurulan Özel Eğitim Şubesi açılmış ve 40 öğrenci alınmıştır.(Enç, Çağlar ve Özsoy,1987). Şube 1955 yılında kapatılmıştır.

Marshall Planı çerçevesinde ülkemize gelen Amerikalı uzmanların eğitimimizdeki çeşitli geliştirme ve yenileştirme faaliyetleri sırasında, eğitimde ve özellikle rehberlikte kullanılacak ölçme araçlarını geliştirmek üzere Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’na bağlı bir Test-Araştırma Bürosu 1955 yılında kurulmuştur. Bu büro rehberlikte bazı ölçme araçları üzerinde çeşitli çalışmalar yapmış, ancak sonraki yıllarda çeşitli örgütsel düzenlemeler sırasında kapatılmıştır (Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2008).

1961 Anayasası'nda özel gereksinimli bireylerin üretken hale getirilmesi ve özel eğitime ilişkin maddeler açıkça yer alırken ilköğretim yasasına özel eğitim ile ilgili hükümler konulmuş ve ilk kez özel eğitim yönetmeliği çıkarılmıştır (Şahin, 2003).

1950-1980 yılları arasında özel eğitim hizmetleri İlköğretim Genel Müdürlüğü bünyesinde bir şube müdürlüğü tarafından yürütülmüştür. Bu şube 1980 yılında Özel Eğitim Rehberlik ve Daire Başkanlığına dönüştürülmüştür (Şahin, 2003).

1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitim Çocuklar Yasası ile özel gereksinimli bireylere özgü ilk kapsamlı yasanın adımları atılmıştır. Bu yasa özel eğitimle ilgili tanımlar, ilkeler, kurumlar ve görevleri, özel eğitime gereksinimli çocukların belirlenmeleri, yerleştirmeleri, izlenmeleri ile ilgili bölümler yer almış ve bu yasa doğrultusunda çeşitli yönetmelikler yayınlanmıştır(Sura Raporu 1999)

Özel gereksinimli çocuk ve gençlere eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, Türk Milli Eğitim Sistemini düzenleyen genel esaslar doğrultusunda eğitilmeleri, iş ve meslek edinmeleri, çevre ve topluma uyum sağlamalarıyla ilgili esasları düzenlemek amacıyla birçok yasa, yönetmelik, tüzük ve genelgeler hazırlanmıştır. Bunlardan ilki ve en önemlisi 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" olmuştur. Bu Kanun ve Kanunun emrettiği yönetmelikler o dönemin uygulamalarını yönlendirmiştir. Kanunda tanım ve ilkeler, özel eğitim kurumları ve görevleri, özel gereksinimli çocukları tespit, yerleştirme, izleme ve çeşitli hükümleri içeren bölümler yer almış, bu kanun doğrultusunda "Rehberlik Hizmetleri Yönetmeliği", "Özel Okullar Yönetmeliği", "Eğitilebilir Çocuklar İş Okulu Yönetmeliği" gibi yönetmelikler yayımlanmıştır (Akçamete, 1998)

Ülke genelinde özel eğitim ihtiyaçlarının artması sonucu hizmetin daha etkin ve yaygın olarak yürütebilmesi amacıyla, 30 Nisan 1992'de Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Bu birim özel eğitim, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin verilebilmesi ve yaygınlaştırılabilmesini amaçlamaktadır. Bu birimin görevi ise; özel eğitim sınıfları, özel eğitim okulları, rehberlik araştırma merkezleri, meslek okulları ve meslek eğitim merkezleri ile aynı seviye ve türdeki benzeri okul ve kurumların eğitim ve öğretim

programlarının, ders kitapları ile eğitim araç ve gereçlerini hazırlamak ve etkinliklerini Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'na sunmaktır (Şahin, 2003).

2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde özel gereksinimli bireylere sunulacak özel eğitim hizmetleri, tanılama aşamasından başlayarak yerleştirme ve değerlendirme hizmetleri şeklinde ayrıntıyla açıklanmıştır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Bugün Türkiye'de özel eğitime muhtaç çocukların eğitiminde özel eğitime ihtiyacı olan bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim-öğretim hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili hükümleri kapsayan 2006 yılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği geçerlidir.

2.2.3. KKTC'de Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamalarının Gelişimi

KKTC'de özel eğitim çalışmaları çoğu ülkede olduğu gibi ayrıştırma temelli olarak başlamıştır. Özel eğitime gereksinim duyan bireyler engellerine uygun düzenlenmiş okullarda eğitim alıyorlardı. 1974 sonrası Lapta 'da açılan İşitme Engelli Çocuklar Okulu işitme engelli çocukların eğitildiği ilk özel eğitim kurumudur. Ulaşım problemlerinden dolayı öğrenciler hafta içi yatılı kalıyor hafta sonraları ailelerinin yanına gidiyorlardı. Kurum 1998 yılında Lefkoşa' ya taşındı. 2005 yılına kadar yatılı uygulaması devam etti. 2005 yılında yatılı bölüm kapatıldı. Okulun adı Lefkoşa Özel Eğitim ve İş Eğitim Merkezi olarak değiştirildi. (Çakmak, 2008)

Saygı (2007)'ya göre, "Yatılı bölüm kapatılsa da hala ayrıştırma uygulaması gerçekleştirilmekte özel eğitime gereksinimli bireyler sosyal çevrelerinden ve normal akranlarından ayrı bir kurumda özel eğitim almaktadırlar. Sadece işitme engelli öğrenciler için yarı zamanlı kaynaştırma denenenmektedir"

Girne Özel Eğitim Merkezi Milli Eğitim Bakanlığı işitme engellilerin eğitiminde sonra zihinsel engellilerin eğitimi için Sağlık Bakanlığı ile ortak yürüttüğü çalışmayla ortaya çıkmış bir projedir. 1974 öncesinde Hasta Çocuk Yurdu olarak kronik hasta ve engelli çocuklara hizmet veren merkez 1978 de özel eğitim öğretmenlerinin atanmasıyla özel eğitim çalışmalarına başlamıştır. Bu okulda da şartlardan dolayı ayrıştırma uygulaması yapılmıştır. Yatılı bir okuldur. Okulun ilk

ismi "Geri Zekâlılar Okulu "dur. 1990'lı yıllara kadar bu isim değiştirilmedi. Özel eğitim öğretmenleri ve velilerin baskısıyla okulun adı Zihinsel Engelliler Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi olarak değiştirildi. (Çakmak,2008) 4. Milli Eğitim şurasından sonra, alınan kararlar doğrultusunda Girne Özel Eğitim Merkezi, Magosa'dan gelen ve yatılı kalan öğrencilerini Magosa Özel Eğitim Merkezine aktararak, tamamen gündüzlü bir okul haline dönüşmüştür.(MEB,2006) Daha sonraki yıllarda spastik çocuklar için 1986 yılında Lefkoşa Özel Eğitim Merkezi,2005 yılında Özel Eğitim Vakfı tarafından Lefkoşa Özel Eğitim Okulu ve 2006 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafında Magosa Özel Eğitim Merkezi açılmıştır. Bu okullarda da ayırıştırma uygulaması temelli eğitim yapılmıştır(Saygı, 2007).

KKTC'de 1990 yıllarda kaynaştırma uygulamaları tartışması başlamış yarı zamanlı kaynaştırma olan kaynak sınıfların açılmasına karar verilmiştir. Lefkoşa'da açılan ilk sınıf velilerin baskısı ile kapatılmıştır. 3.Milli Eğitim Şurasından(1995) sonra kaynak sınıflar yaygınlaşmaya başladı. Bu gün 13 ilkokul bünyesinde açılmış bulunan 13 kaynak sınıf mevcuttur.

KKTC'de kaynaştırma uygulamalarında sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu sıkıntıların nedenleri şunlardır:

Kaynaştırma için gerekli olan alt yapı oluşturulmamıştır. Özel eğitimden sorumlu müstakil müdürlük veya birim yoktur. Özel eğitim yasası yoktur. Kaynaştırmaya katılacak okul idareleri ve öğretmenler özel eğitimle ilgili yapılan çalışmalarda hizmet içi eğitim programlarıyla geliştirilmemişlerdir. Okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere yönelik eğitici çalışmalar yok denecek kadar az yapılmıştır(Saygı, 2007).

Kaynaştırmada ki aksamalar ve özel eğitim 4. Mili eğitim şurasında bütün komisyonlarda detaylarıyla tartışılmış ve önemli kararlar üretilmiştir. Özel eğitim komisyonunun aldığı 29 karara ek olarak Orta eğitim komisyonu, Mesleki teknik eğitim komisyonu, Temel eğitim komisyonu da özel eğitim ve kaynaştırmaya vurgu yapmışlardır. 4. Milli eğitim Şurası'nın 13 nolu kararı şöyledir: " Özel eğitim ile ilgili yasa ve tüzük çalışmalarında ve özel eğitimin yeniden yapılandırılmasında, özel gereksinimli bireylerin kaynaştırılmaları ve uzun vadede tam katılımlı/bütünleştirilmiş eğitim sistemine geçiş temel politika olarak esas

alınmalıdır. Özel gereksinimli öğrencinin normal eğitim programında en az kısıtlayıcı ortamlarda özel destekle tam katılımı, bütünleştirilmesi amaçtır”(MEB,2006).

Hazırlanmakta olan KKTC Özel Eğitim Yasa Tasarısı 14 madde (2-E) de ”Kaynaştırma uygulamaları yapılan okul ve kurumlarda ki personel, diğer öğrenciler ve onların aileleri, özel eğitime gereksinimi olan bireylerin özellikleri hakkında okul idaresince yapılan planlama doğrultusunda Dairede görevli ilgili kişilerce bilgilendirilir.” denilmektedir.

2.3. Kaynaştırma Uygulamaları

Özel eğitimle ilgili en sık gündeme gelen konulardan biri kaynaştırma eğitimidir(Batu, 2000).

Özel gereksinimle bireylerin eğitimi söz konusu olduğunda bir tarafta ayrıştırılmış ortamlarda eğitim, diğer tarafta genel eğitim sınıflarında verilen kaynaştırma/bütünleştirme eğitimi yer alır. Ayrıştırılmış eğitimde, özel gereksinimle öğrenciler özel yetiştirilmiş öğretmenler tarafından, engel türüne ve derecesine göre geliştirilmiş programlar kapsamında eğitim alırlar. Kaynaştırma yoluyla eğitim uygulaması ise, herhangi bir yetersizlik nedeniyle özel gereksinimleri olan öğrencilerin genel eğitim okullarında akranlarıyla birlikte eğitim almalarını tanımlar(Sucuoğlu, 2004).

Link(2008)’e göre: “Kaynaştırma: yetersizlikten etkilenen çocukların normal eğitim ortamlarında akranlarıyla ilişkilerini en üst seviyeye çıkarıp, günlük yaşamdaki engelleri en aza indirmeyi garanti eden, özel eğitim stratejileri kullanılarak engelli öğrencilere uygun özel eğitim verilmesini sağlayan bir eğitimidir.”

Kaynaştırma, bireyselleştirilmiş eğitim plan ve programları içerisinde uygun görülen özürlü çocuklarla normal akranlarının eğitim ve sosyal yönlerden bütünleştirilmesidir (Soysal,1999).

Kaynaştırma, özel eğitim gereksinimi ve yetersizliği olan öğrencilerin eğitim olanaklarını artırmak için geliştirilen önemli bir eğitim planıdır. Özel gereksinimi olan öğrencilerin okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim hakkına sahip olmaları ve bu

öğrenciler için kaynaştırma eğitiminin daha etkili olması, kaynaştırma eğitiminin desteklenmesindeki iki önemli nedendir (Lindsay, 2007).

Ataman (2008) ise kaynaştırmayı; “özel gereksinimleri olan ayrıcalıklı çocukların; günlük yaşamda engelli olmayan bireylerle etkileşimde bulunmalarını sağlayacak olanakları vermek üzere; aynı eğitim ortamında birlikte ancak kendi gizil güç ve yeteneklerine uygun bireysel eğitim programlarıyla eğitim olanağı sağlayan düzenlemeler” olarak ifade etmektedir.

Kaynaştırma eğitiminin amaçlarının gerçekleşebilmesi için ailelerin, öğretmenlerin, yöneticilerin ortak hareket etmesi gerekir. Kaynaştırma öğrencisi için gereken tüm önlemlerin alınmasıyla kaynaştırma eğitiminin istenilen başarıya ulaşması sağlanabilir(Kamen-Akkoyun,2007).

Kaynaştırma eğitiminin hedef aldığı temel amaçlar şunlardır:

- Ayrı okul ve özel sınıfın getirdiği etiketlenmeyi silmek;
- Özel gereksinimli çocuğun sosyal konumunu yükseltmek;
- Daha kaliteli ve ekonomik bir öğrenim çevresi oluşturmak;
- Daha çok sayıda çocuğun eğitimini gerçekleştirmektir(Özgür,2004).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde yer alan kaynaştırma ile ilgili ilkeler aşağıda belirtilmiştir:

•Özel eğitime ihtiyacı olan bireyin akranlarıyla aynı kurumda eğitim görme hakkı vardır.

- Kaynaştırma, özel ve genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır.
- Hizmetler yetersizliğe göre değil, eğitim ihtiyaçlarına göre planlanır.
- Karar verme süreci aile-okul-eğitsel tanılama sürecine göre gerçekleşir.
- Kaynaştırmaya erken başlamak esastır.
- Kaynaştırmada bireysel farklılıklar esastır.
- Duyu kalıntısından yararlanmak esastır.
- Gönüllülük, sevgi, sabır, gayret gerekmektedir.
- Eğitim normal insanlarla ve doğal ortamlar da verilmelidir.
- Eğitim, bireyi toplumun bir parçası haline getirmeyi amaçlar(ÖEHY,2000).

Kaynaştırma özel gereksinimli öğrencilerin bireysel gereksinimlerine göre farklılık göstermektedir. Normal sınıf etkinliklerine katılan özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma zamanı öğrenciden öğrenciye değişir. Bazı özel gereksinimli öğrenciler tam zamanlı kaynaştırmaya yerleştirilebilirken, bazıları için sadece okul gününün bir kısmını kapsayan yarım zamanlı kaynaştırmaya yerleştirilmektedir. Bununla birlikte kaynaştırmada öğrencilerin katıldığı etkinlikler de farklılık gösterebilir. Bazıları a sosyal bir temelde normal akranlarla birbirlerini etkilerler, diğerleri ise hem sosyal etkinliklere hem de sınıf eğitimine dahil edilirler. Bu öğrencilerin, birçoğu normal eğitim programına katılırken, bir kısmı da sadece belirlenen etkinlikler için kaynaştırılır (Lewis ve Doorlag,1999).

Conrad'a(1997) göre; bütün öğrenciler, uygun ya da kendi performansı göz önüne alınarak konulan eğitim amaçlarında başarıya ulaşabilir ve istenilen bilgiyi öğrenebilirler. Kaynaştırma destek programlarına yer verilerek yapılan bir öğretimde öğrenciler, öğretilmesi hedeflenen bilgileri kazanabilir, öğrenci, ağır ve uzun süreli yetersizliğe sahip olsa da erken tanılanma, kendisi için uygun bireyselleştirilmiş eğitim programı ve sınıf uyarlamaları ile eğitimde istenilen hedefe ulaşabilir.

2.3.1.Özel Eğitim Destek Hizmetleri

Özel eğitim destek hizmetinde çalışanlar, çocukla, anne-babayla, öğretmenle, yöneticiyle veya diğer destek hizmet çalışanlarıyla birlikte çalışabilirler. Bu kişiler eğitim, danışmanlık, tavsiye, değerlendirme, izleme, inceleme ve rapor etme konularında çalışabilirler. Bu destek eğitim hizmetleriyle çocuğa gerekli müdahalenin hemen yapılması ve akranlarıyla arasındaki mevcut farklılıkların en aza indirilmesi amaçlanmaktadır(Kuz,2001).

Kaynaştırma eğitiminin başarıyla uygulanabilmesi için genel eğitim sınıfındaki özel gereksinimli öğrenciye ve öğretmene, gereksinimlerine yönelik destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir. Bu amaçla ilgili olarak verilecek olan özeğitim hizmetleri kaynak oda, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığıdır(Batu,2005).

2.3.1.1. Kaynak Oda;Özelgereksinimli öğrenci, özel eğitim öğretmeninden bireysel ya da küçükgrup şeklinde eğitim alır ve çoğu zaman öğrencinin genel eğitim sınıfında gördüğü eğitime paralel bir eğitim sürdürülmeye çalışılır. Kaynak odada eğitim, özel gereksinimli öğrenciyi genel eğitim sınıfından ayırdığı, genel eğitim sınıfındaki bazı derslere öğrencinin katılamadığı ve kaynak odada eğitim gören öğrencilerin damgalandığı görüşlerinden dolayı eleştirilmektedir (Peterson ve Hittie, 2003).

Kaynak odada eğitim veren öğretmen özel eğitim öğretmeni olmalıdır Her bir kaynak oda öğretmenin de en az 20 öğrencilik bir yükü olmalıdır Kaynak oda öğretmeni birden fazla okulda çalışarak bu okullardaki kaynak oda desteğine gereksinimi olan öğrencilerle çalışabilir (Tiegerman-Farber ve Radziewicz, 1998)

Kaynak oda eğitiminin başarıyla gerçekleşebilmesi, için, kaynaştırma öğrencisinin devam ettiği sınıfın öğretmeni ile kaynak odada destek eğitim verecek öğretmenin işbirliği içinde çalışmaları gerekmektedir. Kaynaştırma öğrencisi kaynak odaya alındığında sınıfta uygulanan programa uygun bir program uygulanmalıdır.

2.3.1.2. Sınıf İçi Yardım; Bu düzenlemede özel gereksinimli öğrenci, eğitimini genel eğitim sınıfında sürdürür ve destek hizmet uzmanından özel eğitim desteği alır. Destek hizmet uzmanı, özel gereksinimli öğrencinin sınıfa uyumunu sağlamak, öğretmene öğrenci ile çalışmada yardımcı olmak, engelli olmayan öğrencilerle çeşitli etkinlikleri gerçekleştirmek, doğrudan sınıfta öğretim yapmak ve öğrenciler arasında olumlu etkileşimi oluşturmak gibi konularda sınıf öğretmenine yardımcı olur(Lewis ve Doorlag, 1999).

Destek hizmet uzmanı sınıf öğretmenine çeşitli şekillerde yardımcı olabilir. Ancak destek hizmet uzmanı ve sınıf öğretmeni aynı zamanlarda aynı sınıf içinde olacaklarından, çok iyi eşgüdüm içinde çalışmaları, aynı dili konuşuyor olmaları gerekmektedir. Sınıf-içi yardım sağlayacak olan destek hizmet uzmanı, konuşma terapisti, özel eğitim öğretmeni veya öğrencinin gereksinimine bağlı olarak başka bir uzman olabilir (Salend,1998).

Sınıf içi yardım uygulanırken özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmeni, öğretim sorumluluğunu, plan yapma isini, değerlendirme işini ve sınıf kontrolünü paylaşırlar. Özel eğitim öğretmeni sınıfta rahatsızlığa yol açmadığı sürece

ayırıştırmanın zararını ortadan kaldırıp, sınıf öğretmeninin hizmet içi eğitimini sağlayıcı yanı vardır. Hizmetin etkili olabilmesi için, öncelikle sınıf öğretmeninin bir başka öğretmenim sınıfa kabul etmesi, ayrıca her iki öğretmenin de bu şekilde öğretimin faydalarına inanması gerekmektedir (Eripek, 2004).

2.3.1.3. Özel Eğitim Danışmanlığı; Özel eğitim danışmanlığı üç temel ögeden oluşmaktadır. Bu üç öge, danışman, danışan ve hakkında danışılındır(Eripek, 2004). Bu kaynaştırma sisteminde, kaynaştırma öğrencisi olan normal sınıf öğretmenim, özel eğitim konusunda uzmanlaşmış danışmanlardan destek alarak, kaynaştırma öğrencisi ile kendisi ilgilenir. Danışma süresinde öğrencinin sorunu saptanır, nedenleri araştırılır, çözüm önerileri üretilir (Kırcaali,1998).

Danışman yardımcı genel eğitim sınıfında özel gereksinimli öğrenci, bir okul gününün tamamını genel eğitim sınıfında geçirir ve doğrudan özel eğitim yardımı almaz(Lewis ve Doorlag, 1999). Bu hizmette özel eğitim danışmanı öğretmene öğretimi uyarlama, problem davranışlarla başa çıkma ve öğrencinin sınıfa kabulünü artırma konularında danışmanlık yapar. Ayrıca sınıf içinde materyalleri öğrencinin gereksinimlerine göre nasıl uyarlayacağı ya da hazırlayacağı, çeşitli malzemeleri nasıl kullanacağı konularında da öğretmene bilgi verir. Bu düzenlemede sınıf öğretmeni eğitimden birinci derecede sorumludur. Özel eğitim danışmanı kaynaştırmanın başarısını artırmak için öğretmene önerilerde bulunur ve öğretmen bu önerileri uygular (Lewis ve Doorlag, 1999).

Bu destek hizmeti sınıf öğretmeninin öğretmenlik bilgi ve becerilerinin gelişmesine yardım eder. Ayrıca öğretmenin, benzer sorunlarla ileride karşılaşması durumunda, sorunları kendi başına çözme becerilerini de geliştirir (Kırcaali-İftar ve Uysal, 1999).

2.3.2. Kaynaştırma Uygulamalarını Başarıya Ulaştıran Etmenler

Kaynaştırma yalnızca özel gereksinimli öğrencinin genel eğitim sınıfına yerleştirilmesi demek değildir. Aynı zamanda bazı düzenlemeler/uyarlamaların yapılması, genel ilkelerin yerine getirilmesi ve temel ölçütlerin karşılanması gerekmektedir. Kaynaştırmanın doğru bir şekilde uygulanabilmesi için pek çok

unsurun bir araya gelmesi gerekmektedir (Kırcaali-İftar,1998). Kaynaştırmada başarıya ulaşmada etkili olan bu unsurlar; öğretmenler, normal öğrenciler, kaynaştırma öğrencileri, okul yönetimi, kaynaştırma öğrencilerinin ve normal çocukların aileleri, fiziksel ortam, destek özel eğitim hizmetleri ve ek hizmetlerdir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005)

2.3.2.1. Öğretmenler: Eğitimcinin engelli bireylere yönelik tutumu, özel gereksinimli bireyin normal akranlarıyla uyumunda gerçekleşecek olan tutumun belirleyicilerindendir. Eğitimcinin engelli çocuklara karşı kabul eder tutum içinde olması, hem kendisi, hem normal gelişim gösteren çocuklar, hem de özel gereksinimi olan çocuklar açısından büyük önem taşımaktadır (Temel, 2000).

Kaynaştırmaya ilişkin olumsuz görüşlere sahip olan öğretmenler, bu sistemin engelli olmayan çocukların gelişimini olumsuz olarak etkileyeceğini ve özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal yönden yararlanamayacaklarını ifade etmişlerdir (Salend,2001).

Sınıf öğretmenleri, yetersizlikten etkilenmiş öğrenci sınıfa gelmeden önce, sınıftaki normal öğrencilere yetersizlikle ilgili bilgilendirme ve yaşantı sağlama çalışmaları yaparak olumlu tutum içinde olmalarını sağlamaya çalışmalıdır (Vural, 2008).

Kaynaştırmanın başarısında önemli role sahip olan sınıf öğretmenleri; her türlü sınıf koşullarında, engelli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerin bulunduğu sınıfa kaynaştırılmasında hem sınıfın sosyal atmosferi hem de davranışları açısından güçlü bir arabulucu özelliği taşımaktadır (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997).

Sucuoğlu (2006) kaynaştırmanın nasıl olması gerektiğini ve sınıfında özel gereksinimli öğrenci olan öğretmenin neler yapması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Kaynaştırma uygulamalarında öğretim, daha çok öğrenci merkezli ve aktif öğrenci katılımlı olmalıdır. Sınıfında özel gereksinimli öğrenci olan öğretmenin;

- Özel gereksinimli öğrencinin özelliklerini çok iyi bilmesi,
- Öğretimi öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda, öğretim programına paralel olarak bireyselleştirmesi,
- Belirlenen öğretim amaçlarını gerçekleştirmek için uygun ve çeşitli öğretim yöntemlerini kullanması,

- Öğrenci başarısını en uygun araç ve yöntemlerle değerlendirmesi,
- Öğrencideki gelişimi ve değişimi göz önüne alarak öğretimsel amaçlarda değişiklikler yapması,

- Özel gereksinimli öğrencinin akranları tarafından kabul edilmesini sağlayarak arkadaşlığı geliştirecek ortam ve fırsatlar sağlaması beklenmektedir.”

Sucuoğlu ve Kargın(2006)’ a göre, Başarılı bir kaynaştırma ortamı yaratmak için sınıf öğretmeninin sahip olması gereken üç önemli nitelik bulunmaktadır. Bunlar:

- Olumlu tutum
- Olumlu beklentiler
- Mesleki yeterliliktir.

Engelli bir çocuk normal bir sınıfa yerleştirildiği zaman, o sınıfın öğretmeninin, o çocuk için olan sorumluluğu, sınıftaki diğer çocuklara olan sorumluluğu ile aynıdır. Çünkü bütün çocuklar, öğrenme oranı, hızı ve biçimi yönünden birbirinden farklıdır. Yöntemde, müfredatta veya ortamda yapılacak küçük değişiklikler, bazen hem engelli olan, hem de normal olan çocuklar için gereklidir. Yöntemde müfredatta ya da ortamdaki önemli değişiklikleri içeren özel eğitim, normal sınıflarda yer alan engelli öğrencilere de sağlanabilir. Bu düzenlemeler, çocuğun BEP’ te belirtilmişse, bu özel düzenlemeyi yapma sorumluluğu özel eğitimcilerdedir. Normal öğretmenler, engelli çocuğun programının yürütülmesine yardım etmekle ve sınıfın yönetimiyle sorumludurlar (Akçamete, 1997)

2.3.2.2. Normal Öğrenciler:Özel gereksinimli olmayan, normal çocuklar kaynaştırmanın başarılı olmasında önemli bir araçtır. Çünkü öğrenciler, okulda öğrendiklerinin tümünü yalnızca öğretmen- öğrenci etkileşiminden öğrenmezler. Çocukların öğrendiklerinin önemli bir bölümü öğrenci-öğrenci etkileşimi yoluyla gerçekleşmektedir(Stainback ve Stainback, 1984). Kaynaştırma ortamlarında normal gelişim gösteren çocuklar; özel gereksinimli akranlarını çeşitli alanlarda gelişimini sağlamada, olumlu davranış modelleri oluşturmada, sınırlı olan beceri ve yeteneklerini geliştirmede destekleyici rol taşırlar(Aral ve Dikici, 1998).

Başarılı bir kaynaştırma uygulamasının olabilmesi için gerekli bir başka unsur sınıftaki özel gereksinimli olmayan öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanmasıdır.

Kaynaştırma uygulamasına ilişkin en güzel ve belki de en ilginç sonuç, özel gereksinimli olmayan öğrencilerin özel gereksinimli öğrencileri kabullenmiş olmalarıdır (Batu, 1998).

Kaynaştırma sınıfındaki diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrenci hakkında duygusal, davranışsal ve bilişsel özelliklerine ilişkin bilgilendirilmelidir. Eğer öğrencinin engeli onun fiziksel görünümünde de farklılığa yol açmışsa, öğretmen bu durumun nedenini diğer öğrencilere anlatmalıdır. Özel gereksinimli öğrenci işitme cihazı ya da herhangi bir protez kullanıyorsa, kullanmış olduğu bu yardımcı cihazın ne işe yaradığı diğer öğrencilere açıklanmalıdır. Öğrencilere yapılacak açıklamalar onların gelişim düzeyine uygun ve doğru olmalıdır. Sınıf içinde özel gereksinimli öğrenci için herhangi bir uyarlama yapılacaksa bu konu hakkında yine diğer öğrencilere bilgi verilmelidir. Yapılacak uyarlama çalışmaları fiziksel çevrenin düzenlenmesinde olabileceği gibi eğitim programının uyarlanması ve değerlendirmede de olabilir. Öğretmenin sınıftaki öğrencilere bu tür uyarlamalara ilişkin önceden bilgi vermesi onların özel gereksinimli arkadaşlarını kabulünü kolaylaştıracaktır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

2.3.2.3. Kaynaştırma öğrencileri: Normal öğrencilerin kaynaştırmaya hazırlanması gerektiği gibi, kaynaştırma öğrencisinin de kaynaştırma öncesinde hazırlanması gerekmektedir (Batu, 2000b).

Kaynaştırma öğrencisi için kaynaştırmaya başlamadan önce, sosyalleşme ile ilgili etkinlikler düzenlenmelidir. Kaynaştırma başladığında da ilk haftalarda bir-iki normal gönüllü öğrenciyi kaynaştırma öğrencisiyle ilgili olarak görevlendirmek alışmayı kolaylaştırabilir (Batu, 2000a).

Dean ve Nettles(1987)'e göre: “Kaynaştırma uygulamalarından birebir etkilenecek en önemli unsur özel gereksinimli öğrencilerdir. Zaten esas amaç özel gereksinimli öğrencinin, en uygun ortamda, en üst seviyede eğitim almasıdır. Ancak, özel gereksinimli öğrencinin kaynaştırma programına katılmasına karar verilirken, belirli akademik ve sosyal davranışlar önkoşul niteliği taşımaktadır. Öğrencinin, kaynaştırma sınıfında sınıf kurallarına uyabilmesi, arkadaşları ile olumlu etkileşimde bulunabilmesi ve sınıf düzeyine uygun olması ön koşul davranışlardır. Eğer özel gereksinimli öğrenci, bu ölçütlere uyuyorsa kaynaştırma sınıfına yerleştirilir.”

Özel gereksinimli öğrenci kaynaştırma ortamına yerleştirildiğinde, gösterdiği gelişim düzenli olarak gözlenmeli, değerlendirilmeli, öğrencinin gereksinimleri doğrultusunda eğitim programı ve öğretimsel uyarlamalar düzenlenmelidir (Batu ve Kırcaali-İftar, 2005).

2.3.2.4. Okul Yönetimi: Kaynaştırmanın başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için en önemli unsurlardan biri de okul yönetimidir. Okul yönetiminin kaynaştırmanın gereğine ve önemine inanması, kaynaştırma uygulaması içinde yer alan her bir unsurun ışını kolaylaştıracaktır (Batu, 1998). Okulunda kaynaştırma eğitimi yapılan okul müdürünün en önemli görevi; kaynaştırma uygulamaları için kurumda gerekli düzenlemeleri planlamak ve uygulanmasını sağlamak, özel eğitimi kurulu ile işbirliği yapmaktır (Cavkaytar ve Diken, 2007).

Kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşması için Kargın(2004)'e göre: "Okul müdürü başta olmak üzere tüm okul çalışanları, özel gereksinimli öğrencilere karşı kabul edici ve destekleyici tutumlar sergilemelidirler. Özel gereksinimli çocuklar ve aileleri daha okula kayıt aşamasından başlayarak müdür, müdür yardımcısı, rehber öğretmen, diğer öğretmenler, memurlar ve diğer okul personeli ile etkileşim halindedir. Öğrencinin ve ailesinin kendini okula ait hissetmesi, öğretmenle birlikte, yukarıda sıralanan bireylerin davranışlarından da etkilenecektir. Ayrıca okul müdürü, öğretmene yeni bilgileri kazanmada, gereksinim duyduğu materyalleri sağlamada, okul içinde ve dışında gerekli kişilerle işbirliğine girmede yardımcı olmalı ve okul genelinde bir kaynaştırma politikasının oluşturulmasına çalışmalıdır."

Okul içinde öğretmenleri birbirlerine yardım etmeleri için teşvik etmek, yardımcı olanları, işbirliği içinde çalışanları belirli şekillerde ödüllendirmek, hem daha önce ortaya çıkmayan işbirlikçi davranışların ortaya çıkması olasılığını, hem de okul içinde paylaşımcı ortam olma özelliğini arttıracaktır (Stainback ve Stefanich, 1996).

2.3.2.5. Aileler: Aileler çocuklarının eğitiminde büyük bir role sahiptir ve kaynaştırma uygulaması sırasında son derecede güçlü destekçilerdir (Dönmez, Avcı ve Aslan, 1997). Engelli çocukların eğitimde ve topluma kazandırılmasında en etkili eğitim modeli olan kaynaştırma programlarının uygulanmaya başlamasıyla birlikte,

bu çocukların ailelerinin de ele alınması gerektiği bir kat daha önem kazanmıştır (Metin,1999).

Özel gereksinimli öğrencilerin velileri, çocuklarının kaynaştırma uygulamalarında edindikleri bilgi ve becerileri evde pekiştirerek onların gelişimlerini destekleyebilirler. Diğer çocukların velileri ise, özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutumlar sergileyerek çocuklarına model olmalıdır. Sınıf öğretmeni, velilerle düzenli toplantılar yaparak, işbirliğinin sağlanması ve sürdürülmesi için uygun ortamlar yaratmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2008).

Anne-babaların özel gereksinimli öğrencinin eğitimine eğitici/öğretici olarak katılımları; anne, baba, özel gereksinimli çocuk ve normal gelişim gösteren kardeşler açısından yararlar sağlamaktadır. Anne-babalar, çocuklarının gelişimine katkıda bulundukları için duygusal olarak rahatlamakta, kendilerini daha yeterli hissetmektedir. Bu onların, çocuklarına karşı olumlu duygular geliştirebilmesinde ve anne-baba-çocuk ilişkisinin olumlu yönde gelişmesine katkı sağlamaktadır (Özcan, 2004).

Kaynaştırma uygulaması sırasında kaynaştırma öğrencilerinin aileleri çeşitli çekincelere sahip olabilirler. Eğer aile kaynaştırmanın yararına inanmıyorsa öğretmenin aileden yardım alma olasılığı düşecek, kaynaştırma uygulaması başarısız olacaktır. Ancak ailenin uygulamaya istekli olması neticesinde öğretmenin aileden yardım alması kolaylaşacaktır. Kaynaştırmanın başarıya ulaşabilmesi için, kaynaştırma öğrencilerinin aileleriyle düzenli toplantılar yapmak, aileleri bilgilendirici konuşmalar ve seminerler düzenlemek, her aşamada aileyi de çalışmalara katmak, çocuktaki gelişmeleri aile ile paylaşmak yapılması gereken başlıca çalışmalardır (Batu ve İftar, 2005).

Anne-babaların eğitime katılımları ile ilgili araştırmaların artması, sonuçlarının olumlu olması ve ailelerin görüşlerini, önerilerini ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik araştırmaların yapılması, giderek zihinsel yetersizliği olan çocukların eğitiminde aile faktörünün öneminin artmasına neden olmuş, yasal düzenlemelere de yansımıştır (Çelik,2003).Türkiye’de 2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde ailelerin; özel eğitim sürecinin her boyutuna aktif olarak katılımları ve eğitimlerinin sağlanması, eğitsel değerlendirme ve tanılama sürecinde ailenin görüşünün alınması, özel eğitime ihtiyacı olan

bireylerin gelişimlerinin izlenmesine yönelik faaliyetlerin yürütülmesinde ailenin de diğer ekip üyeleriyle işbirliğinin sağlanması, destek eğitim hizmeti çerçevesinde ailelere araç-gereç, eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlanması kararlaştırılmış ve ailenin kaynaştırma öğrencisinin eğitiminde etkin katılımı sağlanmıştır.

Kaynaştırma uygulamaları çerçevesinde sadece özel gereksinimli çocukların anne babaları değil, normal gelişim gösteren çocukların anne-babaları da önemlidir. Bu nedenle kaynaştırmanın uygulanacağı sınıftaki normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocukların aileleri kaynaştırma uygulamaları hakkında bilgilendirilmeli ve her iki gruptaki ailelerin endişe ve kaygılarının gereksiz olduğu anlatılmaya çalışılmalıdır. Bunun dışında, aileler arasında iletişim ve kaynaşmaya sağlayabilecek etkinlikler düzenlenmelidir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin anne-babalarının, okulla işbirliği içerisinde olmaları kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için önemli görülmektedir. Kaynaştırma uygulamalarında, hem normal gelişim gösteren çocukların anne-babalarını hem de özel gereksinimli çocukların anne-babalarını uygulamalar hakkında aydınlatmak, onların görüşlerini almak ve gerekiyorsa uygulamanın başarılı olan yönleri hakkında somut örnekler sunmak ailelerin kaynaştırma uygulamalarını ve kaynaştırma öğrencisini kabulü sırasında olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacaktır (Darıca, 1992).

2.3.2.6. Fiziksel Ortam: Sınıf içinde her öğrencinin kendi gelişimi doğrultusunda ilerlemesine olanak verecek bir öğrenme ortamı sağlanabilmelidir (Salend 2001).

Okullarda düzenlenen eğitim - öğretim faaliyetlerinin amacına ulaşması, okulun bu amaçlar doğrultusunda ortamlar oluşturmasıyla mümkündür. Okul olsun sınıf olsun her eğitim ortamında öğrenciler merkeze alınarak düzenlemeler yapılmalıdır (Ergün ve ark. 1999).

Normal sınıfa yerleştirilen kaynaştırma öğrencisinin yetersizliğinin olduğu duruma bağlı olarak sınıfın fiziksel ortamında düzenleme yapılması gerekir. Bu düzenlemeler, sıraların yerleştirilmesi, araç gereçlerin sınıf içinde yerleştirilmesi gibi düzenlemelerdir (Eripek, 2004)

Genel eğitim sınıfları, tüm öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak, öğrenmelerini kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir. Sınıf ortamı yalnızca normal

gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerin kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmelidir. Bu nedenle sınıf öğretmeni, yalnızca olumlu tutumlara sahip olma açısından değil, aynı zamanda sınıfın fiziksel çevresini, programı ve öğretim yöntemlerini farklı gereksinimlere göre uyarlama ve etkili sınıf yönetimi tekniklerini kullanma açısından gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalıdır (Kargın, 2004)

Önemli olarak görülen noktalardan biri, sınıfta fiziksel ortamın elverdiği ve öğretmenin ilgilenebileceği sayıda, diğer bir deyişle 25-30 öğrenci bulunmasıdır (Allan ve Sproul, 1985). Bunun yanında sınıfta bulunan kaynaştırma öğrenci sayısı da önemli olabilmektedir. Kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıfta derse giren öğretmenlerin, sınıflarında bir veya en fazla iki kaynaştırma öğrencisi bulunması durumunda başarılı olabileceklerini ifade ettiklerini belirtmiştir (Batu, 2000b).

2.3.2.7. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP): Günümüz eğitim anlayışında, insan ön plana çıkmıştır. Birbirinden çok farklı yetenek ve yeterlikteki öğrencilere aynı konuları, aynı yöntem ve tekniklerle kavratmaya çalışmak ciddi sıkıntılar doğurmaktadır. Bu nedenle sınıf eğitimi, öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınarak bireyselleştirilmiştir (Ergün ve ark. 1999).

Etkili öğretim gerçekleştirilmesini, öğrenci için ne öğretileceğine karar verme (amacın saptanması), öğrencinin yapabildiklerinin belirlenmesi (performans düzeyinin belirlenmesi), performans düzeyine bağlı olarak öğretilecek beceri ya da davranışta öğretime nereden başlanacağını saptanması (öğretim amaçlarının seçimi ve sıraya konulması), gerekli ortamın hazırlanması gibi unsurlar etkilemektedir (Vuran, 1996)

Kaynaştırma uygulamasının başarıyla gerçekleştirilebilmesi için bireyselleştirilmiş eğitim programının hazırlanması önemli bir etmendir. Bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlandığında ya da var olan program bireyselleştirildiğinde, özel gereksinimli öğrencinin öğrenmesi gereken beceri ya da kavramı daha çabuk ve etkili bir şekilde öğrenmesi sağlanmış olacaktır (Öncül, 2003).

BEP, özel gereksinimli öğrenciler için programlamadaki değişiklikleri ve/veya adaptasyonu tanımlamak ve sağlanan özel hizmetleri göstermek üzere

düzenlenmiş yazılı bir belgedir. BEP, değerlendirme, planlama, işbirliği içinde iletişim ve öğretim potansiyeline rehberlik eden “canlı” bir süreçtir. Bir BEP dokümanının çok uzun olması beklenmemekle birlikte öğrencinin gereksinimlerinin planlanması, çok çeşitli strateji planının sunulduğu değerlendirme yöntemlerini ve gelecekteki etkinlik ve planlamanın açık amaçlarının listelendiği bir belge olmalıdır. Bir BEP ’in çocuğun öğrenme etkinliklerine odaklanması, iletişim becerilerine yardımcı olması ve ekip içi, kurumlar arası hesap verebilirliği sağlaması gereklidir (T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı, 2005).

2.3.2.8. Destek Özel Eğitim Hizmetleri: Destekleyici özel eğitim hizmetlerinin sunulması da önemli etmenlerden biridir. Kaynaştırmanın tanımında da bahsedildiği gibi destek özel eğitim hizmetleri sağlanabildiği takdirde kaynaştırma sağlıklı olarak uygulanabilir. Destek özel eğitim hizmetleri kaynak oda eğitimi, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığıdır (Kırcaali- İftar ve Batu, 2005). Destekleyici özel eğitim hizmetleri sağlanmadan gerçekleştirilen kaynaştırma özel gereksinimli öğrenciyi sadece normal sınıfa yerleştirmekten ibarettir. Ancak destek hizmetler sağlanarak kaynaştırma uygulaması gerçekleştirildiğinde kaynaştırmanın tam anlamıyla uygulandığı söylenebilir (Batu, 2000,b).

Özel gereksinimli öğrencinin, eğitim dışında da gereksinimleri vardır. Bu gereksinimlerin karşılanması, hem anne-babalar hem de öğrenci için önem taşımaktadır. Taşıdığı bu önem dolayısıyla, kaynaştırma uygulamalarının başarısını etkileyen nitelikteki ek hizmetler, özel gereksinimli bireylerin özel eğitim dışındaki gereksinimlerini karşılamak üzere ek hizmet personeli tarafından verilen hizmetlerdir. Özel eğitimde ek hizmetleri; ulaşım hizmetleri, psikolog, rehberlik ve sosyal hizmet uzmanları, odyolog, dil ve konuşma tedavi uzmanı, motor gelişim personeli (fizik tedavi uzmanı, iş uğrası terapisti, beden eğitimi öğretmeni), danışmanlık ve tıbbi hizmetler olarak sıralayabiliriz (Batu, 2004; Gürsel, 2003).

Özet olarak, kaynaştırma eğitiminin etkililiği, gerekli araç-gereçlerle kaynak ve destek hizmetlerinin sağlanması, ilgili kişilerin etkili işbirliği ve fiziksel ortamın özel gereksinimli öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda düzenlenmesiyle artırılabilir.

2.3.3.Kaynaştırmanın Yararları

2.3.3.1.Özel Gereksinimli Öğrenciye Yararları; Kaynaştırma uygulamalarının en önemli yararı özel gereksinimli çocuğailişkindir. Kaynaştırma özel gereksinimli öğrencinin, çevresindeki akranları ve yetişkinleri gözleyerek davranışlarının biçimlenmesini, toplumsal yaşamda diğer insanlarla birlikte oldukları oranda toplumun beklentilerine uygun davranışlar edinmelerini sağlar (Eripek,1986).

Bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığı ile kapasite ve öğrenme hızına uygun eğitim alırlar. Özelliklerine uygun eğitsel, sosyal ve fiziksel ortamlar düzenlendiği için uyum, başarı ve kendilerine güven kazanmaları kolaylaşır. Destek eğitimi sayesinde zayıf yönlerini kısa sürede yeterli hale getirebilirler. Kendine güven, takdir edilme, cesaret, sorumluluk, bir ise yarama duygusu gibi sosyal değerler dizgesi gelişir. Sosyal bütünleşmeleri kolaylaşır. Kaynaştırma ortamlarında olumsuzdan çok, olumlu davranış gösterme frekansları artar. Model olma ve özdeşim kurmaları kolaylaşır. İletilişim, işbirliği, kabullenme, ortak yaşam becerileri edinirler. Algı sistemi ve öğrenme özelliklerine uygun yöntem teknik araç ve gereçlerin kullanılması sayesinde öğrenmeleri pekişir. Eğitim programlarına ek olarak aile eğitimi, sosyal, kültürel, serbest zaman etkinlikleri sayesinde bütünsel gelişimleri kolaylaşır (Salend, 2001).

Aynı ortam içinde normal gelişim gösteren bireylerin olması, daha karmaşık çevre düzeninin ve daha gelişmiş davranış modellerinin sunulması gibi güdüleyici ve uyarıcı etmenlerin, özel gereksinimli bireylerin gelişimini hızlandırabileceği ve sosyalleşmelerine etki edebilir. İyi planlanmış kaynaştırma ortamına katılan özel gereksinimli çocuk, normal çocuğun davranışını gözleyerek ve model olarak toplumca benimsenen davranış özelliklerini genişletmektedir (Metin, 1992).

2.3.3.2.Normal Çocuklar İçin Yararları; Özel gereksinimli olmayan öğrencilere Özel gereksinimli bireyler hakkında daha gerçekçi bir bakış açısı elde ederler. Kendilerinden farklı olan bireyleri kabul etmeyi öğrenirler. Kendilerini başkalarının yerine koymayı ve onları anlamayı öğrenirler. Tüm zorluklara rağmen başarılı olan bireyleri tanıma fırsatını elde ederler (Salend,2001).

Kaynaştırma eğitimi, normal öğrencilere, daha hoşgörülü olma, bireysel farklılıklara saygı gösterme, işbirliği ve yardımlaşma becerilerini arttırması gibi faydalar sağlamaktadır (Şahbaz,2008).

Wolfensberger(1982)'e göre, “Kaynaştırma uygulamaları içinde yer alan normal gelişim gösteren çocukların ailelerinde ve yakın çevrelerinde yetersizlikten etkilenen bireylerle ilgili bir yaşantıları yoksa kaynaştırma ortamına dahil olmaları ile birlikte ileriki yaşamlarında birçok ortamda karşılaşılabilecekleri özel gereksinimli çocukları önceden tanıma ve onları daha iyi anlama fırsatı bulacaklardır(Akt.: Eripek, 1986).”.

Özel gereksinimli öğrenciler; normal gelişim gösteren akranlarını model alarak öğrenmegeçkeştirebildikleri gibi normal gelişim gösteren öğrenciler de özel gereksinimli öğrencileri çeşitli alanlarda model alabilirler. Normal gelişim gösteren çocuklar, düzenlenecek grup ve akran öğretimi çalışmaları ile işbirliği ve yardımlaşmabecerilerini geliştirirler (Kırcaali-İftar, 1998).

2.3.3.3.Sınıf Öğretmenlerine Yararları; Kırcaali-İftar (1998), kaynaştırma eğitiminin normal sınıf öğretmenlerine yararlarını şu şekilde belirtmiştir: Kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerle yürüttükleri çalışmalar, öğretmenlik bilgi ve becerilerini geliştirmede katkıda bulunur. Kaynaştırma uygulamaları, kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin diğer personelle iletişim ve işbirliğini arttırır.

Öğretmenlerin; şartsız kabul, hoşgörü, sabır, bireysel özelliklere saygı davranışı gelişir; bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlama ve uygulamada daha başarılı olurlar. Eğitimde ekonomiklik sağlanır. Öğretmenlerin disiplinle ilgili değerlendirme ölçütü gelişir (Çevik ve Göksu, 2004).

Başarılı bir kaynaştırma ortamı yaratmak için sınıf öğretmenin sahip olması gereken üç önemlinitelik bulunmaktadır. Bunlar:

- Olumlu tutum
- Olumlu beklentiler
- Mesleki yeterlidir (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

Engelli bir çocuk normal bir sınıfa yerleştirildiği zaman, o sınıfın öğretmenin, o çocuk için olan sorumluluğu, sınıftaki diğer çocuklara olan

sorumluluğu ile aynıdır. Çünkü bütün çocuklar, öğrenme oranı, hızı ve biçimi yönünden birbirinden farklıdır. Yöntemde, müfredatta veya ortamda yapılacak küçük değişiklikler, bazen hem engelli olan, hem de normal olan çocuklar için gereklidir. Yöntemde müfredatta ya da ortamdaki önemli değişiklikleri içeren özel eğitim, normal sınıflarda yer alan engelli öğrencilere de sağlanabilir. Bu düzenlemeler, çocuğun BEP’ te belirtilmişse, bu özel düzenlemeyi yapma sorumluluğu özel eğitimcilerdedir. Normal öğretmenler, engelli çocuğun programının yürütülmesine yardım etmekle ve sınıfın yönetimiyle sorumludurlar (Akçamete, 1997)

2.3.3.4. Velilere Yararları;Çocukların ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda daha sağlıklı bilgi edinirler. Çocuk üzerindeki beklentileri, çocukların kapasitesiyle bağdaşım göstermeye baslar. Çocuktaki gelişmelere bağlı olarak kaygı ve güvensizlik duygusu umuda dönüşür. Çocuğun eğitim, bakım, davranış düzenleme vb. konularda bilgilenirler. Okula bakış açısı değişir ve işbirliği gelişir. Aile içi çatışmalar azalır, aile sağlığı ve is verimliliği artar (Salend, 2001).

2.4.Kaynaştırmaile İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde; kaynaştırma eğitimine ilişkin, öğretmen, öğrenci ve idareciler ile ilgili nicel ve nitel araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Aşağıda kaynaştırma eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaların özetlerine yer verilmiştir.

Sucuoğlu (1995), zihinsel yetersiz ve otistik çocuğu olan anne babalarla yaptığı çalışmasında ailelerin gereksinimlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma sonucunda hem annelerin hem da babaların ortak belirledikleri gereksinim alanlarının; bilgi gereksinimi, destek gereksinimi ve maddi gereksinim olduğu belirlenmiştir.

Jannel Snell, Beers ve Raynes (1995) ise orta ve ileri derecede zihinselengelli öğrencilerin kaynaştırıldığı 10 okuldaki özel ve normal eğitimöğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin kaynaştırmayailişkin önerilerini almak için araştırmayapmışlardır.Sonucunda da etkinliklerin önceden planlanması gerektiği özel eğitimöğretmeninin normal eğitimöğretmenine yardımcı olması gerektiği

sınıföğretmenlerinin de önceden bilgilendirilmesine ilişkin önerilere yer vermişlerdir(Kaya, 2003,s.21).

Banerji ve Dailey (1995) çalışmalarında kaynaştırma eğitiminin sonuçları hakkında engelli öğrencilerin etkili öğretimle öğrenebildikleri, akademik gelişim gösterdiklerini ve karşılaştırılabilir bir gelişim gösterdiklerini ayrıca motivasyonlarında ve kendilerine saygı duymalarında da belirli mesafeler kat ettiklerini göstermiştir, bu gelişmeleri öğretmenler ve ailelerde de görmüşlerdir.

Jobe, Rust, Brissie (1996), özel eğitim ile ilgili hizmet içi eğitim alma ve özel eğitim deneyimi değişkenlerine göre sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitime yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırmada veri toplamak amacıyla Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin özel gereksinimli bireylerin normal eğitim ortamlarına dahil edilmesine yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca özel eğitim ile ilgili hizmet içi eğitim alma ve özel eğitim deneyiminin, engelli bireylerin kaynaştırılmasına yönelik tutumları olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Demirel (1997), ilkokullarda normal sınıflara devam eden hafif derecede zihin engelli öğrenciler ile özel sınıfa giden hafif derecede zihin engelli öğrencileri uyumsal davranış özellikleri yönünden karşılaştırmıştır. Araştırma gruplarının her biri herhangi bir konuşma problemi ve ek özrü olmayan, cinsiyet ve sınıf düzeyi özellikleri birbiriyle eşleştirilmiş, her iki grupta ayrı ayrı 30 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada öğrencilerin uyumsal davranış özelliklerini belirlemede Epir (1976) tarafından Türkçeye uyarlanan AAMD Adaptive Behavior Scale, kelime dağarcığı düzeylerini belirlemede Peabody Resim Kelime Testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda on genel gelişim alanından ikisinde (Bağımsız işlevler ve Fiziksel Gelişim), on dört davranışsal özellik alanından ikisinde (kalıplaşmış davranışlar ve garip tavırlarda) normal sınıflara devam eden öğrenciler lehine farklılık bulunmuştur. Diğer alt alanlarda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde sözcük dağarcığı düzeylerinde normal sınıflara devam eden öğrenciler lehine farklılıklar bulunmuştur.

Uysal (1997), öğretmen ve okul yöneticilerinin zihin özel gereksinimli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunları belirlemeye ilişkin betimsel bir

çalışma yapmıştır. Araştırmaya toplam 73 kişi katılmıştır. Bunların 46'sı öğretmen 27'si yöneticidir. Veriler yarı yapılandırılmış bireysel görüşme tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul yöneticilerinin; daha çok davranış özelliklerinin kaynaştırmayı olumsuz yönde etkilediğini, sınıf öğretmenin özelliklerinin kaynaştırma üzerinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilere de sahip olduğunu, okuldaki diğer öğretmen ve yöneticilerin kaynaştırmayı daha çok olumsuz yönde etkilediğini, yardımcı hizmetler kadrosundaki personelin kaynaştırma üzerinde etkisi olmadığını belirttikleri görülmüştür. Fiziksel ortamın kaynaştırma uygulamasında önemli bir etken olduğunu, sınıftaki diğer öğrencilerin kaynaştırma uygulamasını etkilediğini, normal öğrencilerin eğitimden geçirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca bulgular okulun yakın çevresinin kaynaştırma açısından önemli bir etken olduğunu sosyo-kültürel yapının kaynaştırmayı olumsuz yönde etkilediğini, kaynaştırma öğrencisinin ailesinin kaynaştırma uygulaması üzerinde çok önemli etkileri olduğunu, uyguladıkları programın kaynaştırma açısından pek çok sakınca içerdiğini, kullanmakta oldukları araç gereçlerin kaynaştırma uygulamasını olumsuz yönde etkilediğini, kaynaştırma ile ilgili yasal bilgilerinin olmadığını, kaynaştırma konusunda denetleme ve rehberlik yapılmadığını ifade ettiklerini göstermektedir.

Öğretmen görüş ve önerilerine yönelik Batu'ya (1998) ait "Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri" konulu çalışmadır. Çalışma, sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan 19 öğretmenle, yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılarak gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda; öğretmenlerin okullarında yürütülmekte olan kaynaştırma uygulamalarından genel olarak hoşnut oldukları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin anne-babalarının kaynaştırma uygulamalarının başarıya ulaşmasında önemli olduğunu dile getirdikleri belirlenmiştir.

Diken (1998)'in yaptığı "Sınıfında Zihinsel Engelli Çocuk Bulunan Ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması" adlı araştırmada, sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan ve bulunmayan sınıf öğretmenlerinin zihin engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarının karşılaştırılması ve bu tutumlarla ilişkili

öğretmen ve öğrenci özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma; betimsel ve bağıntısal olarak düzenlenmiş, araştırma grubunu kaynaştırma uygulaması yapılan ilkokul/ilköğretim okullarındaki sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan 53 sınıf öğretmeni ile sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunmayan 56 sınıf öğretmeni olmak üzere toplam 109 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Sınıf öğretmenleri cinsiyet ve okuttukları sınıf düzeyi değişkenleri göz önüne alınarak eşleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak sınıf öğretmenlerinin zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla; Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen, Kırcaali- İftar (1996) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılarak Türkçeye uyarlanan “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca, uygulanan kaynaştırma programı, zihinsel engelli öğrenci/ailesi ve sınıf öğretmeni hakkında bilgi toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formundan yararlanılmıştır. Elde edilen veriler, SPSS istatistik programıyla analiz edilmiş, 0.05 düzeyinde anlamlılığına bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ölçeğin alt faktörlerinden “Kaynaştırma Sınıfı Kontrolü” ve “Kaynaştırmaya Karşı Görüşlerle ilgili maddeleri içeren, birinci faktörde sınıf öğretmenlerinin tutumlarının farklılaştığı görülmüştür. Araştırmada ayrıca, sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan sınıf öğretmenlerinin tutumlarının zihinsel engelli çocuğun cinsiyetine göre farklılaştığı bulunmuştur. Bulgular diğer değişkenlere göre sınıf öğretmenlerinin tutumlarının farklılaşmadığını göstermiştir.

Diken ve Sucuoğlu (1999), öğretmenlerinin zihinsel engelli çocukların kaynaştırılmasına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan 53 öğretmenle ve sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunmayan 56 öğretmenle çalışmışlardır. Tutumları belirlemek amacıyla bilgi formu ve Antonak ve Larivee (1995) tarafından geliştirilen, 1996 yılında Kırcaali-İftar tarafından Türkçe’ye uyarlanıp, geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan “Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin çoğunun sınıfına kaynaştırma öğrencisinin yerleştirilmesini istemediklerini ortaya koymuştur. Sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan öğretmenlerin, kaynaştırma ile ilgili ders alıp almamalarının, tutumlarında farklılığa yol açmadığı belirlenmiştir. Araştırmada ayrıca sınıfında zihinsel engelli çocuk bulunan öğretmenlerin kaynaştırmaya karşı oldukları ve zihinsel engelli çocukların bu

konuda yetişmiş özel eğitimciler tarafından eğitilmesi gerektiği düşüncesine daha sıcak yaklaştıkları belirlenmiştir. Bu araştırmanın sonuçları öğretmenlerin tutumlarının olumlu yönde değiştirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Metin ve Çakmak-Güleç (1999) tarafından yapılan bir çalışmada; ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin, özürlü çocuklarla normal çocukların kaynaştırıldığı programlar hakkındaki düşünceleri incelenmiştir. Araştırmaya, tesadüfi örnekleme yolu ile seçilen, 86'sı kadın, 79'u erkek olmak üzere toplam 165 öğretmen katılmıştır. Örneklemdeki öğretmenlere, iki bölümden oluşan bir anket formu uygulanmıştır. Anketin ilk bölümünde öğretmenlerin kişisel özelliklerine uygun sorular, ikinci bölümünde ise; öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkındaki düşüncelerini belirlemeye yönelik 23 soru yer almıştır. Kaynaştırma eğitiminin daha çok normal çocuğa ve öğretmene, özürlü/farklı bireylere karşı duyarlılık, özürlü çocuğa ise sosyalleşme fırsatı sağladığı sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler, kaynaştırmanın kendilerine, materyal, özel eğitim desteği ve özürlü çocuğun ailesiyle daha fazla iletişim kurma gibi ek yükleri de beraberinde getireceğini belirtmişlerdir.

Aydın ve Şahin (2002), yaptıkları çalışmada kaynaştırma programının uygulandığı okullardaki uygulamalarla, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ni karşılaştırmışlardır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmanın örneklemini, 2 müdür, 9 öğretmen ve 3 rehber öğretmen olmak üzere 14 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada, Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin kaynaştırma ile ilgili bölümü dikkate alınarak hazırlanan, müdür, öğretmen ve rehber öğretmenin görevlerine ilişkin sorular yer alan bir görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, öğrenci kayıtları, kayıt olan öğrencilerin yetersizlik türleri, sınıf tekrarı, aile ile işbirliği, öğretmenlere yönelik hizmetler konusunda yönetmelikle benzer olduğu, sosyal kabul için önlem alma, kurumdaki fiziksel, sosyal ve psikolojik ortam düzenlemesi durumlarının yönetmeliğe göre kısmen uygulandığı belirlenmiştir. Sınıf mevcudu, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını belirleme, BEP'in uygulanması ve aile ile öğretmen arasında işbirliği durumlarının ise yönetmeliğe göre uygulanmadığı belirlenmiştir.

Temir'in (2002) yaptığı çalışma, çocuğu kaynaştırma eğitimine devam eden ailelerin karşılaştıkları sorunlar ve kaynaştırma eğitiminden beklentilerinin

nelerolduğunu belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 110 kaynaştırmaöğrencisinin anne-babalarının katılımıyla, anket tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, çocuğa ve anne-babaya ait demografik değişkenler üzerinde durulmuş; anne-babaların kaynaştırma eğitimi ve çocuklarının yetersizlikleri hakkındaki bilgi durumları, çocuklarının okula devam etmesinde yaşadıkları sorunlar, çocuklarının okulbaşarısı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, anne-babaların kendi çocuklarının yetersizlikleri ve kaynaştırma eğitimi hakkında bilgi sahibi olarak gördükleri, çocuklarının okula gidip dönmesinde annelerin sorumlu olduğu ve bu süreçte de sorun yaşamadıkları, çocukların okulda başarılı olduğu belirlenmiştir.

Öncül'ün (2003) yapmış olduğu “Kaynaştırma Uygulaması Yapılan ilköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri” konulu çalışma, sekiz normal gelişim gösteren çocuk sahibi anne ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, normal gelişim gösteren çocukların annelerinin kaynaştırma uygulamasına ilişkin tutumlarının olumlu olduğu, kaynaştırma uygulamalarına ilişkin bilgilerinin olmadığı ve ayrıca okul/veli ilişkisinin hemen hemen hiç olmadığı belirlenmiştir. Bunların yanı sıra katılımcılar, okulda kaynaştırma uygulamalarının yapıldığını öğretmenler ve/veya okul yönetiminden değil de, kaynaştırma sınıfına devam eden çocuklarından öğrendiklerini dile getirmişlerdir.

Çelik (2003) , zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan anne-babaların okulda anne-baba katılımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla, 110 zihinsel yetersiz tanısı almış çocuğun anne-babalarının katılımı ile bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonucunda, zihinsel yetersizliğe sahip çocuğu olan anne-babaların çoğunluğunun okulda katılım alanlarını önemli buldukları, gereksinim duydukları ve çocukların eğitim sürecine katılmayı istedikleri belirlenmiştir. Okulda eğitime katılım alanlarına göre anne-babaların en çok genel ve özel sorunlarına çözüm aramak amacıyla öğretmenlerle birlikte yaptıkları toplantıları önemli gördükleri, gönüllülüğe bağlı çalışmaları önemsiz buldukları belirlenmiştir.

Praisner (2003), okul müdürlerinin özel gereksinimli öğrencilerle kaynaştırma eğitimine karşı tutumlarını incelemişlerdir. Bulgular özel

gereksinimli bireylerle olumlu deneyimler yasayan müdürlerin daha olumlu bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Araştırmanın sonucunda okul müdürlerine olumlu deneyimler yasatacak olan kaynaştırmaya yönelik uygulamalar önemli olduğuvurgulanmıştır.

Kargın ve diğerleri (2003), öğretmen, yönetici ve anne babaların kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirledikleri betimsel bir çalışma yapmışlardır. Araştırmaya 907 sınıf öğretmeni, 519 okul yöneticisi ve 1140 özel gereksinimli çocukları normal sınıflara devam eden anne baba katılmıştır. Veriler, kaynaştırma uygulamaları, problemler ve ileride yapılması gerekenlerle ilgili sorulardan oluşan ‘Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Durum Saptama Anketi’ aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre okul müdürlerinin büyük çoğunluğu okullarının kaynaştırma çalışmaları için uygun olmadığını, kaynaştırmaya yönelik daha fazla bilgi almaya gereksinim duyduklarını, kaynaştırma öğrencisi okula gönderilmeden önce kendilerinin bilgilendirilmediğini ve kaynaştırma uygulaması nedeniyle herhangi bir destek almadıklarını belirttikleri saptanmıştır.

Uysal (2004)’ın yaptığı “Öğretmen Ve Okul Yöneticilerin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri” adlı araştırmada, kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulguları kaynaştırma uygulaması yapan öğretmenlerin yarısından fazlasının kaynaştırmanın yararlı olmadığını ve tamamlanması gereken pek çok eksiğinin bulunduğu görüşünü paylaştıklarını göstermektedir. Öğretmenlerin yaklaşık %10’unun olumlu görüş belirtmesine karşın yarısından fazlasının kaynaştırma uygulamasında sorun yaşandığını ve kaynaştırmanın işlerini zorlaştırdığını ifade ederken bunun en önemli nedeninin ‘kaynaştırma uygularken normal öğrenciye kaynaştırma öğrencisini kabul ettirememe’ olduğunu belirtmeleri dikkat çekicidir. Bu bulgu kaynaştırmanın başarısını etkileyen etmenlerden biri olan normal öğrencilere yönelik kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının planlamasının önem ve önceliğini göz önüne almaktadır.

Kaynaştırma uygulamalarında öğretmenlerin tutumlarına ilişkin Avcıoğlu, Eldeniz-Çetin ve Özbey’e ait (2004) çalışmada, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf ve branş öğretmenlerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının

belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunda bulunan 12 öğretmene görüşmeler aracılığıyla 19 soru yöneltilmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların büyük çoğunluğu, kaynaştırma uygulamalarında yer alacak sınıf öğretmenlerinin yoğun eğitim almaları gerektiğini, sınıfa özel gereksinimli çocuğun kaynaştırılmasının, sınıftaki normal gelişim gösteren öğrenciler açısından yararlı olacağını, öğrenciler arası farklılıkların anlaşılmasını ve kabul edilmesini kolaylaştırdığını ifade etmişlerdir.

Avcıoğlu, Sazak ve Öztürk (2004) yaptıkları çalışmada; okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan kaynaştırmaya yönelik öğretmen ve anne-baba tutumlarını incelemiştir. Çalışma, 21 okulöncesi ve 91 normal gelişim gösteren çocuğa sahip anne-babanın katılımıyla, “Zihin Engelli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Tutum Ölçeği” kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, normal gelişim gösteren çocuğa sahip anne babaların cinsiyetlerine göre okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan kaynaştırmaya yönelik tutumlarında anlamlı düzeyde farklılık olduğu, annelerin babalara oranla tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Yıkımlı ve Sazak-Pınar (2005) ilköğretim okulu müdürlerinin kaynaştırmaya yönelik görüşlerini belirleyen niteliksel çalışma yapmışlardır. 7 ilköğretim okulu müdürü ile yarı-yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda ilköğretim okulu müdürlerinin kaynaştırma kavramı, kaynaştırmanın başarılı olabilmesi için kaynaştırma öncesi ve kaynaştırma esnasında neler yapılması gerektiği hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları, ayrıca müdürlerin büyük bir kısmının da kaynaştırmaya karşı olumsuz tutuma sahip olduğu bulunmuştur.

Battal (2007), sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterliliklerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada 285 sınıf öğretmeni ve 104 branş öğretmeni ile çalışmıştır. Araştırmada veriler Kaynaştırma Eğitimi Anketi ile toplanmıştır. Anket; özel eğitim gerektiren bireyleri tanılama, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında kullanılan eğitim-öğretim yöntem ve teknikleri bilme ve kullanabilme, kaynaştırma eğitimi ile ilgili ilkeleri bilme ve uygulayabilme, ölçme ve değerlendirme olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, sınıf öğretmenleri ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine

muhtaç öğrencileri tanıma konusunda yeterli oldukları ortaya çıkmıştır. Sınıföğretmenleri ve branş öğretmenlerinin uygulama, değerlendirme alanlarında kendilerini yeterli gördüklerini; ancak bazı ilkeleri bilmedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Türkoğlu'na ait (2007)“İlköğretim Okulu ÖğretmenleriyleGerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi Ve Sonrasında ÖğretmenlerinKaynaştırmayaİlişkinGörüşlerininİncelenmesi” konulu yüksek lisans çalışmasında; öğretmenlerinkaynaştırmayailişkingörüşlerini incelemek amacıyla, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden yararlanılarak yarı yapılandırılmış görüşmeleryapılmıştır. Çalışma, bir ilköğretim okulunda görev alan 22 öğretmenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda, kaynaştırma uygulamaları konusunda yapılan bilgilendirme çalışmalarının, öğretmenlerin kaynaştırmayailişkindüşüncelerini olumlu etkilediği; bilgilendirme çalışmaları öncesinde kaynaştırmaeğitimine sıcak bakmayan öğretmenlerin, bilgilendirme sonrasında kaynaştırma uygulamalarının oldukça yararlı olduğunudüşündükleri belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren, çalışma grubu, veri toplama aracı ve geliştirilmesi, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi konularına yer verilmektedir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilkokullarda kaynaştırma uygulamaları konusunda, okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşleri karşılaştırılmalı olarak ele alınmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılacaktır. "Nitel araştırma, gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir." (Yıldırım ve Şimşek, 2008)

Kuş (2009)'a göre; "Nitel araştırmaların temel özelliği araştırmaya katılanların bakış açılarını, anlam dünyalarını ortaya koyma, dünyayı araştırmaya katılanların gözleri ile görmektir."

"Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır" (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemi olan görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. "Görüşme tekniğinin belirleyici özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle görüşülenlerin, anlam dünyalarını, duygu ve düşüncelerini anlamak görüşmelerden derin bilgi edinmek esastır" (Kuş, 2009). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde sorular önceden belirlenir ve belirlen sorularla veriler toplanmaya çalışılır (Karasar, 1998). Bu yöntem tam yapılandırılmış görüşmeler kadar katı olmadığı gibi yapılandırılmamış görüşmeler kadar esnek değildir; ikisi arasında yer almaktadır. Araştırmacıya esneklik sağladığı

için görüşme türlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır (Dağlı ve diğer. 2009).

3.2. Evren

KKTC’de 2012-2013 eğitim-öğretim yılında kaynaştırma uygulaması yapılan Devlet ilkokulların müdürleri, sınıflarında kaynaştırma öğrencisi bulunan öğretmenler ve özel gereksinimli öğrencilerin velileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Milli Eğitim Gençlik ve Milli Eğitim Gençlik ve Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı İlköğretim Dairesi, Özel Eğitim Koordinasyon Merkezinden edinilen bilgilere göre; Genel İlköğretim Dairesine bağlı ilkokullardan 13 tanesinde Kaynak Oda destek hizmeti ile kaynaştırma uygulamaları yapılmaktadır. Araştırma evreni 13 okul müdürü, 114 sınıf öğretmeni ve 109 veliden oluşmaktadır.

3.3. Çalışma Grubu

Okul müdürlerinin tamamına ulaşmak mümkün olabileceği için herhangi bir örnekleme ihtiyaç duyulmamıştır. Öğretmen ve velilerden oluşturulacak çalışma grubu için amaçlı örnekleme kullanılmıştır. “Amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir.” (Yıldırım ve Şimşek, 2008) Evrenin tamamının kaynaştırma uygulamaları konusundayeterli bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadığı bilenemediğinden kartopu veya zincirleme örnekleme yolu tercih edilecektir. Süreç çok basit bir soruyla başlar: bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konu ile ilgili kim veya kimlerle görüşmemizi önerirsiniz?” (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırma da ilk A okul müdürü ile görüşmeyapılmış, yapılan görüşmeden sonra A okul müdürüne kaynaştırma uygulamalarına yönelik kimler daha fazla bilgi sahibidir? Sorusu yöneltiştir.. Önerilen öğretmen ve veli ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Her okulda bu süreç takip edilmiştir. “Süreç ilerledikçe araştırmanın örnekleme ortaya çıkmış ve görüşmeler yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).”

Araştırmaya 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 veli olmak üzere toplam 36 katılımcı dahil olmuştur.

Tablo 1. Katılımcı durumu

Katılımcı türü	Cinsiyet		Öğrenim Durumu				
	Bay	Bayan	Ortaokul	Lise	Lisans	Yüksek Lisans	Doktora
Yönetici	7	3			7	3	-
Öğretmen	8	6			9	5	-
Veli	4	8	2	5	3	1	1
Toplam	19	17	2	5	19	9	1

Çalışma grubunu cinsiyete göre incelediğimizde araştırmaya dahil edilen katılımcıların 17 tanesinin bayan, 19 tanesinin bay olduğu Tablo 1' den anlaşılmaktadır.

Çalışma grubunu yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin eğitim durumlarına göre incelediğimizde, 2 tanesinin ortaokul, 5 tanesinin lise, 19 tanesinin lisans, 9 tanesinin yüksek lisans, 1 tanesinin de doktora mezunu olduğu Tablo 1' den anlaşılmaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 20 Ekim -19Kasım 2012 tarihleri arasında okul müdürleriyle uygun oldukları saatlerde kendi odalarında, diğer katılımcılarla da uygun oldukları saatlerde ve uygun gördükleri yerlerde yapılan görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmada katılımcıların görüşlerine göre okullarındaki kaynaştırma uygulamalarının durumunun belirlenmesi amacıyla ortalama 30'ar dakikalık sürelerle yüz yüze görüşmeler araştırmacı ve katılımcılar arasında yapılmıştır. Araştırmaya dahil edilen katılımcılarla gerçekleştirilen yüz yüze görüşmelerden zengin veriler elde etmek amacıyla rahat ve sohbet ortamı oluşturularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.4.1. Veri Toplam Aracı

Araştırmada katılımcıların kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerine başvurmak için yarı-yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunda öncelikle görüşülen bireye güven kazandırmayı hedefleyen ifadeler Yer almış, araştırmaya uygun giriş hazırlanmış, giriş kısmını görüşülen kişinin bireysel bilgilerinin yazıldığı kısa cevaplı sorular takip etmiştir. Daha sonra araştırmanın amacına göre hazırlanankaynaştırma uygulamalarına yönelik yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulara geçilmiştir.Görüşme formunun iç geçerliliğini sağlamak için görüşme formu iki uzmana verilmiş ve incelenmesi sağlanarak forma son şekli verilmiştir.Bir okul yöneticisi, bir öğretmen ve bir veli ile pilot görüşme yapıldıktan sonra soruların açık ve anlaşılır olup olmadığının, verilen yanıtların sorulan soruların yanıtlarını yansıtıp yansıtmadığının belirlenmesi amacıyla, alınan yanıtların dökümü ve sorular uzmana (tez danışmanıma) gösterilerek incelenmiştir.Bu çalışmanın sonunda soru maddelerinin geçerliği saptanmıştır.Bilindiği gibi nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşme sorularındanbazıları, soru içeriği benzemesinden dolayı görüşme soruları listesinden çıkarılmış veya birleştirilmiştir, böylece forma son şekli verilmiş veri toplama sürecine geçilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi gözlem ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde kullanılır. “Bu yöntemde amaç toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2008). İçerik analizinde veriler derinlemesine incelenir; ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde organize edilerek tanımlanır ve yorum yapılır. İçerik analizinde veriler 4 aşamada analiz edilmektedir.

1.Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin bu ilk aşamasında, her bir katılımcıya numara verilerek görüşmenin dökümleri yapıldıktan sonra katılımcılardan elde edilen veriler araştırmanın çerçevesi içerisinde incelenerek anlamlı bölümlere ayrılmış ve kavramsal olarak ifade ettiği anlam isimlendirilip kodlanmıştır. Araştırmanın kavramsal çerçevesine ve görüşme sorularına dayanılarak daha önce hazırlanmış olan kod listesine, tüm verilerin incelenmesinden sonra

sonşekli verilmiştir. Bu kod listesi verilerin düzenlenmesinde anahtar liste görevini görmüştür. Araştırma sorularının dışında kalan veriler kodlama dışında bırakılmıştır. Araştırmanın “güvenirlilik hesaplaması” için Miles ve Huberman’ın (1994) önerdiği güvenirlilik formülü kullanılarak ortalama % 90 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlilik hesaplamalarının % 70’in üzerinde çıkması araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Burada elde edilen sonuç araştırma için güvenilir kabul edilmiştir.

2. Temaların Bulunması: Bu aşamada ise verilerin kodlanması aşamasında belirlenen kodlar her biri ayrı kategori olarak kabul edilmiş ve ayrı temalar olarak değerlendirilmiştir.. Bu çalışmada kaynaştırma uygulamalarının durumu ile ilişkin görüşlerini araştırmak amacıyla toplam dokuz tane boyut oluşturulmuştur.

3. Verilerin Kodlara ve Temalara Göre Organize Edilmesi ve Tanımlanması: Bu aşamada ise katılımcıların görüşleri okuyucunun anlayabileceği bir dilde açıklanmış ve görüşler ilk elden okuyucuya sunulmuştur. Görüşme notlarının hangi katılımcıya ait olduğunu belirlemek amacıyla dipnot kullanılmış ve görüşme notları tırnak işareti içinde verilmiştir. Daha sonra parantez içinde görüşmenin hangi katılımcıya ait olduğu belirtilmiştir. Aşağıdaki örnek açıklamalarda kodlama sistemi verilmiştir:

ÖRNEK: “.....”(G:M(A(1)))

G: Görüşme;

M: Müdür; Ö: Öğretmen; V: Veli;

A: A Okulu;

1: 1 Numaralı Katılımcı;

4. Bulguların Yorumlanması: Ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların açıklanması bu son aşamada yapılmıştır. Toplanan veriler nitel araştırmanın gerektirdiği aşamalardan geçirilerek yorumlanmış ve bir takım sonuçlar çıkarılmıştır, sonuçların önemine ilişkin açıklamalar literatürle desteklenmiştir

BÖLÜM IV

BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Bulgular

Bu bölümde araştırmanın amaçları doğrultusunda katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlemeleri sonucunda ortaya çıkan bulgulara ve yorumlarına yer verilmektedir.

I.Boyut: KKTC De Kaynaştırma Uygulamalarının Yasal Düzenlemeleri Yeterli Mi? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın birinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Tablo-2' de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 2. Kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemelerinin yeterliliği

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Yasal düzenlemeler yeterli	7	70	11	79	9	75
değil						
Yasal düzenlemeler yeterli	1	10	3	21	1	8
Yasal düzenlemeler	2	20	-	-	2	17
konusunda bilgim yok						

Yasal düzenlemeler yeterli değil: Yöneticilerin %70'i, öğretmenlerin %79'u ve velilerin %75'i yasal düzenlemeleri yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. A okulun müdürü, " *Yok. Yeterli değil. Yasaların mutlaka güncelleştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Ayı bir özel eğitim yasası olması daha sağlıklı olur(G:M(A(1)))*." şeklinde görüşünü ifade ederken ayrı bir özel eğitim yasasına

ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. B okulunun müdürü ise kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bir düzenleme olmadığını şu şekilde ifade etmektedir: “*Bence yeterli değil. Ben KKTC’de kaynaştırma ile ilgili bir düzenleme olmadığını biliyorum(G:M(B(5)))*.” A okulu velisi en büyük sorun olarak yasal düzenlemelerin yetersiz olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “*Yeterli değil. Çünkü özel eğitim yasamız yok. En büyük sorunumuz bu (G:V(B(2)))*.” B okulu öğretmeni, özel gereksinimli bireyin tanılama, değerlendirme ve yerleştirme süreçleri ile ilgili sıkıntılar olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “*Kesinlikle yetersiz. Özel eğitim mevzuatı yok denilebilir. Öğrencilerin eğitsel tanılama, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri ile ilgili düzenlemeler yapılmalıdır(G:Ö(B(6)))*.” Kaynaştırmanın daha iyi yerlere gelmesi için yeni yasal düzenlemeler gerektiğini C Okulu müdürü şu şekilde ifade etmiştir: “*Yasal düzenleme var mı? Önce bunu tartışmak lazım. El yordamı olarak yapılan bu çalışmaların yasal dayanağı olmadığına inanıyorum açıkçası. Daha ciddi manada daha bağlayıcı tedbirlerle kaynaştırmanın okullarımızda çok daha iyi yerlere gelmesi gerektiğine inanıyorum. Bir an önce özel eğitim yasamızın çıkması lazım(G:M(C(8)))*.” C okulu öğretmeni yasal boşlukların kaynaştırma uygulamalarını olumsuz etkilediğini şu şekilde ifade etmiştir: “*Yeterli değil. Çünkü ülkemizde kaynaştırma tam anlamıyla uygulanmıyor. Yasal boşluklar var(G:Ö(C(9)))*.” Kaynaştırma uygulamalarının ihmal edildiğini I Okulu müdürü: “*Yıllardır ihmal edilen bir konu. Yeni düzenlemeler içeren bir yasal alt yapı hazırlanmalıdır(G:M(I(30)))*.” şeklinde ifade etmiştir. “*Her hangi bir yasal düzenleme yok. Kaynaştırma uygulamaları yasal düzenlemeler olmadan yapılıyor(G:Ö(H(28)))*” ifadesini kullanan H okulu öğretmeni, yasal düzenlemeler olmadan kaynaştırma çalışmalarının yapıldığını belirtmiştir.

Yasal düzenlemeler yeterli: KKTC’de Kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemelerinin yeterliliği ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %10’u, öğretmenlerin %21’i ile velilerin %8’i yasal düzenlemelerinin yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. E okul müdürü, “*Yeterlidir. Yasal düzenlemelerde geçmişe göre iyileşmeler vardır(G:M(E(16)))*.” şeklinde görüşlerini ifade ederken yasal düzenlemelerdeki iyileştirmelerin yeterli olduğu belirtmiştir. Yine E okulundan bir öğretmen, “*Yasal düzenlemeler*

yeterlidir($G:\ddot{O}(E(18))$)).”Sözleri ile yasal düzenlemeleri yeterli bulmuştur. H okulundan bir veli herhangi bir problem görmediği için yasal düzenlemeleri yeterli bulduğunu şu sözleriyle ifade etmektedir: “*Yasal düzenlemeler yeterlidir. Herhangi bir problem görmüyorum*($G:V(H(29))$)).”

Yasal düzenlemeler konusunda bilğim yok: Yöneticilerin %20’si ile velilerin %17’si kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemeleri hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. F okulu müdürü: “*Sizi yanıltmak istemem. Bu konu hakkında yeterli bilgi sahibi değilim*($G:M(F(20))$))” ifadesini kullanmıştır. J okulu müdürü ise; “*Yasal düzenlemelerin yeterli olup olmadığı konusunda fikir sahibi değilim*($G:M(J(33))$)).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bu durum düşündürücüdür. Okullarında kaynak oda bulunan yöneticilerin gerekli mevzuatı takip etmemeleri yapılan çalışmaları ciddiye almadıklarını akla getirmektedir.

II.Boyut: Okulunuzda Kaynaştırma Uygulamasında Yararlanan Özel Gereksinimli Bireylerin Engel Türü Nedir?Engel türlerinden hangilerini kaynaştırmaya uygun buluyorsunuz? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın ikinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Tablo-3’ de ve Tablo-4 ‘de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 3.Okulunuzda kaynaştırma uygulamasından yararlanan özel gereksinimli bireylerin engel türleri

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Özel öğrenme güçlüğü olanlar	10	100	9	64	10	83
Hafif düzeyde zihinsel engelliler	8	80	9	64	4	33
Otistikler	2	20	8	57	3	25

İşitme engelliler	1	10	2	14	2	17
Ortopedik engelliler	1	10	1	7	1	8

Öğrenme Güçlüğü Olanlar: Yöneticilerin %100'ü, öğretmenlerin %64'ü ve velilerin %83'ü okullarında öğrenme güçlüğü olan bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlandığını belirtmiştir. A okulu müdürü, okulunda kaynaştırma uygulamalarından yararlanan bireylerin engel türlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Genelde öğrenme güçlüğü çekenler ağırlıklı, işitme engelli, hafif düzeyde zihinsel engelli ve otistik çocuk mevcut($G:M(A(1))$). D okul müdürü ise; “Öğrenme güçlüğü, hafif düzey zihinsel engelli öğrencilerimiz var($G:M(D(11))$).” ifadesi ile okulunda bulunan engel türlerini sıralamıştır. D okulu öğretmeni okulunda bulunan engel türünü: “Öğrenme güçlüğü çeken öğrencilerimiz var($G:M(D(13))$).” şeklinde ifade etmiştir. E okulu velisi de öğrenme güçlüğü olan çocukların okullarında bulunduğunu “Okulumuzda öğrenme güçlüğü çekenler ağırlıkta($G:V(E(19))$).” cümlesi ile ifade etmiştir.

Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler: Yöneticilerin %80'i, öğretmenlerin %64'ü ve velilerin %33'ü okullarında Hafif Düzeyde Zihinsel Engelli bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlandığını belirtmiştir. B okul müdürü ise; “Ortopedik engelli, hafif düzey zihinsel engelli öğrencilerimiz var($G:M(B(5))$).” ifadesi ile okulunda bulunan engel türlerini sıralamıştır. F okulu velisi çocuğunun engel türünü belirterek, “Benim çocuğum hafif düzeyde zihinsel engelli. Diğer engel türleri hakkında bilgim yok($G:V(F(23))$).” şeklinde okulda bulunan engel türlerini belirtmiştir. H okulu öğretmeni kaynaştırmadan yararlanan engel türlerini: “Hafif düzeyde zihinsel yetersizliği olanlar ve öğrenme güçlüğü olan öğrencilerimiz var($G:Ö(H(28))$).” şeklinde ifade etmiştir.

Otistikler: Yöneticilerin %20'u, öğretmenlerin %57'si ve velilerin %25'i okullarında Otistik bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlandığını belirtmiştir. G okulu müdürü: “Okulumuzda kaynaştırmadan yararlanan engel türleri; Otistik öğrenciler, öğrenme güçlüğü olanlar ve hafif düzeyde zihinsel engelli

öğrencilerdir($G:M(J(33))$).” ifadesini kullanmıştır. J okulu velisi okullarında kaynaştırma uygulamasından yararlanan engel türlerini şu şekilde ifade etmiştir: “Bildiğim kadarı ile otistik çocuklar ve hafif düzeyde zihinsel engelli çocuklarımız yararlanıyor($G:V(J(36))$).”

İşitme engelliler: Yöneticilerin %10’u, öğretmenlerin %57’si ve velilerin %25’i okullarında Otistik bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlandığını belirtmiştir. F okulu öğretmeni okullarında işitme engelli bireylerin hizmetten yararlandığını şu şekilde ifade etmiştir: “Okulumuzda işitme engelli ve özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerimiz kaynak oda eğitiminden yararlanıyorlar($G:Ö(F(21))$). A okulu velisi de okullarında işitme engelli öğrenci olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “İşitme engelli, otistik ve öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler var $G:V(A(3))$).”

Ortopedik Engelliler: Yöneticilerin %10’u, öğretmenlerin %7’si ve velilerin %8’i okullarında ortopedik engelli bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlandığını belirtmiştir. B okul müdürü: “Ortopedik engelli, hafif düzey zihinsel engelli öğrencilerimiz var($G:M(B(5))$).” ifadesi ile okulunda bulunan engel türlerini sıralamıştır. B okulu velisi de: “Zihinsel engelli öğrenciler var. Ortopedik engelli bu sene geldi. Tekerlekli sandalyede ama çok iyi okuyan biri($G:V(B(7))$).” cümlesi ile okulda ortopedik engelli birey olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4. İlkokullarda engel türlerinden hangilerini Kaynaştırma uygulamalarına uygun buluyorsunuz

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Özel Öğrenme Güçlüğü	7	70	7	50	4	33
Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler	3	30	5	36	2	17
Otistikler	1	10	4	29	1	8
İşitme engelliler	1	10	1	7	1	8

Ortopedik engelliler	1	10	-	-	-	-
Engel Türlerinin hepsi	3	30	7	50	7	59

Öğrenme Güçlüğü Olanlar: Yöneticilerin %70'i, öğretmenlerin %50'si ve velilerin %33'ü okullarında öğrenme güçlüğü olan bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. A okul müdürü özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ile işitme engelli öğrencileri kaynaştırmaya uygun bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir : *“En uygun olanları öğrenme güçlüğü çeken ve işitme engelliler grubunu buldum.Öğrenme güçlüğü çeken ve işitme engelli öğrencilerimizin daha iyi uyum sağladıklarını gördüm(G:M(A(1))).”* H okulu velisi de sadece özel öğrenme güçlüğü olan bireyleri uygun bulunduğunu şu şekilde belirtmiştir: *“Öğrenme güçlüğü çekenlerin bu uygulamalardan faydalanmasını uygun buluyorum(G:V(H(29))).”* Bir diğer müdür de öğrenme güçlüğü çekenlerin uygunluğunu şu cümle ile ifade etmiştir: *“Kaynaştırma uygulamalarına öğrenme güçlüğü olan dolayısıyla akademik başarısı düşük olan çocuklar uygundur(G:M(I(30))).”*

Hafif Düzeyde Zihinsel Engelliler:Yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %36'sı ve velilerin %17'si okullarında Hafif Düzeyde Zihinsel Engelli bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. C okulu müdürü hafif düzeyde zihinsel engelli bireyleri uygun bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Hafif düzeyde zihinsel engelli, otistik ve fiziksel engelli çocukları kaynaştırmaya daha uygun buluyorum(G:M(C(8))).”* A okul öğretmeni de hafif düzeyde zihinsel engellilerle iletişim kurmada zorlanmadığı için daha uygun bulunduğunu şu şekilde ifade etmiştir ; *“Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrenciler kaynaştırmaya uygundur. Çünkü iletişim kurabilirler(G:Ö(A(2))).”* B okulu öğretmeni de: *“Hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerle, öğrenme güçlüğü çeken öğrenciler daha uygundur. Sınıfa uyumları daha kolay oluyor(G:Ö(B(6))).”*ifadesi ile hafif düzeyde zihinsel engellilerin ve öğrenme güçlüğü olanların sınıfa uyumlarının kolay olduğu için kaynaştırma uygulamalarına uygun bulunduğunu belirtmiştir.

Otistikler: Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %29'u ve velilerin %8'i okullarında Otistik bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. D okulu öğretmeni: "*Otistik öğrencileri kaynaştırmaya uygun buluyorum. Sınıf içerisinde diğer arkadaşlarını örnek alarak ve öğretmen desteği ile ilerleme sağlanıyor(G:Ö(D(13)))*." şeklinde görüş belirtmiştir. M okul müdürü de kaynaştırma uygulaması için uygun bulduğu engel türlerini şu şekilde sıralamıştır: "*Okulumuzda kaynaştırma uygulamalarından yararlanan öğrencilere yönelik yaptığım gözlemlere göre; Otistik çocuklar, hafif zihinsel engelliler ve ortopedik engellileri daha uygun buluyorum(G:M(C(8)))*". F okulu öğretmeni: "*Otistik, özel öğrenme güçlüğü olanlar ve işitme kaybı olan öğrencilerimizi uygun buluyorum. Çünkü bu çocuklara bu uygulamanın çok yararı oluyor(G:Ö(F(22)))*." biçiminde görüşünü belirtmiştir.

İşitme engelliler: Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %7'si ve velilerin %8'i okullarında işitme engelli bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. A okulu müdürü "*Öğrenme güçlüğü çeken ve işitme engelli öğrencilerimizin daha iyi uyum sağladıklarını gördüm(G:M(A(1)))*." şeklinde görüş bildirmiştir. Yine A okulundan veli işitme engellileri uygun bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir: "*İşitme engelli ve öğrenme güçlüğü çeken çocukları daha uygun buluyorum. Bugüne kadar bir sıkıntı yaşamadık(G:V(A(3)))*."

Ortopedik Engelliler: Yöneticilerin %10'u okullarında ortopedik engelli bireylerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. C Okul müdürü ortopedik engelli çocukları kaynaştırma uygulamasına uygun bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir: "*Okulumuzda kaynaştırma uygulamalarından yararlanan öğrencilere yönelik yaptığım gözlemlere göre; Otistik çocuklar, hafif zihinsel engelliler ve ortopedik engellileri daha uygun buluyorum(G:M(C(8)))*."

Engel Türlerinin hepsi: Yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %50'si ve velilerin %59'u okullarında engel türlerinin hepsinin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını uygun bulduklarını belirtmiştir. D okulu müdürü: "*Tüm engel*

türlerini kaynaştırmaya uygun buluyorum. Çünkü her çocuğun kendi akranlarıyla birlikte olmasının doğru davranış değişiklikleri oluşturacağını düşünüyorum (G:M(D(11))).” Şeklinde görüşünü ifade etmiştir. E okulu öğretmeni engel derecesine dikkat çekerek; “Her engel türü, engel derecesine göre kaynaştırma uygulamasına katılabilir(G:Ö(E(17))).” şeklinde görüşünü belirtmiştir. G okulu öğretmeni de: “Okula uyum sağlayan, öğretmenlerin gelişimlerine katkı koyabileceği engel türlerinin hepsini uygun buluyorum(G:Ö(G(25))) ifadesi ile uyum sorunu olmayan akademik olarak gelişebilecek özel gereksinimli bireyleri kaynaştırma uygulamalarına uygun gördüğünü belirtmiştir. F okulu öğretmeni ise her hangi bir koşul belirtmeden tüm engel türlerinin kaynaştırmaya uygun bulunduğunu: “Engel türlerinin hepsi de kaynaştırmaya uygundur. Özel gereksinimli öğrenciler kaynak odada yaptıkları uygulamaları toplum içerisindeki yerlerinde bütünlerler (G:Ö(F(21))).” ifadesi ile belirtmiştir. D okulu velisi de kaynaştırmaya, saldırgan olmayan, tehlikeli ve çok olumsuz davranışlara sahip olmadıkça tüm engel türlerini uygun bulduğu şu şekilde ifade etmiştir: “Bence tehlikeli olmayan veya çok olumsuzluk içeren davranışlar sergilemeyen tüm engelliler kaynaştırmaya uygundur(G:V(D(14))).”

III.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın üçüncü sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Tablo-5’ de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 5. Kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlar

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Normal sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri sınıfta/okulda istememeleri	3	30	-	-	2	17
Normal sınıf öğretmenlerinin	1	10	3	21	9	75

yeterli bilgi sahibi olmamaları						
Ailelerin çocuklarının durumlarını kabullenmemesi	3	30	1	7	2	17
Derse az katılım ve sınıf/okul düzenini bozma	1	10	8	57	-	-
Sorunla karşılaşmıyoruz	4	40	-	-	3	25
Kaynak odasında yadadışındaki ders süresi	1	10	1	7	3	25
Normal çocukların özel gereksinimli çocuklara yaklaşımı	1	10	2	14	1	8

Normal sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri sınıfta/okulda istememeleri:Yöneticilerin %30'u ve velilerin %17'si okullarında normal sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri sınıfta/okulda istemediklerini belirtmiştir. A okulu müdürü: *"Bizim en çok karşılaştığımız sorun, daha çok sınıf öğretmenlerimizin bu çocuklarımızı sınıfa kabul etmemek istemeleri. Sebep olarakta; sınıf düzenini bozuyor, ders yapamıyoruz gibi oluyor. Bu çocukları kabullenmeleri kolay olmuyor(G:M(A(1)))"* şeklinde görüş bildirmiştir. B okulu velisi ise öğretmenlerin çocuklarını kabul etmek istemediğini ve öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklarla çalışmayı zor bulduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *"Okulda bazı atışmalarımız oldu. Diğer öğretmenler çocuklarımızı istemediklerini söylediler. Bizde hakkımızı aramak istedik. En büyük sorunumuz buydu aslında. Sınıf öğretmenleri zoru istemez, en kolay sınıfı isterler(G:V(B(7)))"*.

Normal sınıf öğretmenlerinin yeterli bilgi sahibi olmamaları:Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %21'i ve velilerin %75'i Normal sınıf öğretmenlerinin yeterli bilgi sahibi olmadığını belirtmiştir. D okul müdürü: *"Kaynaştırma uygulamasında en büyük sorun; öğretmenlerin bu konuda yeterince bilgi sahibi olmamalarıdır. Çünkü özel eğitimle ilgili bilgilendirmelerin yeterli olmadığını düşünüyorum(G:M(D(11)))"* derken yeterli bilgilendirmenin olmamasının konuyla ilgili öğretmenlerin yeterli bilgi sahibi olamamasına sebep olduğunu ifade etmiştir. F okulu öğretmeni ise: *"Gerekli bilgi ve yapılacak,*

uygulanacak işlemlere ait yeterliliğe sahip olmadığım için ilgili öğretmenlerden bilgi alıyorum. Onların yardım ve yönlendirmeleri ile kaynaştırmayı uygulamaya çalışıyorum (G:Ö(F(21))). Şeklinde görüş belirtmiştir. Yine F okulundan bir öğretmen, öğretmen olmak için aldıkları eğitim de özel eğitimle ilgili yeterli eğitimi almadıklarını şu şekilde ifade etmiştir: “Sınıf öğretmenleri, aldıkları eğitimde bu gibi öğrencilere nasıl davranacaklarını tam olarak bilmediklerinden zorluk çekiyorlar (G:Ö(F(22))).” Özel Eğitimle ilgili yeterli eğitimin sağlanmadığını I Okulu öğretmeni de şu şekilde belirtmiştir: “En büyük sorun, özel eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitimi ile ilgili her hangi bir eğitimi almamış olmamızdır (G:Ö(I(31))).”

Ailelerin çocuklarının durumlarını kabullenmemesi: Yöneticilerin %30’u, öğretmenlerin %7’si ve velilerin %17’si ailelerin çocuklarının durumlarını kabullenmediğini belirtmiştir. G okulu müdürü: “Aileler çocuklarının sorunlarını kabullenmekte zorlanıyorlar (G:M(G(24))).” Şeklinde görüş bildirmiştir. B okulu öğretmeni de ailelerin çocuklarını kabullenmede zorlandığını şu şekilde ifade etmiştir: “Aileler çocuklarının var olan engel türünü kabullenmede zorlanıyorlar. Belki de etiketlenmesinden korkuyorlar (G:Ö(B(6))).” B okulu velisi: “Engelli çocuk ailelerinin birlik içinde olmasını isterim. Maalesef bizim toplumumuzda birbirlerinden kaçma gibi durumlar vardır. Çoğu çocuklarının durumun tam kabul edemez (G:V(B(7))) ifadesi ile özel gereksinimli çocuk ailelerinin çocuklarından dolayı toplumdan kaçındıklarını ve çoğunun çocuklarını kabullenemediğini belirtmiştir. F okulu müdürü: “Anne babaların çocuğunun özel durumunu kabullenmemesi sorun olabiliyor (G:M(F(20))).” şeklinde görüş bildirmiştir.

Derse az katılım ve sınıf/okul düzenini bozma: Yöneticilerin %10’u ve öğretmenlerin %57’si kaynaştırmada karşılaştıkları sorun olarak derse az katılım ve sınıf/okul düzenini bozmayı belirtmiştir. G okulu öğretmeni: “Çocuğun okula ve sınıfa geç uyumu ve öğretmeni dinlememesi, sınıfa girmek istememesi sorun oluyor. Sınıf düzeni bozuluyor (G:Ö(G(25))).” Şeklinde görüş bildirmiştir. E okulu öğretmeni de etkinlikler sırasında düzeninin bozulduğunu ve ders veriminin düştüğünü; “Engelli öğrenciler derse tam uyum sağlayamadığı için, sınıf içi etkinliklerinin

düzenini bozuyor ve randımanın düşmesine sebep oluyorlar(G:Ö(E(18))).” ifadesini kullanmıştır.Yine başka bir E Okulu öğretmeni de: “Kendini tam ifade edemediği için bazı hareketleri sınıftaki arkadaşlarının dikkatini dağıtıyor. Bunun sonucunda da sınıf düzeni bozuluyor(G:Ö(E(17))).” biçiminde görüş belirtmiştir. Özel gereksinimli bireylerin sınıf içinde fazla hareketli olması ve bazı görevlerini yerine getirememesinin de sorun oluşturduğunu D Okulu öğretmeni şu şekilde ifade etmişti: “Sınıf içerisinde yerinde oturamıyor, hareket etmeyi seviyor, tahtadan defterine geçiremiyor, sınıf kurallarına pek uyamıyor. Bende model olma ve ödüllendirme ile sorunları çözmeye çalışıyorum(G:Ö(D(12))).” A okulu öğretmeni de: “Eğitime almada zorluk çekiyoruz. Derslere pek ilgi göstermiyor. Bazen iletişim kurmada zorlanıyorum(G:Ö(A(4))).” Şeklinde görüş bildirmiştir.

Sorunla karşılaşmıyoruz:Yöneticilerin %40ı ve velilerin %25’iKaynaştırma uygulamalarında sorunla karşılaşmadıklarını belirtmiştir. E okulu velisi: *“Sorunla karşılaşmadık. Okuldaki tüm personelin tutumu çok iyi(G:V(E(19))).”* Okul personelin tutumlarının sorunların oluşmasına engel olduğunu belirtmiştir. J okulu velisi de: *“Şimdilik bir sorunla karşılaşmadık. Özel eğitim öğretmenimizle sıkı bir diyalog içerisinde olduğumuz için, her şeyi bir birimizle paylaşıp üstesinden geliyoruz(G:V(J(36))).”* Şeklinde düşüncesini ifade etmiştir. B okulu müdürü ise kendisine ulaşan bir sorun olmadığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Özel çocuklarla ilgili sorunlarda biz yöneticiler olarak bir sorunla karşılamıyoruz. Sınıf öğretmenlerinden böyle bir sorun bize ulaştırılmadı(G:M(B(5))).* C okulu müdürü de: *“Özel eğitimle ilgili, özel gereksinimli çocuklarla ilgili çok ciddi, söylenebilecek sorunlarımız yok(G:M(C(8))).* D okulu velisi de bakıcı tuttuklarını ve sorun yaşamadıklarını şu şekilde ifade etmiştir: *“Biz çok sıkıntı çekmedik, fazla sorun yaşamadık. Okul yöneticilerimiz ve öğretmenlerimiz çok iyiler. Çocuğumuz okula gölge öğretmen ile gidiyor. Buda fazla sorun yaşamamızı engelliyor(G:V(D(14))).”*

Kaynak odasında ya da dışındaki ders süresi:Yöneticilerin %10’u öğretmenlerin %7’si ve velilerin %25’i kaynaştırmada karşılaştıkları sorun olarak Kaynak odasında ya da dışındaki ders süresini belirtmiştir. I okulu müdürü: *“Kaynak odaya aynı öğrencinin hep aynı gün ve saatte alınması, giremediği derse ait*

sıkıntı meydana getiriyor($G:M(I(30))$)).” Şeklindeki ifadesi ile kaynak oda da geçen süreler içerisinde özel gereksinimli öğrencilerin o saate gelen derslerinde olumsuz etki yaptığını belirtmiştir. H okulu velisi ise I Okulu müdürünün görüşlerini benzer şekilde ifade etmiştir: “Karşılaştığımız problem, çocuğumuz kaynak odada derste iken diğer derse ağırlık veremiyor($G:V(H(29))$)).” A okul öğretmeni ise normal sınıfta geçen süreyi uzun bulduğunu, kaynak odada geçen sürenin azlığını şu şekilde belirtmiştir: “Okulda normal akranlarının olduğu süre çok uzundur. Akademik yönden gelişmesi için destek eğitim süresi yeterli değildir($G:Ö(A(2))$)).” B okulu velisi de akademik başarı için destek eğitimi süresinin artırılması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: “Benim kızım günde 1 saat özel eğitim dersi görüyor. Bu bize az geliyor. Çünkü matematik ve Türkçede bazı sorunlarımız var. Bu sorunları aşmamız için daha fazla Kaynak odaya gitmesini isterim($G:V(B(7))$)).”

Normal çocukların özel gereksinimli çocuklara yaklaşımı: Yöneticilerin %10’u öğretmenlerin %14’ü ve velilerin %8’i kaynaştırmada karşılaştıkları sorun olarak Normal çocukların özel gereksinimli çocuklara yaklaşımı olduğunu belirtmiştir. E okulu müdürü okulda özel gereksinimli çocukların alay edilme ve dışlanma ile karşılaştıklarını şu şekilde ifade etmiştir: “ Her ne kadar çeşitli tedbirlerle engellemeye çalışılsa da, engelli çocuklarımız zaman zaman yaşlıları tarafından dışlanma ve alay edilme sorunuyla karşılaşmaktadır($G:M(E(16))$)).” Özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutumların idare-veli-öğretmen arasındaki ilişkileri olumsuz etkilediğini H Okulu öğretmeni şu şekilde ifade etmiştir: “Engelli ya da özel gereksinimli çocuklara karşı olan olumsuz tutum sorun yaratıyor. Olumsuz tutum veli, öğretmen ve idare arasındaki işbirliği ve uyumu etkiliyor, bozuyor($G:Ö(H(28))$)).” I okulu velisi: “Çocuğuma disleksi değil de başka gözle bakılmasından rahatsızlık duyuyorum. Ayriyeten çocuğumda çok rahatsız oluyor($G:V(I(32))$)).” görüşü ile özel gereksinimli bireylere karşı geliştirilen tutumların hem bireyi hem de bireyin ailesini rahatsız ettiğini ifade etmiştir.

IV.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarının En İyi Şekilde Yürütülmesi İçin; Milli Eğitim Bakanlığı’ndan, Normal Sınıf Öğretmenlerinden ve

Ailelerden Beklentileriniz Nelerdir? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın dördüncü sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Milli Eğitim Bakanlığı'ndan beklentiler Tablo-6'da, Normal Sınıf Öğretmenlerinden beklentiler Tablo-7'de ve Ailelerden Beklentiler Tablo-8'de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 6. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için Milli Eğitim bakanlığından beklentiler

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Yasal düzenlemeler yapılmalı	1	10	3	21	2	17
Özel eğitim için alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve maddi destek sağlanması	4	40	4	29	6	50
Her okula özel eğitim öğretmeni verilmesi ve Kaynak oda açılması	4	40	3	21	2	17
Kaynaştırmaya daha duyarlı olunmalı	-	-	2	14	4	33
Beklentim yok	1	10	2	14	-	-

Yasal düzenlemeler yapılmalı: Yöneticilerin %10'u öğretmenlerin %21'i ve velilerin %17'si Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Yasal düzenlemeler yapmasını beklediklerini belirtmiştir. A okulu müdürü: "Özellikle bakanlığın yasal alt yapıyı hazırlaması gerekiyor. Örneğin; öğretmen ben özel gereksinimli bir çocuğu sınıfa almam diyememeli ya da müdürün onu ikna etmesi gerekmemeli. Bu ve benzer durumların yasal temele bağlanması gerekiyor($G:M(A(1))$).ifadesi ile yasal alt yapının yetersiz oluşunun kaynaştırma uygulamalarında sorunlara neden olduğunu belirtmiştir. B okulu öğretmeni: "Bakanlıktan çağdaş yasal düzenlemelerin yapılmasını bekliyorum($G:Ö(B(6))$). Şeklinde yasal düzenlemelerin yetersizliğine

işaret etmiştir. B okulu velisi özel eğitim yasasına ihtiyaç olduğunu, yasa olmadığı için çektiği sıkıntıları şu şekilde ifade etmiştir: *“Bugün özel eğitim yasamız yoktur. Bir özel eğitim yasası olması lazım. Herkes haklarını bilsin. Çok özür dilerim. Bugün kedi-köpek için bile yasa var, bu memlekette. Ama sorunlu çocuklarımız için bir yasa yoktur. Ben kızımı ilkokula yazdırırken çok sıkıntı yaşadım. Kızım 4,5 yaşında alfabeyi söktü ama ilkokula yazdırmamız Kıbrıs meselesini geçiyordu. İnşallah bir yasamız çıkar(G:V(B(7)))*. F okulu velisi de: *“Özel eğitim yasasının bir an hazırlanmasını bekliyoruz. Sıkıntılarımız ancak öyle aşabiliriz(G:V(F(23)))*.” İfadesi ile mevcut sorunları aşmak için özel eğitim yasası çıkmasının önemli olduğunu belirtmiştir.

Özel eğitim için alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve maddi destek sağlanması: Yöneticilerin %40’ı öğretmenlerin %29’u ve velilerin %50’si Milli Eğitim Bakanlığı’ndan Özel eğitim için alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve maddi destek sağlanmasını beklediklerini belirtmiştir. B okulu müdürü: *“Bakanlıktan yardımcı olarak mesela gereksinim duyulan alet, eğitim materyalleri, kitap ve çeşitli aparatları istiyoruz(G:M(B(5)))*.” Şeklinde görüş belirtmiştir. E okulu öğretmeni bakanlığın özel eğitime bütçe ayırması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Bakanlığın özel eğitime daha fazla önem vermesi, maddi kaynak sağlaması gereklidir(G:Ö(E(18)))*.” E okulu velisi de: *“Bu çocuklara daha çok olanak sağlanmalı, kaynak odaların alt yapısı geliştirilmeli, eksik donanımları tamamlanmalıdır(G:V(E(19)))*.” Şeklinde görüş bildirmiştir. G okulu velisi de benzer beklentileri şu şekilde belirtmiştir: *“Bakanlık tarafından kaynak odalar ve özel eğitim için daha fazla bütçe ayrılmalıdır(G:V(G(26)))*.” J okulu müdürü de: *“Bu uygulamaların en iyi şekilde uygulanabilmesi için gerekli alt yapı, donanım ve imkânların yaratılması gerekir. Bakanlık bu konuya daha ciddi eğilmelidir. Yıllardır ihmal edilen bir konu(G:M(J(33)))*.” Şeklinde ifadesi ile kaynaştırma uygulamalarının ciddi şekilde ele alınması gerektiğini ve gerekli harcamaların şart olduğunu belirtmiştir. D okulu velisi: *“Kaynaştırma için devletimiz eğitim kurumlarına daha fazla kaynak aktarmalı(G:V(D(14)))*.” İfadesi ile mevcut kaynak aktarımının yetersiz kaldığı ve daha çok kaynağa ihtiyaç olduğu görüşünü aktarmıştır.

Her okula özel eğitim öğretmeni verilmesi ve Kaynak oda açılması: Yöneticilerin %40'ı öğretmenlerin %21'i ve velilerin %17'si Milli Eğitim Bakanlığı'ndan her okula özel eğitim öğretmeni verilmesi ve kaynak oda açılmasını beklediklerini belirtmiştir. D okulu müdürü: "Özel eğitim kurumlarına daha fazla önem verilmelidir. Bu konuda özel eğitim kurumları için yetişmiş öğretmenlerin görevlendirilmesini isterim(G:M(D(11)))." şeklinde görüş bildirmiştir. J okulu velisi: "Bu uygulama oğlumun okulunda yok, bu okulda olduğu için ben oğlumu erken saatte okulundan alıp bu okula getiriyorum. Bu nedenle her okulda özel eğitim öğretmeni ve kaynak oda olmasını istiyorum(G:V(J(35)))." diyerek çocuğunun ve kendinin çektiği sıkıntıları ve bu konudaki beklentilerini belirtmiştir. A okul velisi kendi okullarında kaynak oda olmayan öğrenciler olduğunu bu öğrencilerin başka okullara gitmelerini doğru bulmadığı için her okulda kaynak oda olması gerektiğini: "Her okula özel eğitim öğretmeni yerleştirilmesini istiyorum. Çünkü ihtiyacı olan öğrencilerin başka okullara yada özel eğitim merkezlerine gitmek zorunda kalmasını doğru bulmuyorum(G:V(A(3)))." şeklinde ifade etmiştir. Her okula bir özel eğitim öğretmeni atanmasını talep eden E okul müdürü görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Özel gereksinimli öğrencilerin bazıları kendi okullarında özel eğitim öğretmeni olmadığı için başka okullarda destek eğitimi alıyorlar. Bakanlık her okula bir özel eğitim öğretmeni atmalıdır(G:M(E(16)))." F okulu öğretmeni: "Özel öğrenciler için yeterli sayıda özel eğitim öğretmeni görevlendirilmelidir(G:Ö(F(21)))." şeklinde görüş bildirmiştir.

Kaynaştırmaya daha duyarlı olunmalı: Öğretmenlerin %14'ü ve velilerin %33'ü Milli Eğitim Bakanlığı'ndan Kaynaştırmaya daha duyarlı olunmasını beklediklerini belirtmiştir. C okulu velisi: "Bu konuya daha fazla önem verilmeli, daha sağlıklı bir ortamda yapılması sağlanmalıdır(G:V(C(10)))." şeklinde görüş belirtmiştir. J okulu velisi ise: "Özel eğitime daha çok özen göstermelerini ve ellerinden gelen hizmeti yardımı sağlamalarını rica ediyorum(G:V(J(36)))." ifadesi ile görüşünü aktarmıştır. Kaynaştırma uygulamalarına gerekli hassasiyetin gösterilmediğini ama bu çocuklarında içinde yaşadığı toplumun bir parçası olduğunu bu nedenle ihmal edilmemesi gerektiğini F Okulu öğretmeni: "Bakanlığın ihmal ettiğini düşündüğüm bir konu, bu konuya gereken hassasiyeti göstereceklerini

umuyorum. Bu çocuklarda toplumun bir parçası (G:Ö(F(21))).” şeklinde ifade etmiştir.

Beklentim yok: Yöneticilerin %10’u ve öğretmenlerin %14’ü Milli Eğitim Bakanlığı’ndan beklentisi olmadığını belirtmiştir. C okulu müdürü bakanlığının diğer başka sorunlarla meşgul olduğunu özel eğitimin sıralamada daha gerilerde kaldığını bu nedenle beklentisinin olmadığını: “*Bakanlık çok meşgul. Bakanlıktan pek beklentimiz olmuyor. Genellikle el yordamı ile kendimiz çözüyoruz*(G:M(C(8))).” şeklinde belirtmiştir. E okulu öğretmeni özel eğitim yasasının çıkarılamamasını ön plana taşıyarak görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Bakanlık hala özel eğitim yasasını oluşturamamışken, beklenti içinde olmak ne kadar doğrudur bilemiyorum*(G:Ö(E(17))).” D okulu öğretmeni de: “*Beklentim yok* (G:Ö(D(12))).” şeklinde görüş bildirmiştir.

Tablo 7. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için öğretmenlerden beklentiler

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Özel gereksinimli öğrencileri kabullensinler, ılımlı ve sabırlı olsunlar	4	40	5	35	11	92
Araştırma yaparak kendilerini geliştirmeliler	3	30	2	14	-	-
Aileler, özel eğitim öğretmeni ve Rehber öğretmen ile iş birliği içinde olsunlar	3	30	5	36	1	8
Görevlerin yapıyorlar beklentim yok	-	-	-	-	2	16

Özel gereksinimli öğrencileri kabullensinler, ılımlı ve sabırholsunlar: Yöneticilerin %40’ı öğretmenlerin %35’i ve velilerin %92’si Öğretmenlerin Özel gereksinimli öğrencileri kabullenmelerini, ılımlı ve sabırlı olmalarını beklediklerini belirtmiştir. B okulu müdürü öğretmenlerden beklentilerini şu şekilde belirtmiştir:

"Sınıf ve branş öğretmenlerimizin bu çocuklara daha hassas daha ılımlı davranmalarını bekliyorum. Daha dikkatli olunması gerekiyor bu çocuklar için yoksa aksi takdirde faydadan ziyade zarar olabilecek noktadadır bu çocuklarımız($G:M(B(5))$). "A okulu öğretmeni diğer sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olmaları gerektiğini: "Engelli öğrencilerimize ilgi ve yakınlık göstermelerini bekliyorum($G:Ö(A(4))$). "Şeklinde belirtmiştir. D okulu velisi ise: "Sevgi dolu, anlayışlı ve sabırlı olmalarını bekliyorum ($G:V(D(15))$). "Şeklinde öğretmenlerden beklentilerini belirtmiştir. G okulu müdürü özel gereksinimli öğrenciyi kabullenmenin ve sahip çıkmanın başarıyı getireceğini şu görüşü ile ifade etmiştir: "Engelli çocuklarımızı sahip çıkıp kabullenmelerini bekliyorum. Bunu yapamazlarsa yapılan çalışmalar havada kalır bir işe yaramaz($G:M(G(24))$). "E okulu velisi: "Yapılan çalışmaların başarılı olması için öğretmenlerin anlayışlı ve ilgili olmalarının önemli olduğunu düşünüyorum($G:V(F(19))$). " Şeklinde görüşünü bildirmiştir. H okulu öğretmeni özel gereksinimli öğrencilerikabullenmeyi, başarılarını değerlendirirken çok küçük başarıları bile göz önüne almanın önemini şu şekilde ifade etmiştir: "Sınıflarındaki özel gereksinimli çocuğu kabullenip, küçük başarılarını ve ilerlemelerini pekiştirmeli, çeşitli etkinliklerde görevlendirmelidir($G:Ö(H(28))$). "

Araştırma yaparak kendilerini geliştirmeliler:Yöneticilerin %30'u ve öğretmenlerin %14'ü Öğretmenlerin Araştırma yaparak kendilerini geliştirmelerini beklediklerini belirtmiştir. E okulu müdürü: "Öğrencilerin bireysel farklılıkları konusunda bilinçlendirilmeliler ve farklı çocuklara nasıl yaklaşmaları konusunda kendilerini sürekli geliştirmeliler($G:M(E(16))$). "öğretmenlerin kendilerini sürekli geliştirerek özel gereksinimli çocuklar hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini ifade etmiştir. I okulu öğretmeni: "Öğretmenler kendilerini geliştirmeli ve yeniliklere kapalı olmamalıdır($G:Ö(I(31))$). " Şeklinde görüşünü belirtmiştir. B okulu öğretmeni: " Engelli öğrencilere faydalı olmak isteyen öğretmenlerin özel eğitim ve kaynaştırma hakkında yeterli bilgi sahibi olması gerekir. Kendilerini geliştirmeleri gerekir($G:Ö(B(6))$). " şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Aileler, özel eğitim öğretmeni ve Rehberlik öğretmeni ile işbirliği içinde olsunlar: Yöneticilerin %30'u öğretmenlerin %36'sı ve velilerin %8'i Öğretmenlerin Aileler, özel eğitim öğretmeni ve Rehberlik öğretmeni ile işbirliği içinde olmasını beklediklerini belirtmiştir. H okulu müdürü: *"Sınıf öğretmenin, özel eğitim öğretmeni ve engelli çocuk ailesi ile daha yakın temaslarını bekliyoruz(G:M(H(27)))"* şeklinde görüş belirtmiştir. I okulu müdürü de sınıf öğretmenin diğer ilgili öğretmenle işbirliği yapmasını beklediğini şu şekilde ifade etmiştir: *"Kaynaştırma sınıfına giden öğrencinin özel eğitim öğretmeni ve okul rehber öğretmeni ile işbirliği yapmasını isterim(G:M(I(30)))"*. J okulu müdürü de: *"Normal sınıf öğretmenleri kaynak oda da görev yapan özel eğitim öğretmeniyle koordineli şekilde çalışmalıdırlar(G:M(J(33)))"* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. J okulu öğretmeni de aile ile ilişkinin gerekliliğini şu şekilde belirtmiştir: *"Kaynaştırmanın başarılı olması için engelli çocuk ailesi ile ilişkiler sıkı tutulmalıdır (G:Ö(J(34)))"*. D okulu öğretmeni: *"Özel eğitim öğretmeni ile işbirliği yaparak engelli çocuğa daha verimli olmalı sınıf öğretmeni(G:Ö(D(13)))"* ifadesi ile kaynaştırmada verimi artırmak için ilgili öğretmenlerin işbirliğinin önemini belirtmiştir. H okulu velisi de: *"Özel eğitim öğretmeni, sınıf öğretmeni ve ailenin devamlı işbirliği içinde olup, özverili davranmaları gerekir(G:V(H(29)))"* şeklinde görüşünü açıklamıştır.

Görevlerin yapıyorlar beklentim yok: Velilerin %16'sı öğretmenlerin görevlerini yaptıklarını beklentilerinin olmadığını belirtmişlerdir. G okulu velisi: *"Sınıf öğretmenleri ellerinden geleni en iyi şekilde yapıyorlar(G:V(G(26)))"* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. D okulu velisi de görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *"Öğretmenlerimizde çok memnunuz daha fazla beklentimiz yok(G:Ö(D(14)))"*.

Tablo 8. Kaynaştırma uygulamalarında en iyi şekilde yürütülmesi için Velilerden beklentiler

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Sınıf öğretmeni ile sürekli	3	30	5	36	1	8

iletişim ve işbirliği içinde olsunlar						
Çocuklarını kabullenmeli ve yetersizliği hakkında bilgi sahibi olsunlar	6	60	7	50	3	25
Çocuklara ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmalılar	1	10	1	7	5	42
Beklentim yok			1	7	3	25

Sınıf retmeni ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde olsunlar: Yöneticilerin %30'u öğretmenlerin %36'sı ve velilerin %8'i Velilerin Sınıf retmeni ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde olmalarını beklediklerini belirtmiştir. A okulu müdürü: "Velilerden beklentilerimizde; çocuklarının eğitim hakkı olduğunu bilmeleri, sınıf retmeni ile sürekli iletişim içinde olmaları, öğretmenin verdiğini evde pekiştirmeli ve birlikteliği sağlamaları. Bunlar çok önemlidir($G:M(A(1))$)." görüşlerini bu şekilde ifade etmiştir. Yine A okulundan retmende veli-retmen ilişkisinin sürekliliğinin olmasını şu şekilde ifade etmiştir: "Engelli ocuk velileri, öğretmenlerle iyi ilişkiler kurmalı ve ilişkileri koparmamalıdır($G:(A(2))$)." H okulu müdürü sağlıklı iletişimin önemini ve gerekliliğini : "Bu ocuklara daha faydalı olabilmemiz için iletişimin sağlıklı olması lazım. Örneğin; ailelerin çocuklarının özel durumlarını bizlerle paylaşmalarını bekliyoruz. Bu iletişimin sürekli olmasını bekliyoruz($G:M(H(27))$)." şeklinde ifade etmiştir. H okulu retmeni de: "Aile-retmen-idare ilişkilerinin düzenli ve sürekli olması gerekir. İletişim kopmamalıdır. Aileler çocuklarının eğitimleri konusunda gerçekçi ve kabul edilebilir tutumlar geliştirmelidir($G:(H(28))$)." Görüşleri ile iletişimin önemini sürekliliğinin gerekliliğini ve çocuklarının eğitimi için gerçekçi bir yaklaşıma sahip olmaları gerektiğini belirtmiştir. B okulu retmeni özel gereksinimli bireyin velilerinin okulla güçlü iletişim kurmaları gerektiğini şu şekilde belirtmiştir: "Engelli ğrenci velilerinin okul ile güçlü bir iletişim kurması önemlidir($G:(B(5))$)." D okulu retmeni: "Böyle bir konuda ailelerden beklentilerimiz: Çocukları ile ilgili bilgileri,

gözlemlerini, raporlarını tam olarak bize vermeleridir. İletişim ve işbirliği önemlidir(G:Ö(D(12))). ”şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Çocuklarını kabullenmeli ve yetersizliği hakkında bilgi sahibi olsunlar:Yöneticilerin %60’ı öğretmenlerin %50’sı ve velilerin %25’i Velilerin Çocuklarını kabullenmelerini ve yetersizliği hakkında bilgi sahibiolmalarını beklediklerini belirtmiştir. Özel gereksinimli bireylerin ailelerin çocuklarına yapacakları en önemli desteğin kabullenme olduğunu D Okulu müdürü şu şekilde ifade etmiştir: “ *Bu uygulamalar önemlidir. Aileler öncelikle çocuklarını oldukları gibi kabullenmelidir(G:M(D(11)))*.”C okulu öğretmeni de: “*Aileler çocuklarının ne ihtiyacı olduğunu iyi bilmeli ve onları kabullenmelidir(G:Ö(C(9)))*.” biçiminde görüş bildirmiştir. Özel gereksinimli bireylere sahip ailelerinin çocuklarını kabul etmede zorlandığını ve onları sosyal ortamlara çıkarmaktan çekindiklerini ama bunun tersinin yapılması gerektiğini E Okulu öğretmeni şu şekilde ifade etmiştir: “*Çocuklarında ki farklılıkları kabullenmeleri, onların sosyal ortamlardan yararlanmalarını sağlamaları gerekir(G:Ö(E(17)))*.”B okulu velisi: “*Engelli çocuk ailelerinin birlik içinde olmasını isteriz. Maalesef bizim toplumumuzda bir birinden kaçma gibi durumlar vardır. Çoğu çocuklarının engellerini tam olarak kabul edemez (G:V(B(7)))*.” görüşü ile Özel gereksinimli çocuk ailelerinin çocuklarını kabullenme de zorlandıklarını ifade etmiştir. E okulu velisi: “*Nasıl öğretmenler özel çocukları kabul ediyor, veliler de çocuklarını oldukları gibi kabul etmelidir(G:V(E(19)))*.” görüşünü farklı bir açıdan ifade etmiştir. J okulu öğretmeni bazı velilerin normal çocuklar ile kendi çocukları arasındaki akademik seviyelerin farkında olmadığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Veli çocuğunun durumunu farkında değil. Normal öğrenciler ile kendi çocuğunun seviyeleri hakkında bilgi sahibi değil. Çocuğunun durumunu fark edip kabullenmelidir(G:Ö(J(34)))*.” Aynı okuldan veli de: “*Ailelerin çocuğunda bir sorun varsa, buna dikkat etmeleri çok önemli. Görmemezlikten gelmek, kabullenmemek çok yanlıştır. Kabullenmemek işleri daha da zorlaştırır(G:V(J(35)))*.”şeklinde görüş belirtmiştir. I okulu öğretmeni de velilerin alanda uzman olmayan kişilerle yapılan görüşmelerin veli beklentisini yükselttiğini ve kabullenmeyi zorlaştırdığını şu şekilde ifade etmiştir: “*Konu ile ilgili eğitim almamış kişilerden fazlasıyla beklenti sahibi olmamaları olumsuz oluyor. Kimse*

çocuğunun noksanını kabullenmiyor. Aileler çocuklarının noksanlarını kabullenmeli(G:Ö(I(31))). ”

Çocuklara ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmalılar: Yöneticilerin %10'u Öğretmenlerin %7'si ve velilerin %42'si Velilerin, Çocuklara ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmalarını beklediklerini belirtmiştir. B okulu müdürü: “ *Ailelerde bu konularla ilgili bize yardımcı olmak babında akademik anlamda destek ve yardımcı olmaları lazımdır ki sağlıklı bir şekilde bu çocukları geliştirme çabalarımızda mesafe alalım(G:M(B(5))). ”* şeklinde görüş bildirmiştir. D okulu öğretmeni de velilerin öğretmenlere yardımcı olmalarını gerekli olduğunu şu ifadelerle belirtmiştir: “ *Veli önce öğrencisinin eksiklerinin farkında olacak, yapılacak çalışmalarda öğretmenin yanında en önemli yardımcı olacak ki istediğimiz hedeflere ulaşabilelim(G:Ö(D(13))). ”*Sadece öğretmenin çalışmasının yeterli olmadığını velinin de elinden gelen gayreti göstermesi gerektiğini J Okulu velisi şu görüşüyle ifade etmiştir: “ *Öğretmenlerimiz yaptıkları ekstra çalışmalarla çocuklarımızın daha iyi seviyelere ulaştırmaya çalışıyorlar. Bizlerinde çocuklarımız için elimizden geldiğince uğraşmalıyız. Öğretmenlerimizin ve çocuklarımızın yanında olmalıyız (G:V(J(36))). ”*G okulu velisi de: “ *Kaynak oda desteğinden yararlanan öğrencilerin velilerinden çocuklara ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmalarını ve destek olmalarını bekliyorum(G:V(G(26))). ”* şeklinde görüş belirtmiştir.

Beklentim yok: Öğretmenlerin %7'si ve velilerin %25'i velilerden beklentilerinin olmadığını belirtmiştir. F okulu öğretmeni, A okulu velisi, C okulu velisi ve D okulu velisi: “*Velilerden bir beklentim yok (G:Ö(F(22))), (G:V(A(3))), (G:V(C(10))), (G:V(D(14))). ”* Şeklinde görüş bildirmişlerdi.

V.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarının Özel Gereksinimli Öğrenciye, Normal Öğrenciye, Sınıf Öğretmenine ve Ailelere Ne Tür Yararları Vardır ?Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın beşinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Özel Gereksinimli Öğrenciye yararları Tablo-9'da, Normal Öğrenciye yararları Tablo-10'da, Sınıf Öğretmenine yararları Tablo-11'de ve Ailelere yararları Tablo-12'de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 9. Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrenciye yararları

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Öz güvenleri artar	3	30	12	86	10	84
Sosyalleşirler						
Normal öğrencileri kendine model alır	4	40	1	7	1	8
Akademik yönden gelişirler	3	30	1	7	1	8

Öz güvenleri artar sosyalleşirler: Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrenciye ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %86'sı ile velilerin %84'ü Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrencinin sosyalleşmesini sağladığını belirtmişlerdir. B okulu müdürü: "Kaynaştırma uygulamasından yararlanan çocuğun sosyalleşme açısından çok büyük artışı vardır. Normal akranları onun sosyalleşmesine katkı koyar($G:M(B(5))$)." ifadesi ile normal çocukların özel gereksinimli çocukların sosyalleşmesine yardım ettiğini belirtmiştir. C okulu müdürü de normal akranlarıyla beraber iş yapmalarının özel gereksinimli çocukları sosyalleştirdiğini şu şekilde ifade etmiştir: "Beraber iş yaptıklarını, bazı programlarda beraber görev aldıklarını görüyorum. Bu da bu çocukların sosyalleşmesine katkı sağlıyor($G:M(C(8))$)." E okulu müdür de: "Öğrencinin normal yaşutları ile birlikte eğitim alması, sosyalleşmesini ve kendine daha fazla özgüven duymasını sağlar. Bu sayede engelli birey hayata daha kolay atılabilir($G:M(E(16))$)." şeklinde görüş bildirmiştir. Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli bireyin özgüvenini artıracığını C Okulu velisi şu şekilde ifade

etmiştir: "Bu uygulama el becerilerini ve sosyal çevreye adaptasyonlarını geliştirir. Çocuğun kendine olan güvenini güçlendirir(G:V(C(10)))." D okulu öğretmeni: "Engelli öğrenci kaynaştırma sayesinde yeni arkadaşlar edinir, paylaşımı ve grup çalışmalarına katılma becerilerini geliştirir(G:Ö(D(12)))." İfadesi ile kaynaştırmanın sosyalleşmede etkili olduğunu belirtmiştir. J okulu velisi de yapılan çalışmaların dışlanmayı engellediğini, bireyin kendisinin önemsendiğini hissetmesini sağladığını şu şekilde ifade etmiştir: "Burada en önemlisi bu öğrencilerin dışlanmadıklarını bilmeleri ve kendilerine önem verildiğini anlamalarıdır (G:V(J(35)))." A okulu velisi: "Kendi yaşlıları ile aynı ortam da bulunması sosyal ve duygusal yönden gelişmelerini sağlar(G:V(A(3)))." şeklinde görüş bildirmiştir.

Normal öğrencileri kendine model alır:Yöneticilerin %40'ı, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %8'i Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrencinin Normal öğrencileri kendine modelaldığını belirtmişlerdir. A okulu müdürü: "Özel gereksinimli öğrenci açısından bakacak olursak; normal akranlarını görecekt onların yaptığı iyi yönleri alacak. Bu yönden olumlu yönleri var. Örnek oluşturacak kendisine(G:M(A(1)))." şeklinde görüş belirtmiştir. B okulu velisi normal öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere model oluşturabileceğini şu şekilde ifade etmiştir: "Engelli çocuklara yararları normal çocuklarla bir arada olurlar. Belki de hiç yapamayacakları hareketleri işleri yaparlar geliştirirler. Örneğin; kızım modayı, MP3 kullanmayı bu şekilde öğrendi(G:V(B(7)))."D okulu müdürü de: "Kendi akranlarındaki davranışları görüp, kendileri de aynı davranışları yapmaya çalışırlar. Engellilere örnek teşkil etmesi açısından önemlidir(G:M(D(11)))." şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. H okulu müdürü de örnek öğrenci davranışlarının sezilmesini, model alınmasını şu şekilde ifade etmiştir: "Engelli öğrencinin, normal akranlarının örnek öğrenci davranışlarını sezinlenmesi, onları model alması ve uygulaması ulaşılan en güzel hedeftir(G:M(H(27)))."

Akademik yönden gelişirler: Yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %8'i Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli öğrencinin Akademik yönden geliştiğini belirtmişlerdir. G okulu müdürü: "Akademik yönden güçlenirler. Akranlarıyla arasındaki fark mümkün olduğu kadar azalır(G:M(G(24)))." şeklinde

görüş belirtmiştir. I okulu müdürü de kaynaştırma uygulamaları sonucu özel gereksinimli bireyin okuluna, arkadaşlarına ve derslere karşı olumlu tutum geliştirdiği görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Bu uygulama ile engelli öğrencinin; okula, arkadaşlarına ve derslerine ilgisi artıp, hazır hale gelir(G:M(I(30)))*.” J okulu müdür de: “*Kendi yaş gruplarından kopmadan, gereksinim duydukları bilgi ve becerileri kazanabilirler. Akademik yönden gelişebilirler(G:M(J(33)))* şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. F okulu öğretmeni de: “*Özel gereksinimli çocukların yaşlılarıyla birlikte olması eğitim de başarı sağlar(G:Ö(F(20)))*.” şeklinde görüşünü bildirmiştir. H okulu velisi de kaynaştırma uygulamaları ile özel gereksinimli öğrenci ile normal öğrenciler arasındaki akademik gelişim farkının azalacağı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Kaynaştırmanın, engelli öğrenci ile normal öğrenciler arasındaki uçurumun azalmasında faydası vardır(G:V(H(29)))*.”

Tablo 10. Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrenciye yararları

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Yardımlaşma ve destek olma duygusu gelişir.	2	20	1	7	2	17
Farklı bireyleri kabullenme, Hoşgörülü olma	7	70	12	86	9	75
İletişim becerileri gelişir	1	10	1	7	1	8

Yardımlaşma ve destek olma duygusu gelişir: Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrenciye ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %20’si, öğretmenlerin %7’si ile velilerin %17’si Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrencinin Yardımlaşma ve destek olma duygusunun geliştiğini belirtmişlerdir. A okulu müdürü: “*Çocuğun yardım etme duygusu gelişir. Tanık oldum. Eve gittiği zamanannesine derki; Yanımdaki Ahmet kalem tutamıyordu. Ona yardım ettim. Bunu söylerken gözlerinin içi gülüyordu. Bu*

gerçekten haz verici bir şey. Çocukta yardım etme duygusu gelişir. Onları destekleme duygusu gelişir($G:M(A(1))$).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. F okulu öğretmeni de görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “Bu çocukları görüp, birlikte vakit geçirip onlara yardımcı olmayı, paylaşmayı öğrenirler($G:\ddot{O}(F(22))$).” G okulu velisi de kaynaştırma ile normal çocukların engelli çocuklara karşı davranışlarının değiştiğini ve onlara yardımcı olmaya çalıştıklarına dair görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “Normal çocuklar bu uygulama sayesinde engelli arkadaşları ile daha çok vakit geçiriyorlar. Onlara daha iyi davranmayı ve yardımcı olmayı öğreniyorlar($G:V(G(26))$).”

Farklı bireyleri kabullenme, hoşgörülü olma: Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrenciye ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %70’i, öğretmenlerin %86’sı ile velilerin %75’i Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrencide Yardımlaşma ve destek olma duygusunun geliştirdiğini belirtmişlerdir. B okulu müdürü:” Normal öğrenciye insani yönden bir faydası vardır. Farklı gelişen arkadaşlarını kabul etmeyi öğrenirler. Onların yaptığı bazı davranışları, hareketleri hoş görmeyi öğrenirler($G:M(B(5))$).” bu şekilde görüşünü ifade etmiştir. A okulu öğretmeni bu uygulamanın farkındalık oluşturduğunu şu şekil de belirtmiştir:” Normal çocuklar kendilerinden belli yönlerde farklı gelişen bireyler olduğunun farkına varırlar, birlikte yaşamayı öğrenirler ($G:\ddot{O}(A(2))$).” A okulu velisi de: “Farklılıklara hoşgörü ile yaklaşmalarını, onları anlamalarını sağlar($G:V(A(3))$).” şeklinde görüş belirtmiştir. A okulu öğretmeni de normal öğrencilerin özel gereksinimli bireyleri dışlamamayı, sahiplenmeyi öğreneceklerini şu şekilde ifade etmiştir:” Engelli arkadaşlarını dışlamamayı öğrenirler, onları sahiplenmeyi öğrenirler($G:\ddot{O}(A(4))$).” C okulu müdürü de:” Normal çocuklarımız özel gereksinimli çocuklarımıza sahip çıkıyorlar. Normal öğrencilerimizin artık böyle sorunları olan ve kendi yardımları ile bu sorunların azalacağından haberdar olmaları kaynaştırmanın bir başarısıdır($G:M(C(8))$).” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir. F okulu öğretmeni de kabullenmenin sadece okulda kalmadığını şu ifadesi ile belirtmiştir: “Çevresindeki farklı ve yardıma muhtaç, yardım isteyen kişi ve çocuklara karşı sorumlu olmayı kavradılar($G:\ddot{O}(F(21))$).” I okulu öğretmeni de görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:

“Normal öğrenciler farklılıkları kabullenmeyi öğrenirler. Kendi gibi olmayanları anlamaya çalışırlar(G:Ö(I(31))).”

İletişim becerileri gelişir: Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %8'i Kaynaştırma uygulamalarının normal öğrencinin iletişim becerilerinin geliştirdiğini belirtmişlerdir. J okulu müdürü: *“Normal çocuklar engelli arkadaşları ile iletişim becerilerini geliştirirler(G:M(J(33))).”* şeklinde görüş belirtmiştir. D okulu öğretmeni de normal öğrencilerin özel gereksinimli öğrenci ile nasıl iletişim kurulması gerektiğini öğrendiğini şu şekilde ifade etmiştir: *“Farklı bireylerle bir arada olmak bazı becerileri geliştirmelerini sağlıyor. Örneğin, onları kırmadan incitmeden nasıl iletişim kuracağını öğrenirler(G:Ö(D(13))).”* I okulu velisi de: *“Özel gereksinimli öğrenciye nasıl davranacağını, onula nasıl konuşacağını öğrenir(G:V(I(32))).”* biçiminde görüş belirtmiştir.

Tablo 11. Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere yararları

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Kendilerini geliştirir, tecrübe sahibi olurlar	8	80	12	86	9	75
Faydası yok	1	10	1	7	-	-
Fikrim yok	1	10	1	7	3	25

Kendilerini geliştirir, tecrübe sahibi olurlar: Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %80'i, öğretmenlerin %86'sı ile velilerin %75'i Kaynaştırma uygulamalarının, öğretmenlerin kendilerini geliştirip, tecrübe sahibi olmaları yönünde yarar sağladığını belirtmişlerdir. A okulu müdürü: *“Sınıf öğretmenlerine katkısı, ileri de böyle bir çocukla karşılaştığı zaman nasıl davranacağını çok daha iyi biliyor. Çok daha iyi eğitim verebiliyor. Kendilerini geliştirme açısından çok büyük katkısı var(G:M(A(1))).”* şeklinde görüş bildirmiştir. A okulu velisi öğretmenlerin öğrencilerinin farklılıklarını araştırırken kendilerini geliştirdikleri görüşünü şu şekilde belirtmiştir: *“Öğrencilerini tanımaya çalışırken*

farklı yöntemleri araştırır, kendilerini geliştirmeye çalışırlar(G:V(A(3))).” M okulu müdürü mesleğini seven öğretmenin kendini geliştirdiğini şu görüşü ile ifade etmiştir: “Sınıf öğretmenleri önce geriliyor. Ama onu tolare ediyoruz. Mesleğini seven mesleğinde gelişmek isteyen öğretmen, bu konuyla ilgili araştırmalar yapmak, bilgi almak ve bilgi vermek zorunda kalıyor(G:M(C(8))).” D okulu müdürü de:” Engeli olan çocuğun engeli hakkında bilgi sahibi olmak istemesi ve bu konu hakkında bilgi edinmesi mesleki açıdan öğretmenin gelişmesini sağlar(G:MD(11))).” şeklinde görüş belirtmiştir. E okulu velisi ılımlı, sabırlı olan öğretmenlerin kendilerini geliştirme şansı olduğu yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:” Çok ılımlı olan öğretmenler, sabır yönüyle gerçekten sabırlı olan öğretmenlerin kendilerini geliştirme şansı oluyor bence(G:V(E(19))).” D okulu öğretmeni de:” Özel gereksinimli öğrencilerle çalışmamız mesleki tecrübemizi artırıyor(G:Ö(D(12))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. B okulu müdürü de özel gereksinimli çocuklarla çalışan öğretmenlerin tecrübe ve donanım yönünden gelişeceği görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:” Bu çocuklarla çalışmak sınıf öğretmenlerinin tecrübelerini artırır. Donanımlarını artırır(G:M(B(5))).” B okulu velisi:” Bence bu çocuklarla çalışan öğretmenler gelişebilir. Bu çocuklar onların farklı şeyler öğrenmesine katkı koyar. Öğretmen kendini geliştirir(G:V(B(7))).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. H okulu öğretmeni kaynaştırma uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklara karşı olumlu tutum ve davranış geliştirmesine yardımcı olduğunu böylece öğretmenin kendini geliştirdiği yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:” Bence Kaynaştırmanın sınıf öğretmenlerine en büyük yararı engelli öğrencilere karşı olumlu tutum ve davranışlar geliştirmelerine yardımcı olur. Engelliye nasıl yardımcı olacağının yollarını öğrenirler. Böylece kendilerini de geliştirmiş olurlar G:Ö(H(28))).” D okulu velisi: “Kaynaştırmaya devam eden engelli öğrenciler sınıf öğretmenin de kendini geliştirmesini sağlarlar(G:V(D(15))).” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Faydası yok: Yöneticilerin %10’u ile öğretmenlerin %7’si Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere faydası olmadığını belirtmişlerdir. F okulu öğretmeni kaynaştırma uygulamalarından bir kazanımının olmadığını şu şekilde ifade etmiştir:

"Bana bir faydası olmadı(G:Ö(F22)))." B okulu müdürü de: "Normal sınıf öğretmenlere bir katkısı olduğunu düşünmüyorum. O çocuklarla özel eğitim öğretmeni daha çok vakit geçiriyor(G:M(B(5)))." şeklinde görüş belirtmiştir.

Fikrim yok: Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %25'i bu konuda her hangi bir fikirlerinin olmadığını belirtmişlerdir. C okulu velisi: "Fikrim yok(G:V(C10)))." şeklinde görüş belirtmiştir. F okulu müdürü konu hakkında bir şey söyleyemeyeceğini şu şekilde ifade etmiştir: "Hiç aklıma bir şey gelmedi, bir şey söyleyemeyeceğim(G:M(F20)))." F okulu öğretmeni de: "Bu konuda bir fikrim yok(G:Ö(F(22)))." ifadesi ile görüşünü açıklamıştır.

Tablo 12. Kaynaştırma uygulamalarının veliye yararları

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Çocuklarındaki gelişimi görüp mutlu olurlar	5	50	9	65	9	75
Çocuğun durumunu kabullenir, kendini geliştiriyor	3	30	2	14	2	17
Çocuğunun topluma kazandırılması	1	10	2	14	1	8
Görüşüm yok	1	10	1	7	-	-

Çocuklarındaki gelişimi görüp mutlu olurlar: Kaynaştırma uygulamalarının velilere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %50'si, öğretmenlerin %50'si ile velilerin %66'sı Kaynaştırma uygulamalarının, velilere; çocuklarındaki gelişimi görüp mutlu olmalarını sağladığı yönünde yararı olduğunu belirtmişlerdir. C okulu velisi: "Çocuklar ailelerinin göz bebeğidir. Bu kaynaştırma uygulaması ile çocuklarımızın her geçen gün biraz daha yol aldığını gördüğümüzde psikolojik olarak rahatlayıp, daha mutlu oluyoruz(G:V(C(10)))." ifadesi ile görüşlerini belirtmiştir. B okulu

velisinin kaynaştırmanın özel gereksinimli çocuğa olan yararları ile ailelere olan yararlarının eşdeğer olduğuna ilişkin görüşü şu şekildedir: *"Ailelere olan yararı da çocuklara olan yararla eşdeğerdir bence. Aileler iyi bir evlat, insancıl bir evlat sahibi olacaktır(G:V(B(7)))*." D okulu öğretmeni: *"Ailelere yararı; çocuklarının da bir şeyler yapabileceğini öğrenirler. Çocuklarıyla daha mutlu yaşamayı öğrenirler(G:Ö(D12)))*." şeklinde görüş bildirmiştir. E okulu öğretmeni ise kaynaştırma uygulamalarının sosyal ortam sağladığı ve toplumun özel gereksinimli çocukları kabullenmesinin veliyi mutlu ettiğini belirttiği görüşü şu şekildedir: *"Kaynaştırma engelli bireyin toplum tarafından kabullenilmesini sağlar. Sosyal ortamlardan onlarında faydalanmasını sağlar. Buda ailenin mutlu olmasına sebep olur(G:Ö(E(17)))*." E okulu velisi yukarıda belirtilen görüşü şekilde destekleyen bir ifade ile: *"Kaynaştırma çocuğumu mutlu ettiği için, arkadaş edinip mutlu olduğu için bende mutlu oldum(G:V(E(19)))*." şeklinde görüşünü belirtmiştir. F okulu öğretmeni de: *"Çocuklarının normal akranları ile yani diğer çocuklar ile aynı ortamda aldığı eğitim engelli çocuk ailelerini mutlu etmektedir(G:ÖF(21)))*." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. H okulu öğretmenin kaynaştırma uygulamasının veliye huzur ve rahatlık sağladığı, onlardaki gelişmelerin velilere teselli kaynağı olduğuna ilişkin görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: *"Kaynaştırmanın, ailelere çocuklarının normal akranlarıyla okuyor olmasının verdiği huzur ve rahatlık büyük bir katkıdır. Bunun yanında çocuklarının, okul ortamında uyumlu ve gelişmeci davranışlar sergilemesi aileye teselli ve mutluluk kaynağı olur(G:Ö(H(28)))*." F okulu müdürü: *"Öğrencinin okul yaşantısının düzene girmesi, evdeki yaşantısını da olumlu etkiliyor. Bu da aile için çok iyi bir kazanımdır(G:M(F(30)))*." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. J okulu müdürü de özel gereksinimli çocukların kabullenilmesinin aileleri mutlu ettiği yönündeki görüşünü şu şekilde belirtmiştir: *"Engelli çocuk ailelerimizin olumlu davranışlar geliştirmesinde çocuklarının normal akranlarıyla aynı ortamda ders yapmalarının etkisi çoktur. Çocuklarının "ötekileştirilmemesi" onları mutlu eder(G:M(J(33)))*."

Çocuğun durumunu kabullenir, kendini geliştiriyor: Kaynaştırma uygulamalarının velilere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %14'ü ile velilerin

%17'si Kaynaştırma uygulamalarının, velilere; çocuğun durumunu kabullenip, kendilerini geliştirmeleri yönünde yararı olduğunu belirtmişlerdir. F okul müdürü: "Aile çocuğunun durumunu kabullenir. Çocuğunun durumunu kabullendiği zaman da çocuğuna daha yararlı olur(G:M(F(20)))". şeklinde görüş bildirmiştir. G okul velisi de: "Ailelerde çocuklarının kaynak oda da gördüklerini, öğrendikleri evde pekiştiriyorlar. Eksik olan ya da anlayamadıkları şeyleri kaynaştırma öğretmeninden öğrenmeye çalışıyorlar. Çocuklarına daha faydalı olacak şekilde geliştireyorlar(G:V(G(26)))". ifadesi ile görüşünü ifade etmiştir. A okulu öğretmeni kaynaştırma uygulamalarının velide de özgüven oluşumuna sebep olduğunu şu ifade ile belirtmiştir: "Veli çocuğunu sahipleniyor, onu olduğu gibi kabul ediyor. Özgüveni artıyor, pes etmiyor(G:Ö(A(4)))". D okulu müdürü de normal çocuk ailelerinin kazanımları olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: "Ailelerde farklı gelişen çocukları görüp, engellerin her an, her zaman bizlerle var olduğunu düşünüyorlar. Bu düşüncenin oluşması da konuya daha duyarlı olmalarını ve özel çocukları kabullenmelerini sağlıyor(G:M(D(11)))". E okulu öğretmeni velilerin özel gereksinimli çocukları kabullenme süreci ile ilgili: "Veli önceleri çocuğunun problemlerini kabul edemiyor. Çekiniyor, sıkılıyor bunu hissedebiliyorsunuz. Ama çocuğunu kabullendikten sonra onunla birlikte sosyal ortamlar katılıyor ve bu ortamlardan yararlanmasını sağlıyor(G:Ö(E(17)))". şeklinde görüş bildirmiştir. C okul müdürü de kaynak odadan yararlanan özel gereksinimli çocukların velilerinin kendilerini nasıl geliştirdiğini şu görüşü ile ifade etmiştir: "Veli durumu öğrenince önce geriliyor. Oda bir anne bir baba nasıl diğer veliler çocukları için gayret gösterir. Özel çocuklarımızın velileri daha fazla gayret gösteriyorlar. Engel türünü araştırıp, konu uzmanlarından bilgiler alıp, kendileri geliştiriyorlar(G:M(C(8)))". B okulu öğretmeni de velilerin tutumlarındaki olumlu değişikliği şu şekilde ifade etmiştir: "Özel gereksinimli ailelerin sosyal yönden gelişimlerini sağlarken, diğer öğrenci velilerinin özel gereksinimli öğrencilere karşı tutumlarını olumlu olarak değiştirir, onları kabullenmelerini sağlar(G:Ö(B(6)))".

Çocuğunun topluma kazandırılması: Kaynaştırma uygulamalarının velilere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %14'ü ile velilerin %8'i Kaynaştırma

uygulamalarının, velilere; çocuğunun topluma kazandırılması yönünde yararı olduğunu belirtmişlerdir. A okulu müdürü:” *Kaynaştırma ile engelli öğrencinin sosyal yönden gelişimi hızlanır. Ailenin çocuğunun topluma kazandırıldığını görmesi, toplum içinde yer aldığını görmesi onlar için en büyük kazanımdır(G:M(A(1)))*.” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. G okulu öğretmeni de: “*Aileler bu uygulama ile çocuklarını geleceğe daha iyi hazırlarlar. Toplum içinde yer edindiklerini görürler(G:Ö(G(25)))*.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. I okulu öğretmeni de kaynaştırma uygulamalarının, özel gereksinimli bireylerin dışlanmışlık duygularını azalttığı, sosyalleşmeyi sağladığı ve topluma uyum sağlattığı yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Özel çocuklar topluma katılırlar. Dışlanmışlık duyguları törpülenir azalır. Çocuklar sosyalleşir topluma uyum sağlarlar(G:Ö(I(31)))*.” A okulu velisi de: “*Kafamız takılan en önemli düşüncelerden biride çocuğumuzun toplum içinde ki durumu idi. Bu uygulama ile çocuğumuzun toplumsallaştığını da fark ettik(G:V(A(3)))*.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Görüşüm yok: Kaynaştırma uygulamalarının velilere ne tür yararı olduğu ile ilgili olarak katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %10’u ile öğretmenlerin %7’si Kaynaştırma uygulamalarının, velilere yararı konusunda görüşlerinin olmadığını belirtmişlerdir. B okulu müdürü: “*Velilere yararı konusunda pek düşüncem yok(G:M(B(5)))*.” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. C okulu öğretmeni de görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “*Bu konuda bir şey söyleyemeyeceğim(G:Ö(C(9)))*.”

VI.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarına Hazırlık Çalışmaları Yapılıyor mu ? Yapılıyorsa Kimler Tarafından Yapılıyor? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın altıncı sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Kaynaştırma Uygulamalarına Hazırlık Çalışmalarının Yapılması Durumu Tablo-13’de, Kaynaştırma Uygulamalarına Hazırlık Çalışmalarını Yapanlarda Tablo-14’de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 13. Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapılması

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Yapılıyor	6	60	6	43	6	50
Tam olarak yapılmıyor	2	20	5	36	3	25
Yapılmıyor	-	-	2	14	3	25
Bilgim yok	2	20	1	7	-	-

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları yapılıyor: Kaynaştırma uygulamalarının hazırlık çalışmalarının yapılması durumu ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %60'ı, öğretmenlerin %43'ü ile velilerin %50'si Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapıldığını belirtmişlerdir. C okulu müdürü: " Okulumuzda yapılıyor. Örneğin; bu sene fiziksel olarak öğretmenlerden aldığımız yönlendirmelerle kaynak odayı girişe, lavabo ve tuvaletlere en yakın sınıfa taşıdık. En özel sınıfımız o. Aile ve öğretmenlerle de sık sık görüşmeler yapıyoruz(G:M(C(8)))." şeklinde görüş bildirmiştir. B okulu müdürü de: "Hazırlık çalışmaları ile ilgili planlama çalışmaları bana getiriliyor. Özel eğitim alanım değil. Ancak sorduğum zaman aldığım bilgiler doğrultusunda ben yeterli çalışmanın yapıldığını söyleyebilirim(G:M(B(6)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. C okulu velisi de: "Kaynaştırma uygulamasından önce bu konuyla ilgili olarak birkaç görüşme gerçekleştirdik. İlerleyen dönem içinde de bilgi alı veriğimiz devam edecektir(G:V(C(10)))." şeklinde görüşünü bildirmiştir. D okulu öğretmeni de hazırlık çalışmaları kapsamında velilerin ve normal öğrencilerin bilgilendirildiğini ifade ettiği görüşünü şu şekilde belirtmiştir: "Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışması yapılıyor. Veliler ve normal öğrencilere bilgiler veriyoruz(G:Ö(D(12))). F okulu velisi: " Okulumuzda özel eğitim öğretmenimizin gayretleri ile hazırlık çalışmaları yapılıyor(G:V(F(23)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. G okulu öğretmeni de: " Evet. Yapılıyor. Öğrenci ve velilerin bilgilendirildiğini biliyorum. Planlamalarda zamanında yapılıyor(G:Ö(G(25)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. G okulu velisi bireysel eğitim planlarının kendisine de gösterildiğini şu şekilde

belirtmiştir.” Yapılıyor. Çocuğum için hazırlanan eğitim planları bana da gösterildi. Benim de fikrimiz soruldu çok mutlu olduk(G:V(G(26))).” J okulu müdürü: “Kaynaştırma sınıf öğretmeninin nezaretinde, yaptığı planlamalar doğrultusunda yapılıyor(G:M(J(33))).” ifadesi ile görüşünü bildirmiştir. J okulu velisi de kaynaştırmaya hazırlık çalışmasının yapıldığını şu şekilde ifade etmiştir: “Hazırlık çalışmaları yapılıyor. Çalışmalar oldukça yeterli. Ve tabi ki çok gerekli (G:V(J(36))).”

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları tam olarak yapılmıyor: Yöneticilerin %20’si, öğretmenlerin %36’sı ile velilerin %25’i Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının tam olarak yapılmadığını belirtmişlerdir. H okulu öğretmeni: “Kısmen yapılıyor. Yeterli değil. Örneğin; BEP’ler yapılmıyor(G:Ö(H(28))).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. A okulu müdürü: “Mutlaka yapılması gerekiyor. Şu anda genel olarak söylersek tam anlamıyla yapılmıyor. Çünkü zaman zaman sorunlar duyuyoruz. Bu da demektir ki bu ön çalışmalar sağlıklı yapılmıyor(G:M(A(1))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. E okulu öğretmeni de BEP’lerin yapılmadığını bu yüzden hazırlık çalışmalarının kısmen yapıldığını şu şekilde ifade etmiştir: “Okulumuzda hazırlık çalışmaları yapılıyor ama tam olarak değil. Öğrenci ve veli bilgilendirmeleri var ama BEP’ler hazırlanmıyor(G:Ö(E(17))).” B okulu velisi de: “ Tam anlamıyla yapılmıyor. Normal öğrenci ve öğretmenlerin bilgilendirilmediğini düşünüyorum. Çünkü hala bana çocuğumun durumu ile ilgili sorular soruluyor Kaynak oda öğretmeni çocuğumun eğitim planlarını benimle paylaştı(G:V(B(6))).” şeklinde görüşünü bildirmiştir. G okulu müdürü: “ Çalışmalar yapılıyor. Ama yeterli seviyeye çıkaramadık(G:M(H(27))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları yapılmıyor: öğretmenlerin %14’ü ile velilerin %25’i Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir. F okulu öğretmeni: “Hazırlık çalışmaları yapılmıyor. Sınıf öğretmeni kendi sınıfı ile birlikte kararlar alarak gerekli düzeni sağlamaya çalışıyor(G:Ö(F(21))).” ifadesi ile görüş belirtmiştir. D okulu velisi de: “Hayır. Bence yapılmıyor. Yapılan bir çalışma var ise de ben hiç

rastlamadım(G:V(D(15))). ”şeklinde görüşünü ifade etmiştir. I okulu öğretmeni sınıf öğretmeni açısından bakıldığı zaman yapılmadığı görüşünü şu şekilde açıklamıştır: “*Hazırlık çalışması yapılıyor mu? Sınıf öğretmeni açısından bakacak olursak yapılmıyor. Yapılacak diğer hazırlıklar konusunda da bilgim yok. Yapılan bir şeye rastlamadım(G:Ö(I(31)))*. ”I okulu velisi: “*Belki belirli yerlerde yapılıyordur. Yahut ta yapılmıyordur bilemiyorum. Ama bizim okulda yapılmıyor(G:V(I(32)))*. ”şeklinde görüş belirtmiştir.

Bilgim yok:Yöneticilerin %20’si ile öğretmenlerin %7’si Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapılıp yapıldığını konusunda bilgisi olmadığını belirtmişlerdir. D ve F okul müdürleri:” *Yeterli bilgi sahibi değilim (G:M(D(11))), (G:M(F(20)))*. ”şeklinde görüş bildirmişlerdir. F okul öğretmeni de. “*Bu konu hakkında bilgim yok. Bir şey diyemeyeceğim(G:Ö(F(22)))*. ”ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

Tablo 14. Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını yapanlar

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Özel eğitim öğretmeni	3	37	5	46	5	55
Özel eğitim öğretmeni, normal sınıf öğretmeni	3	37	3	27	3	34
Normal sınıf öğretmeni	2	26	3	27	1	11

Not: 2 okul müdürü, 3 öğretmen ve 3 veli kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının yapılmadığını veya bilgilerinin olmadığını belirttiği için katılımcı sayılarından düşülmüştür.

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmeni yapıyor:Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapanlar ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %37’si, öğretmenlerin %45’i ile velilerin %55’i Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenleri tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. B okul müdürü: “ *Hazırlık*

çalışmalarını özel eğitim öğretmenimiz yapar, yaptığı hazırlıkları ve planlamaları bizle paylaşır(G:M(B(4)))." şeklinde görüş bildirmiştir. C okul müdürü de kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenin yaptığı ş u şekilde ifade etmiştir: "Kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenimiz tarafından yeterli şekilde yapıldığına inanıyorum(G:M(C(8)))." A okul öğretmeni: "Özel eğitim öğretmenimiz elinden geldiği kadar hazırlık çalışması yapıyor(G:Ö(A(2)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. D okul öğretmeni de, okulların da kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenin gayretleri ile yapıldığı yönünde ki görüşünü ş u şekilde belirtmiştir: "Hazırlık çalışmaları özel eğitim öğretmenimizin gayretleri ile yapılıyor(G:Ö(D(12)))." A okul müdürü: "Kaynaştırmaya hazırlık çalışmaları ciddi bir etkinliktir. Özel eğitim öğretmenimiz tarafından da ciddi bir şekilde yapıldığını biliyorum(G:M(A(1)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. A okul öğretmeni de: "Özel eğitim öğretmenimiz yapıyor. Yeterli olduğunu düşünüyorum(G:Ö(A(4)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. C okul velisi: "Özel eğitim öğretmenimiz yapıyor(G:V(C(10)))" şeklinde görüş belirtmiştir. E okul velisi de kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının özel eğitim öğretmeni tarafından yapıldığı yönündeki görüşünü ş u şekilde ifade etmiştir: "Yeterli seviyede olmasa da özel eğitim öğretmenimiz gördüğümüz ve duyduğumuz kadarıyla hazırlık çalışmalarını yapmaya çalışıyor. Gayreti için teşekkür ediyorum, daha önce bunlar yoktu(G:V(E(17)))." F okul velisi: "Okulumuz da özel eğitim öğretmeni tarafından yapılmaya çalışılıyor. Yeterli olmasa da bizim yol gösterici oluyor(G:V(F(23)))." şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmeni, normal sınıf öğretmeni birlikte yapıyor: Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapanlar ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %37'si, öğretmenlerin %27'si ile velilerin %34'ü Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmeni, normal sınıf öğretmeni tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. H okul müdürü: "Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları okul idaresinin bilgisi dahilinde, özel eğitim öğretmeni, ilgili sınıf öğretmenlerinin işbirliğinde yapılıyor(G:M(H(27)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. B okul öğretmeni de: "Hazırlık çalışmalarını sınıf öğretmeni

ve özel eğitim öğretmeni birlikte yapıyor. Rehber öğretmen de destek oluyor(G:Ö(B(6)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. E okul öğretmeni de kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmeni ile sınıf öğretmeni tarafından yapıldığını şu şekil de ifade etmiştir: "Özel eğitim öğretmenimizin yaptığı çalışmalara sınıf öğretmenimizde destek veriyor(G:Ö(E(18)))." B okul velisi: "Özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmenimiz tarafından yapılıyor. Çok faydasını gördük. Bizim için çok yararlı oldu(G:V(B(7)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. A okul velisi de kaynaştırma ya hazırlık çalışmalarını sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmenin işbirliğiyle yapıldığı yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Okulumuz da bu çalışmaların olduğunu özel eğitim öğretmenimiz ve çocuğumun öğretmeni ile yaptığımız görüşmede öğrendim. Çocuklarımızın kabullenilmesinde çok yararı oldu(G:V(A(3)))." F okul velisi: "Okulumuzda ilgili öğretmenler tarafından yapılıyor. Bu öğretmenler özel eğitim öğretmeni ve sınıföğretmenidir(G:V(F(23)))." ifadesi ile görüşünü aktarmıştır. G okul müdürü: "Sınıf öğretmenlerinin ve özel eğitim öğretmeninin iş birliği içinde yaptıklarını biliyorum (G:M(G(24)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. J okul müdürü: "Gerek sınıf öğretmenleri gerekse özel eğitim öğretmeni bu konuda hazırlık ve planlama yapılıyor. İş birliği içinde çalışıyorlar(G:M(J(33)))." şeklinde görüş bildirmiştir. J okul velisi: "Sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni tarafından yapılıyor. Bu çalışmalar çok gerekli(G:V(J(36)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını sınıf öğretmeni yapıyor: Kaynaştırma uygulamalarının hazırlık çalışmalarının yapanlar ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %26'sı, öğretmenlerin %27'si ile velilerin %11'i Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarını normal sınıf öğretmeni tarafından yapıldığını belirtmişlerdir. E okul müdürü: "Bu çalışmaları okulumuzda sınıf öğretmenleri yapıyor veyahut yapmaya çalışıyor (G:M(E(16)))." şeklinde görüşünü ifade etmiştir. E okul öğretmeni de: "Hazırlık çalışmaları sınıf öğretmenleri tarafından yapılıyor(G:Ö(E(18)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. D okulu öğretmeni de okulunda kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının sınıf öğretmeni tarafından yapıldığı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Sınıf öğretmeni yapmaya çalışıyor, o da yeterli olmuyor(G:Ö(D(13)))."

VII.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmetleri Sağlanıyor mu ? Sağlanıyorsa Kimler Tarafından Sağlanıyor? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın yedinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmetleri Sağlanması Durumu Tablo-15’de, Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmeti Sağlayanlarda Tablo-16’de belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 15. Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlanması

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Destek hizmetleri sağlanıyor	8	80	13	93	9	75
Destek hizmetleri kısmen sağlanıyor	2	20	1	7	3	25

Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetleri sağlanıp sağlanmadığı ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %80’i, öğretmenlerin %93’ü ile velilerin %75’i Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlandığını belirtmişlerdir. H okul müdürü:” Evet sağlanıyor. Özel eğitim öğretmenimiz kaynak oda eğitimi veriliyor. Gerekliğin de sınıf içi yardım da yapıyor. Velilerle ve sınıf öğretmenleri ile sürekli görüşüyor(G:M(H(27)))” şeklinde görüş belirtmiştir. J okul müdürü:” Okulumuz da kaynak oda eğitimi var. Özel eğitim öğretmenimiz aile danışmanlığı da yapıyor(G:M(J(33)))” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. B okul müdürü okulunda kaynaştırmaya destek hizmetinin sağlandığını şu şekilde ifade etmiştir:” Kaynak oda eğitimi ve sınıf içi yardım yapılıyor. Bakın mesela sınıf öğretmeni sınıfta iken özel eğitim öğretmeni de aynı zaman diliminde derse giriyor(G:M(B(5)))” C okul müdürü de:” Bir kaç defa dışında sınıf içi destek olmadı. İhtiyaç durumunda yapılıyor. Genelde kaynak sınıfta eğitim yapılıyor. Veli ve öğretmen sorunlarında; özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmen yardımcı oluyor(G:M(C(8)))” şeklinde görüş bildirmiştir. E okul müdürü okullarında kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin nasıl yapıldığı ile ilgili görüşünü şu

şekilde açıklamıştır: “Okul da kaynak oda var. Sınıf içi yardımda yapılıyor. Velilerde açıklamalar yapılarak bilgilendiriliyor(G:M(E(16))).” A okul öğretmeni:” Evet sağlanıyor. Özel eğitim öğretmenimiz var. Kaynak oda da bireysel ve grup olarak çalışmalar yapıyor. Rehberlik öğretmenimizde çeşitli çalışmalar yapıyor (G:Ö(A(2)).)” şeklinde görüş bildirmiştir.A okul velisi de destek hizmetlerinden danışmanlık hizmetinden de yararlandığını şu şekilde belirtmiştir:” Destek hizmetleri sağlanıyor. Kaynak oda ve sınıf içi yardımdan yararlanıyoruz. İki haftada bir de aile desteği alıyoruz(G:V(A(3))).” A okul öğretmeni: “Her türlü destek hizmeti sağlanıyor okulumuzda. Özel eğitim öğretmenimiz çok gayretli (G:Ö(A(4))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.B okul öğretmeni de okulda yapılan kaynaştırma uygulamalarına destek çalışmalarını şu ifade ile belirtmiştir: “Okulumuzda kaynak oda eğitimi ve sınıf içi destek çalışması yapılıyor. Sıkıntı yaşadığımız durumlarda özel eğitim öğretmeni ile görüşerek önerilerini alıyoruz(G:Ö(B(6))).” D okul öğretmeni de ihtiyaç durumunda sınıf içi yardımda aldığını şu şekilde ifade etmiştir: “ Engelli öğrencilerimiz hafta içinde ihtiyacına göre kaynak oda eğitimine katılıyor. Geri kalan süresinde normal akranlarıyla aynı sınıfta oluyor. Normal sınıfta iken zorlandığımız, ihtiyaç duyduğumuz zamanlarda sınıf içi yardımda alıyoruz (G:Ö(D(13))).” G okulu velisi: “Evet yapılıyor. Kaynak oda eğitimi veriliyor. Sınıf içi yardımda yapıldı(G:V(G(26))).” şeklinde görüş bildirmiştir. J okul velisi görüşünü şu şekilde ifade etmiştir:” Çocuğum kaynak sınıfta ders alıyor. Çocuğuma sınıf içi yardımda yapıldı. Yaşadığımız sorunlarda da özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmenden yardım aldık(G:V(J(36))).”

Destek hizmetleri kısmen sağlanıyor: Kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetleri sağlanıp sağlanmadığı ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %20’si, öğretmenlerin %7’si ile velilerin %25’i Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin kısmen sağlandığını belirtmişlerdir. A okul müdürü :”Bizim okulumuzda kaynak oda eğitimi var. Sınıf içi yardımda sıkıntı oluyor. Öğretmenler sınıfta ikinci bir öğretmeni kabul etmek istemiyor. Bu bir sıkıntı oluyor. Tam anlamıyla destek hizmetleri yapılıyor diyemiyorum (G:M(A(1))).” şeklinde görüş bildirmiştir.F okul müdürü sınıf içi desteğin pek yapılmadığını kaynak oda eğitiminin olduğu yönünde görüşünü şu şekilde

belirtmiştir: “Yapılan destek eğitimi değerlendirecek olursak kısmen yapılıyor diyebilirim. Sınıf içi yardım pek olmuyor. Kaynak oda eğitimi yapılıyor(G:M(F(20))).” F okul öğretmeni de: “ Sadece kaynak oda çalışmasını biliyorum. Diğerleri hakkında bilgim yok. Yapıldığını zannetmiyorum(G:Ö(F(21))).” şeklinde görüş bildirmiştir. C okul velisi:” Kaynaştırma destek hizmeti yapılıyor. Benim çocuğum kaynak sınıfa gidiyor. Bu konuda başka bir şey bilmiyorum (G:V(C(10))). ”ifadesi ile sadece destek eğitimi olarak kaynak oda eğitimi olduğunu, diğer destek hizmetleri konusunda bilgisi olmadığı şeklinde görüşünü belirtmiştir. F okulu velisi de: “Oğlum sadece kaynak oda da destek eğitimi aldı. Sınıf içi destek almadı(G:V(F(23))). ” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Tablo 16. Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlayıcılar

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Özel eğitim öğretmeni	5	50	7	50	8	66
Özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmeni	3	30	4	28	2	17
Özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmen	2	20	3	21	2	17

Özel eğitim öğretmeni:Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerini kim/kimlerin sağladığı ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %50’si, öğretmenlerin %50’si ile velilerin %66’sı Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerini özel eğitim öğretmenlerinin sağladığını belirtmişlerdir. A okul müdürü: “Bu hizmeti özel eğitim öğretmenimiz sağlıyor(G:M(A(1))).” şeklinde görüş belirtmiştir. A okul velisi de destek hizmetlerini özel eğitim öğretmenin sağladığını şu şekilde ifade etmiştir:”Destek hizmetlerini özel eğitim öğretmenimiz sağlıyor(G:V(A(3))).” B okul velisi de:” En büyük destekçimiz özel eğitim öğretmenimiz. Her konuda bize gereken desteği usanmadan sağlıyor(G:V(B(7))).” şeklinde görüş belirtmiştir. C okul müdürü de:” Özel eğitim öğretmenimiz bu hizmeti yerine getiriyor(G:M(C(8))).” ifadesi ile görüşünü aktarmıştır.C okul velisi de destek hizmetlerini özel eğitim öğretmenin

gerçekleştirdiğini şu ifade ile belirtmiştir: “Özel eğitim öğretmenimiz çocuklarımızla çok iyi ilgileniyor. Bizlere yani velilere de yardımcı oluyor(G:V(C(10))).” E okul müdürü: “Okulumuzda destek hizmetlerini kaynak oda öğretmenimiz yani özel eğitim öğretmeni sağlıyor(G:M(E(16))).” şeklinde görüş bildirmiştir. F okul velisi de: “Okulumuzda destek hizmetleri sağlayıcısı kaynak sınıf öğretmenimizdir(G:V(F(23))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. G okul velisi de özel eğitim öğretmenin kaynaştırma uygulamalarına destek eğitimini sağladığı görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Özel eğitim öğretmenimiz destek eğitimini tek başına yapıyor. Ona çok şey borçluyuz(G:V(G26))).”

Özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmeni: Kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetlerini kim/kimlerin sağladığı ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %30’ı, öğretmenlerin %28’i ile velilerin %17’si Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerini özel eğitim öğretmeni ve sınıf öğretmenlerinin sağladığını belirtmişlerdir. B okul müdürü: “Bu hizmeti sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni işbirliğinde yapıyorlar(G:M(B(5))).” şeklinde görüş bildirmiştir. A okul öğretmeni de görev yaptığı okul da destek hizmetlerini özel eğitim öğretmeni ile sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin birlikte yaptığını şu şekilde ifade etmiştir: “Okulumuz da destek hizmetlerini kaynak oda öğretmeni ve sınıfında engelli öğrenci bulunan öğretmenler birlikte uyguluyorlar(G:Ö(A(2))).” B okul öğretmeni de: “Özel eğitim öğretmenimiz ve sınıf öğretmeni iş birliği içinde bu hizmeti yapıyor(G:Ö(B(6))).” şeklinde görüş belirtmiştir. J okul müdürü: “Okulumuzda kaynaştırmaya destek çalışmalarını sınıf öğretmenlerimiz, özel eğitim öğretmenimizin yaptığı planlamaya uygun, özel eğitim öğretmenimizle koordineli yapıyorlar(G:M(J(33))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. J okul öğretmeni de: “Bu hizmeti özel eğitim öğretmeni ile birlikte yapıyoruz. Özel eğitim öğretmenimiz bizi de yönlendiriyor(G:Ö(J(34))).” şeklinde görüş bildirmiştir.

Özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmeni: Kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetlerini kim/kimlerin sağladığı ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %20’si, öğretmenlerin %21’i ile velilerin %17’si Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerini özel eğitim öğretmeni ve

rehber öğretmenin sağladığını belirtmişlerdir. D okul müdürü: “Okulumuzda kaynaştırmaya destek hizmetlerini ağırlıklı olarak özel eğitim öğretmenimiz yapıyor. Rehber öğretmenimizin de bu çalışmalar da katkısı oluyor(G:M(D(11))).” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.D okul öğretmeni de:” Özel eğitim öğretmenimiz ve rehber öğretmenimiz birlikte çaba gösteriyorlar(G:Ö(D(12))).” ifadesi ile görüş bildirmiştir. D okul velisi, yaşadığı bazı sorunlarda özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmenin kendisine ve çocuğuna yardımcı olduğu yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Çocuğum kaynak odadan faydalaniyor. Bazı sıkıntılarımız oldu. Özel eğitim öğretmenimiz hep yanımızda oldu. Bunu yanında rehber öğretmenimizin de vermiş olduğu desteği inkâr edemeyiz(G:V(D(15))).” F okul müdürü:” Destek hizmetlerini rehber öğretmen ve özel eğitim öğretmeni birlikte sağlamaya çalışıyorlar(G:M(F(20))).” şeklinde görüşünü paylaşmıştır.

VIII.Boyut: Kaynaştırma Uygulamaları Hakkında Kurs, Seminer Düzenleniyor mu? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın sekizinci sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesi durumu Tablo-17’de, Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini isteme durumu Tablo-18’debelirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 17. Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesi durumu

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Düzenleniyor	4	40	5	36	4	33
Düzenlenmiyor	6	60	9	64	8	67

Kurs, Seminer Düzenleniyor:Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesi durumuile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %40’ı, öğretmenlerin %36’sı ile velilerin %33’ü Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlendiğini belirtmişlerdir. A okulu

müdürü:" Kendi oklumuz da zaman zaman ilkokul öğretmenlerine ve velilere yönelik bu hizmetleri yaptık. Yapılması da gerekiyor($G:M(A(1))$). "şeklinde görüş belirtmiştir. A okul öğretmeni de: "Evet, düzenleniyor. Ben de katılmıştım($G:\ddot{O}(A(2))$). "ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. A okul velisi de yapılan bir çalışmaya katıldığını şu şekilde ifade etmiştir: "Geçen yıl bir etkinliğe katıldım. Ama fazla bir yararı olmadı($G:V(A(3))$). " B okul öğretmeni: "Düzenleniyor ama yetersiz. İhtiyaca göre sayı artırılmalı($G:\ddot{O}(B(6))$). " Şeklinde görüşünü aktarmıştır. C okul müdürü bir önceki eğitim-öğretim yılında düzenlendiğini ama pek rağbet görmediği yönündeki görüşünü şu biçimde ifade etmiştir:"Geçen yıl okulumuzda böyle bir etkinlik düzenlendi. Ama pek de fazla ilgi görmedi($G:C(8))$). "E okul müdürü:"Bakanlık 3-4 yılda bir düzenliyor. Sayının artırılması lazım($G:M(E(16))$). "şeklinde görüş belirtmiştir. E okul öğretmeni de seminer düzenlendiğini ancak çok yetersiz bulduğu yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Düzenleniyor. Ben de katıldım ama çok yetersiz buldum. Pek işime yaradığını söyleyemem($G:\ddot{O}(E(17))$). " Aynı okuldan bir diğer öğretmen de: "Düzenleniyor ama yetersiz($G:\ddot{O}(E(18))$). "şeklinde görüşünü belirtmiştir. I okul öğretmeni de: "Zaman zaman düzenlendiği oluyor. Ama hiç katılma fırsatım olmadı ($G:\ddot{O}(I(31))$). "ifadesi ile görüşünü belirtmişti.J okulu öğretmeni de düzenlendiğini katıldığını şu ifade ile belirtmiştir: "Öğretmenlere yönelik bir çalışmaya şahit oldum ama yeterli olmadığını düşünüyorum($G:\ddot{O}(J(34))$). "

Kurs SeminerDüzenlenmiyor: Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesi durumuile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %60'ı, öğretmenlerin %64'ü ile velilerin %67'si Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlendiğini belirtmişlerdir. B okul müdürü: *Özel eğitim konusunda düzenlenmedi. Ben de katıldığımı hatırlamıyorum* ($G:M(B(5))$). "ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. B okul velisi: " Okul ortamında düzenlenmez. Ailelere yönelik seminer olmadı. Ama farklı yerlerde özurlüler üzerine seminerler olur, onlarında çoğunu biz bilmeyiz. Bize ulaşmaz. Hastanede afişini görüp katıldığım seminerler oldu. En son ABD temsilciliğinde bir seminere katıldık Dil başka, kültür başka. Derdimiz anlatamadık bile($G:V(B(7))$). " Şeklinde görüş belirtmiştir. D okul müdürü de kurs seminer olmadığı yönündeki görüşünü şu ifade

ile yapmıştır: “Hayır. Düzenlendiğine dair hiç bilgin olmadı. En azından görevim süresince görmedim, duymadım(G:M(D(11))).” D okul öğretmeni de kesin bir ifade ile yapılmadığı şeklinde görüşünü belirtmiştir: “Hayır, düzenlenmiyor(G:Ö(D(13))).” E okul velisi de herhangi bir kurs, seminer düzenlenmediği yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “Hayır düzenlenmiyor. Hiç duymadım. Eğer duysam, bilsem elimden geldiğince katılmaya çalışırdım.” F okul müdür ve öğretmeni aynı ifade ile görüşlerini belirtmişlerdir: “Hayır. Düzenlenmiyor(G:M(F(20))), (G:Ö(F(21))).” F okul velisi de:” Hiç çağırılmadım. Hiç bilgin olmadı. Dışardan duyduğum seminerlere katılıyorum (G:V(F(23))).” G okul öğretmeni de:” Düzenlenmesini çok isterdim ama maalesef yok(G:Ö(G(25))).” şeklinde görüş belirtmiştir. M okul müdürü yapılmadığını ama ihtiyaç olduğuna inandıklarını böyle bir çalışma yapmayı düşündükleri yönünde ki görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “Hayır olmadı. Ama çok ihtiyaç var. Okulumuzda öğretmen ve velilere yönelik bir çalışma düşünüyoruz(G:M(H(27))).” H okulu velisi de: “ Ben, bakanlığın biz veliler için böyle faaliyetleri olduğunu görmedim (G:V(H(29))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

Tablo 18. Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini isteme

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Evet, istiyorum	10	100	12	86	12	100
Hayır, istemiyorum	-	-	2	14	-	-

Evet, istiyorum: Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini isteme durumu ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %100’ü, öğretmenlerin %86’sı ile velilerin %100’ü Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini istediklerini belirtmişlerdir. A okul müdürü: “ Bu tür etkinliklerin rutin olarak her yıl, ya da her 6 ayda bir yapılması gerekiyor. Sadece 3-4 yılda bir olmuyor. Yetersiz kalıyor(G:M(A(1))).” şeklinde görüş bildirmiştir. A okul öğretmeni de kurs ve seminerlere ihtiyaçları olduğu yönündeki görüşünü şu şekilde belirtmiştir: “Evet, bu konuda kurs veya seminer ne olursa olsun ihtiyacımız var. Ama sadece olsun anlayışı

ile değil işin uzmanlarınca yapılması da önemli(G:Ö(A(2))). "B okul müdürü de:"
Olsa çok iyi olur. Bu kasvetli ortam da ola ne olur, olmasa ne olur diye
düşünüyorum(G:M(B(5)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. B okul öğretmeni de
kendinin çok ihtiyacı olduğu yönündeki görüşünü şu şekil de ifade etmiştir:
"Kesinlikle isterim. Kendi adıma konuşmam gerekirse ihtiyacım var(G:Ö(B(6)))." B
okul velisi: "Bakanlık daha çok seminer düzenlemeli. Çünkü ihtiyacımız var. Geçen
gün yabancıların düzenlediği bir seminer vardı. Bir işe yaramadı. Aynı dili
konuşmamız lazım, kültürümüzü, sorunlarımızı bilmesi lazım(G:V(B(7)))." şeklinde
görüş belirtmiştir. C okul müdürü de Bakanlığın bu konuda çok çalışması gerektiği
yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Kurs, seminer kesinlikle
düzenlenmeli. Bakanlık bu konuya daha fazla önem vermeli. Bakanlık ayağı çok
çalışmalıdır(G:M(C(8)))." C okul velisi: "Bu tür etkinlikler mutlaka
düzenlenmelidir. Aileler olarak çok ihtiyacımız var(G:V(C(10)))." şeklinde görüş
bildirmiştir. E okul müdürü, kurs ve seminerlerin daha fazla düzenlenmesi gerektiği
yönünde ki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: "Evet, kurs ve seminerler olmalı.
Daha sık yapılırsa daha iyi olur(G:M(E(16)))." E okul öğretmeni de: "Bu güne
kadar katıldıklarım yetersiz. İhtiyaçlarımızı karşılamadı. Beklentilerimiz
doğrultusunda yapılırsa çok ihtiyaç var. Mutlaka yapılmalı(G:Ö(E(17)))." ifadesi ile
görüş belirtmiştir. E okul velisi: "Yapılırsa seve seve katılırım. Olması gerekiyor.
İhtiyacımız var(G:V(E(19)))." şeklinde görüş belirtmiştir. F okul velisi de ihtiyaçları
olduğunu, işin uzmanlarından bilgi almanın önemli olduğu yönündeki görüşünü şu
şekilde ifade etmiştir: "Her ailenin bilgiye ihtiyacı vardır diye düşünüyorum. İşin
uzmanlarından bilgi almak iyi olur(G:V(F(23)))." I okul öğretmeni de düzenlenecek
kurs ve seminerlerinde kapsamlı, ihtiyaca yönelik ve uygulamalı olması gerektiği
yönündeki görüşünü şu ifade ile belirtmiştir: "Bu tür etkinlikler içi dolu olmalı,
ihtiyaçlarımıza yönelik ve uygulamalı olmalı. Bu şekilde yapılacak çalışmalar daha
yararlı olur(G:Ö(I(31)))." J okul müdürü: "Bu tür etkinliklerin yapılması önemlidir.
Özellikle eğitim iş kolunda çalışanların; yöneticiler ve öğretmenlerin bu kurslara
katılması çok gereklidir(G:M(J(33)))." ifadesi ile yönetici ve öğretmenlerin kurs ve
seminerlere katılmasının gerekliliği yönünde görüş bildirmiştir. J okul velisi:
"Kesinlikle istiyorum. Velilerin, öğretmenlerin buna ihtiyacı var. Hatta bu
seminerler daha geniş kitlelere hitap etmelidir. Kurslar, seminerler düzenli bir

şekilde yapılmalı ve her gelişmeden haberdar olmalıyız diye düşünüyorum (G.V(J(35))).” şeklinde görüş bildirmiştir. J okul velisi de ailelerin bilinçlendirilmesi için kurs ve seminerlerin gerekli olduğu yönünde görüş belirtmiştir: “İsterim. Her zaman yapılmalıdır. Ailelerin daha çok bilinçlendirilmesi için gerekli olduğuna inanıyorum(G.V/J(36))).”

Hayır, istemiyorum: Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini isteme durumu ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %14’ü Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlenmesini istemediklerini belirtmişlerdir. H okul öğretmeni: “Bu konu da kurs ya da seminer yapılmasına gerek duymuyorum. Çünkü karşılaştığımız sorunları özel eğitim öğretmeni ile aşılabiliyoruz(G.Ö(H(28))).” şeklinde görüş bildirmiştir. D okul öğretmeni de: “Hayır. Şu an için ihtiyaç duymuyorum(G.Ö(D(12))).” ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

IX.Boyut: Kaynaştırma Uygulamaları Hakkında Neler Önerirsiniz? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Araştırmanın dokuzuncu sorusuna ilişkin araştırmaya katılan 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 velinin görüşleri, Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileri durumu Tablo-19’da, belirtilen oranlar ve temalar altında verilmiştir.

Tablo 19. Kaynaştırma uygulamaları hakkında öneriler

	Yönetici	%	Öğretmen	%	Veli	%
Kaynak odada geçirilecek süre artırılmalı	-	-	6	44	3	26
Alt yapı sorunları giderilmeli	1	10	1	7	3	26
Her okulda kaynak oda açılmalı	2	20	3	21	2	16
Öğretmenlerin gelişmeleri sağlanmalı	3	30	3	21	1	8

Kaynaştırma uygulamaları amacına uygun yapılmalı	2	20	-	-	1	8
Veli-öğretmen-idare ilişkileri iyi olmalı	2	20	1	7	2	16

Kaynak odada geçirilecek süre artırılmalı: Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileriile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Öğretmenlerin %44'ü ile velilerin %26'sı Özel gereksinimli öğrencilerin kaynak odada geçirdikleri sürenin artırılmasını istediklerini belirtmişlerdir. A okul öğretmeni: “*Kaynak odada daha çok vakit geçirmelerinin engelli çocuklarımız için çok yararlı olacağını düşünüyorum. Bu şartlarda akademik yönden geri kalmaya devam ediyorlar. Normal sınıflarda günde 1-2 saat yeterli olur(G:Ö(A(2)))*.” şeklinde görüş belirtmiştir. Diğer A okul öğretmeni de özel gereksinimli çocukların gelişimi için bire bir eğitime alınmalarının önemli olduğunu bu nedenle de normal sınıfta geçirdikleri sürelerinin azaltılıp kaynak oda da geçirecekleri sürenin artırılması gerektiği yönündeki görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “*Özel çocuklarımız normal sınıflarda çok zaman geçiriyor. Bu çocukların bire bir eğitim de daha başarılı olduğunu düşünüyorum. Sınıf ortamımızda istediğimiz randımanı alamıyoruz. Kaynak oda da daha çok zaman geçirmesi daha yararlı olur(G:Ö(A(4)))*.” E okul öğretmeni de: “*Bireysel eğitimin artırılması, normal sınıflardaki kaynaştırma sürelerini azaltılmasını öneriyorum(G:Ö(E(17)))*.” ifadesi ile görüş bildirmiştir. J okul velisi de: “*Kaynaştırma uygulamalarının belli bir düzeyde var olması güzel ama 1-2 saatlik kaynak oda desteği yetmiyor(G:V(J(34)))*.” şeklinde görüş belirtmiştir. B okul öğretmeni, C okul öğretmeni, A okul velisi ve E velisi: “*Kaynak oda süreleri artırılmalı(G:Ö(B(6))), (G:Ö(C(9))), (G:V(A(3))), (G:V(E(19)))* yönünde görüş belirtmişlerdir

Alt yapı sorunları giderilmeli: Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileriile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %10'u, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %26'sı Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili Alt yapı sorunları giderilmesini istediklerini belirtmişlerdir. E okul müdürü: “*Bu öğrencilerin*

incinmeden daha da gelişmesine olanak sağlayan alt yapının sağlanması gerekiyor(G:M(E(16))).” şeklinde görüş bildirmiştir. E okul öğretmeni ile D okul velisi: “Kaynaştırma ile ilgili alt yapı sorunlarının çözülmesi gerekiyor(G:Ö(E(17))), (G:V(D(15))).” ifadesi ile görüşlerini belirtmişlerdir. G okul velisi de görüşünü şu şekilde aktarmıştır: “Eğitim Bakanlığı, bu kaynaştırma uygulaması olan okullara daha fazla yatırım yapmalı, eksik olan araç-gereçleri tamamlamalıdır(G:V(H(26))).”

Her okulda kaynak oda açılmalı:Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileriile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %20’si, öğretmenlerin %21’i ile velilerin %16’sı Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili Her okulda kaynak oda açılmasını istediklerini belirtmişlerdir. Dve I okul müdürleri: “Her okula kaynak oda açılması lazım(G:M(D(11))), (G:M(I(30))).” şeklinde görüş belirtmişlerdir. F ve H okul öğretmenleri: “Tüm ilkokullarda kaynak oda ve özel eğitim öğretmeni olmalı(G:Ö(F(22))), (G:Ö(H(28))).”ifadesi ile görüşlerini belirtmişlerdir. J okul velisi de:” Kaynak oda her okulda olmalı; çünkü her okulda zayıf öğrenci, özel öğrenci vardır(G:V(J(35))).” biçiminde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin gelişmeleri sağlanmalı:Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileriile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %30’si, öğretmenlerin %21’i ile velilerin %8’i Kaynaştırma uygulamaları ile Öğretmenlerin gelişmelerinin sağlanmasını istediklerini belirtmişlerdir. D okul öğretmeni : “Öğretmenlerin geliştirilmesi için yapılacak çalışmalara önem verilmelidir(G:Ö(D(12))).” şeklinde görüş bildirmiştir. I okul öğretmeni ve G okul öğretmeni:” Öğretmenler bu konuda eğitilmeli, geliştirilmeli, bu konuda bilgi sahibi olmalı(G:Ö(I(31))), (G:Ö(G(25))).” ifadeleri ile görüş bildirmişlerdir. A,B ve F okul müdürleri de:” Öğretmenlerin kendilerini geliştirmeleri çok iyi olur. Bu konuda çalışmalara ağırlık verilmeli(G:M(A(1))), (G:M(B(5))), (G:M(F(20))).” yönünde görüş belirtmişlerdir. I okul velisi de:” Normal sınıf öğretmenlerimizin kendilerini geliştirmesi iyi olur(G:V(I(31))).” Şeklinde görüş bildirmiştir.

Kaynaştırma uygulamaları amacına uygun yapılmalı:Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileriile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur.

Yöneticilerin %20'si ile velilerin %8'i Kaynaştırma uygulamalarının amacına uygun yapılmasını istediklerini belirtmişlerdir. C okul müdürü: "Kaynaştırmanın çok daha baskın olması lazım. Bu çocukların kaynak odalardan çıkarılması lazım (G:M(C(8)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. G okul müdürü de: "Modern düzeyde amacına uygun kaynaştırma uygulamaları yürütülmelidir (G:M(G(24)))" şeklinde görüş bildirmiştir. F okul velisi de: "Kaynaştırma özel çocuklar için çok önemli bir faaliyettir. Bunu doğru yapabilmek daha da önemlidir. Tek söyleyeceğim bu konuda bilinçli olmak ve o şekilde duruş sergilemektir (G:V(F(23)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir.

Veli-öğretmen-idare ilişkileri daha iyi olmalı: Kaynaştırma uygulamaları hakkında önerileri ile ilgili katılımcılara düşünceleri sorulmuştur. Yöneticilerin %20'si, öğretmenlerin %7'si ile velilerin %16'sı Kaynaştırma uygulamalarında Veli-öğretmen-idare ilişkilerinin daha iyi olmasını istediklerini belirtmişlerdir. H okul müdürü: "Veli, öğretmen ve okul idaresi, bunların daha iyi ilişkiler içinde, koordineli çalışması çok yararlı olacaktır (G:M(H(27)))." şeklinde görüş bildirmiştir. J okul müdürü de: "Bu konu da; okul, öğretmen ve aile birlikteliğini çok önemli görüyorum. Bu birliktelik geliştirilmeli ve sağlamlaştırılmalı (G:M(J(33)))." ifadesi ile görüşünü belirtmiştir. D okul öğretmeni de: "Öğretmen, veli ve okul idaresi arasındaki ilişkinin kopuk olmaması lazım (G:ÖD(12))." şeklinde görüş bildirmiştir. D ve H okul velileri de: "Ailelerle, öğretmen ve idare arasındaki diyalog artırılmalıdır (G:V(D(14))), (G:V(H(29)))" şeklinde görüşlerini açıklamışlardır.

4.2. Tartışma:

I.Boyut: KKTC De Kaynaştırma Uygulamalarının Yasal Düzenlemeleri Yeterli Mi? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Yönetici, öğretmen ve veliler birbirlerine yakın oranlarda, %70-79 arası, KKTC’de kaynaştırma uygulamalarının yasal düzenlemelerinin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Eğitim politikalarına ilişkin yasal düzenlemelerin yetersizliğı, hak ve sorumlulukların belirsizliğı ve uygulamaların nasıl yürütüleceğıne yönelik yol gösterilemediğinden dolayı çok önemlidir.Saygı (2007) da; önemli dünya devletlerin uygulamaları ile KKTC kaynaştırma uygulamalarınınkarşılaştırdığımız zaman önümüzdeki en önemli engellerden birinin özel eğitim yasasının olmaması olduğunu belirtmektedir.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin kurulduğı 1983 tarihinden bugüne Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri Milli Eğitim Yasası temel alınarak oluşturulan tüzük ve genelgelerle yürütölmektedir. Yöneticilerin %10’u, öğretmenlerin %21’i ile velilerin %8’i bu yasal düzenlemeleri yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Ülkemizde kaynaştırma için gerekli olan alt yapı çalışmaları tam anlamıyla hazırlanamamıştır. Özel eğitimden sorumlu ayrı bir müdürlük veya birim yoktur. İlköğretim Dairesi bünyesinde çalışmalar sürdürölmektedir. Özel eğitime yön verecek, kuralları belirleyecek bir özel eğitim yasasına ihtiyaç vardır.

II.Boyut: Okulunuzda Kaynaştırma Uygulamasında Yararlanan Özel Gereksinimli Bireylerin Engel Türü Nedir? Engel Türlerinden Hangilerini Kaynaştırmaya Uygun Buluyorsunuz? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Okullarında kaynaştırma uygulamalarından yararlanan özel gereksinimli öğrencilerin engel türü olarak özel öğrenme güçlüğü, yöneticilerin %100’ ü, öğretmenlerin %64’üne velilerin %83’ü ilk sırada söylemişlerdir. İkinci sırada ise yöneticilerin ve öğretmenlerin yarısından fazlası ile velileri %33’ünün belirttiğı hafif düzeyde zihinsel engelliler almaktadır.Yapılan bir araştırmada, katılımcıların büyük bir çoğunluğu mesleki yaşantılarında en çok çalıştıkları engel grubunun zihinsel

engelliler olduğunu, belirtmektedir(Diken ve Sucuoğlu, 1999). Araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Otistik bireyler üçüncü sırada söylenmiştir. Yöneticilerin ve velilerin yaklaşık %20-25'i otistik öğrenci var derken, öğretmenlerin %57'si okullarında otistik öğrenci bulunduğunu belirtmiştir. Velilerin çocuklarının engel türünü daha iyi bilecekleri düşünülecek olursa, öğretmenlerin öğrencilerin engelleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı düşünülebilir.

İşitme engelliler ile ortopedik engellilerin katılımcılar tarafından belirtilme oranı %17'nin altında kalmıştır. Görme engelliler ise hiç belirtilmemiştir. Buna, işitme ve görme engellilerin hem görülme sıklığının düşük olması hem de bu engel gruplarına eğitim veren MEB' na bağlı özel eğitim merkezlerin olması, neden olmuş olabilir.

Yönetici ve öğretmenleri yarsından fazlası ile velileri %33'ü kaynaştırmaya en uygun bulunan grup olarak özel öğrenme güçlüğü olan öğrencileri belirtmişlerdir. Öğrenme güçlüğü gösteren çocuklar okuma yazma, konuşma ve matematik öğrenmede bunların birinde veya bir kaçında sorun yaşayan çocuklardır. Bu grup okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından sınıfta ve okul da düzeni bozmamaları ve uyumları nedeni diğer engel türlerine göre kaynaştırmaya daha uygun bulunmaktadır.

Hafif düzeyde zihinsel engellilerde yönetici ve öğretmenlerin %30-36'ısı ile velilerin %17'si tarafından kaynaştırmaya uygun bulunmuştur. Hafif düzeyde zihinsel engellilerle daha rahat iletişim kurulması, akademik yönden geri kalsalar da kendi seviyelerinde gelişmelerinin, kaynaştırma uygulamalarına uygun görülmelerine neden olduğu düşünülmektedir.

Otistikler ise sadece öğretmenlerin %29'u tarafından kaynaştırmaya uygun görülmüştür. Bir yönetici ile bir velide bu görüşü desteklemişlerdir.

İşitme ve ortopedik engelliler ise %10 ve altında belirtilmiştir.

Görme engelliler ile hafif düzey zihinsel engelliler haricindeki zihinsel engelliler ise katılımcılar tarafından kaynaştırmaya uygunlukları belirtilmemiştir.

Her tür engellilerin kaynaştırma uygulamasından yararlanmasını öğretmen ve velilerin %50-60' ı uygun bulurken, okul ve sınıf düzenini bozmamaları ve engel derecelerine göre katılmaları ölçülerini getirmişlerdir. Öğretmenlerin engel derecesi yükseldikçe özel gereksinimli öğrencileri sınıf/okulda istemedikleri

gözlemlenmiştir.Bu bulgu Sargın ve Sünbül'ün (2002) yaptıkları çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Yaptıkları araştırmanın sonucunda özür türleri ağırlaştıkça öğretmenlerin olumsuz tutumlarının ortaya çıktığını ifade etmişlerdir.

Yöneticilerin tüm engel gruplarını kaynaştırmaya uygun bulma oranı %30 da kalmıştır.Bu bulgu Yıkılmış ve Sazak-Pınar'ın (2005) yaptıkları çalışmanın bulguları ile uyuşmaktadır. İlköğretim okulu müdürlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlendiği çalışmada müdürler bütün öğrencilerin kaynaştırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir.

III.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştığınız Sorunlar Nelerdir? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Okul yöneticilerinin %40'ile velilerin %25'i kaynaştırma uygulamalarında her hangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Velilerin büyük çoğunluğu (%75), öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını inanmaktadırlar.Bu bulgu İzci (2005) 'nin yaptığı çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yeterli donanımına sahip olmadığını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlardan birisi olarakta normal sınıf öğretmenlerinin, sınıflarında özel gereksinimli öğrenci istemedikleri yönünde olmuştur. Okul müdürlerinin %30'u ile velilerin %17 si bu sorunu belirtmişlerdir. Öğretmen görüşlerine yönelik yapılan araştırmalarda, Öğretmenlerin, yarıdan fazlasının bu uygulamanın yararlı olmadığını ve bu uygulama için fiziksel yetersizliklerin yanı sıra öğretmenlerde de bilgi ve beceri yetersizliklerin olduğunu ifade etmektedirler. (Sucuoğlu, 2004). Bir başka araştırma da Uysal(2003) da; gönüllüolarak sınıfında kaynaştırma öğrencisi olmasını isteyen öğretmen sayısının çok az olduğu, okul idarelerinin kendilerine sormadan sınıflarına kaynaştırma öğrencisi yerleştirdiği ve öğretmenlerin zihin özürlü öğrenci ile daha önce deneyimi olmasının onların tutumlarını etkilemediği sonuçları çıkarmıştır.

Kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan bir diğer sorun olarakta; ailelerin özel gereksinimli çocuklarını kabullenmede zorlanmaları olduğu öne sürülmüştür.

Okul müdürlerinin %30'u bu sorunu dile getirmişlerdir. Velilerden ikisi ve bir öğretmende bu sorunu belirtmiştir. Öğrenciye konulan tanının, mutlaka aile tarafından bilinmesi, kabullenilmesi ve özür grubunun özellikleri ile ilgili bilgi sahibi olması öncelikli bir öneme sahiptir.

Öğretmenlerin yarısından fazlası ise en büyük sorunlarının; özel gereksinimli çocukların derse az katılımlar, sınıf ve okul düzenini bozacak davranışları sergilemeleri olduğunu belirtmişlerdir. Temir (2002), özel gereksinimli çocukların yoğunlukla normal gelişim gösteren çocuklarla ders çalışma fırsatını elde edemediğini ancak, normal gelişim gösteren akranları ile oyun oynadıklarını ortaya koymuştur.

Velilerin %25'i, müdür ve öğretmenlerin %5-10'u kaynak odada geçirilen sürenin az olmasını da sorun olarak belirtmişlerdir. Özel gereksinimli çocukların daha fazla destek eğitimine ihtiyaç duyduklarını ancak bunun sağlanacağı ortamın yetersiz olduğunu açıklamışlardır.

Normal çocukların, özel gereksinimli çocukları dışlamaları, alay etmeleri, kabullenmemeleri karşılaşılan bir sorun olarak ifade edilmiştir. Katılımcıların %8-14 arası bu sorunu dile getirmiştir. Yapılan araştırmalar; normal gelişim gösteren çocukların kaynaştırma uygulamalarına olumlu bakmadıkları, kaynaştırma öğrencilerinin yeterince kabul görmediği ve sınıftaki sosyal kabul düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir (Şahbaz, 2003; Vuran, 2005)

IV.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarının En İyi Şekilde Yürütülmesi İçin; Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, Normal Sınıf Öğretmenlerinden ve Ailelerden Beklentileriniz Nelerdir? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Bakanlıktan beklentiler;Yönetici ve velilerin %40-50' si ile öğretmenlerin %29'u bakanlıktan; kaynaştırmanın alt yapı düzenlemelerinin yapılmasını ve bu çalışmaların kolaylıkla yapılabilmesi için maddi destek sağlamalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Kaynaştırma uygulamasının başarılı olabilmesi için; Eğitim bakanlığının okula bir özel eğitim öğretmeni sağlaması, kaynak odanın fiziki şartlarının iyi düzenlenmesi, özel eğitime uygun araç-gereçlerle donatılması, kitap ve

diğer özel materyallerin sağlanması gerekir. Tüm bu çalışmaların yapılması da ciddi maddi kaynak gerektirir.

Kaynak oda eğitiminin sadece 13 ilkokulda uygulanması bu nedenle kendi okulunda kaynak oda olmayan özel gereksinimli öğrencilerin en yakındaki okula gitmek zorunda olmaları da sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Okul yöneticilerinin %40'ı ile veli ve öğretmenlerin %17-21 arası her okulda kaynak oda eğitiminin olmasını istemektedirler. Okulların yapısına bakıldığında çok azında kaynak oda bulunmaktadır. Kaynaştırma uygulamasında kaynak odaya çok ihtiyaç vardır. Kaynak odalar, bu öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak üzere düzenlenen odalardır ve belli zamanlarda, ihtiyaç duyulduğunda bu odaya gelerek destek hizmet elemanından destek almalıdır.

Velilerin %33'ü ile öğretmenlerin %14'ü Kaynaştırma uygulamalarına gerekli hassasiyetin gösterilmediğini ve Eğitim Bakanlığından kaynaştırma uygulamalarına karşı daha duyarlı olmasını beklemektedirler. Saygı(2007)'nın belirttiğı gibi "özel eğitimden sorumlu ayrı bir müdürlük veya birim yoktur." İlköğretim Dairesi bünyesinde özel eğitim çalışmaları yürütölmektedir. Bununda pek çok sıkıntıyı beraberinde getirdiğı düşünölmektedir.

Yöneticiler ile öğretmenleri %10-14 arası beklentilerinin olmadığını; Bakanlığın başka işlere ağırlık verdiğini, bu işlere zaman ayıramayacak kadar meşgul olduğunu açıklamışlardır.

Öğretmenlerden beklentiler; Kaynaştırma uygulamalarının en iyi şekilde uygulanması için, velilerin %92 si ile yönetici ve öğretmenleri yaklaşık %40'ı, öğretmenlerin; özel gereksinimli öğrencileri kabullenmelerini, ılımlı ve sabırlı olmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin engelli öğrenciye karşı yeterli bilgi birikimine sahip olması, onların sabır gösterme düzeylerini de yükseltir. Bilgi sahibi olan öğretmen, engelli bireyin eğitiminin, onun diğer öğrenciler tarafından kabul sürecinin ne kadar zor olduğunu bilir ve oluşabilecek bütün aksaklıklara rağmen engelli öğrencisine karşı sabırlı olunması gerekliliğine inanır. Yapılan bir araştırmada zihinsel engelli çocukları görmezden geldikleri ve onlara öğretmek konusunda çaba göstermedikleri belirtilmiştir (Diken ve Sucuoğlu, 1999). Scruggs ve Mastropieri (1996) tarafından yapılan araştırmada da, Öğretmenlerin büyük

çoğunluğunun kaynaştırma düşüncesini benimsemekle birlikte, sınıflarında özel gereksinimli bir öğrencinin bulunmasına karşı isteksiz oldukları bulunmuştur. Araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu, engelli öğrencilerin sınıfı rahatsız edeceklerini ve daha fazla ilgiye gereksinim duyacaklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Normal sınıf öğretmenlerinin kendilerinin geliştirmeleri gerektiği yönündeki beklentileri yöneticilerin%30'u ve öğretmenlerin %14' ü dile getirmiştir. Öğretmenlerin aldıkları mesleki eğitim de özel eğitimle ilgili yeterli eğitimi almadıkları, bunun farkında oldukları, kendilerini geliştirmek için araştırmalar yaptıkları, kitap, dergi okudukları, alanda uzman kişilere danıştıkları belirtilmiştir.İzci (2005), görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve beceri eksiklikleri olmasının, kaynaştırma eğitiminde istenilen verimin elde edilememesinin nedenlerinden biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgu yapılan araştırma ile paralellik göstermektedir.

Normal sınıf öğretmeninden beklentilerden birisi de; aileler, özel eğitim öğretmeni ve rehber öğretmenlerle işbirliği içinde olmaları yönünde olmuştur.Yönetici ve öğretmenlerin %30-36 arası bunun gerekli olduğunu belirtmesine rağmen, velilerin bu konuda %8'inin beklentisinin olması düşündürücüdür. Kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasında okul yönetimi, veli, sınıf öğretmeni ve diğer uzmanların işbirliğinde olması çok önemlidir.Kaynaştırma uygulamalarının başarıyla uygulanabilmesi içinnormal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli çocukların, anne babaların, okul personelinin ve genel eğitim sınıflarının kaynaştırma eğitimine hazırlanmaları ve işbirliği içinde çalışılması gerekmektedir(Batu, 2005; Kargın, 2006).

Normal sınıf öğretmenlerinin görevlerini çok iyi yaptıklarını ifade ederek, Velilerin %16'sı öğretmenlerden beklentilerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Velilerden beklentiler;Okul yöneticileri ve sınıf öğretmenlerinin yaklaşık %30-36 arası ile velilerin %8'i; velilerin sınıf öğretmeni ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde olmalarını beklediklerini belirtmişlerdi. Kaynaştırmanın başarıyla ulaşmasında diğer faktörlerden biri de öğretmen -okul personeli- aile işbirliğidir. Eğer kaynaştırma öğrencisi için öğretmen ile aile işbirliği içinde değilse

kaynaştırmanın engellerinden birinin oluşması beklenmektedir. Bunu için uygun Ortamlar ve zamanlar yaratılması gerekmektedir(Kargın, Sucuoğlu,2006).

Okul yöneticisi ve öğretmenlerin yarısından fazlası ise velilerin çocuklarını kabullenmelerini ve çocuklarının yetersizlikleri hakkında bilgi sahibi olmalarını beklemektedir. Velinin çocuğunu kabullenmesi kaynaştırma sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Veli normal akranlarından farklı gelişen çocuğunu kabullendiği zaman çocuğuna yararlı olmak için konuya daha fazla önem vermekte ve kendisini geliştirmektedir.

Velilerin; normal sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni ile koordineli çalışması, okulda elde edilen kazanımların evde ve çevrede pekiştirilmesi, uygulatılıp, geliştirilmesi için gayret göstermesi, yardımcı olması beklenilmektedir. Velilerin yaklaşık %42'sinin bunu farkında olduğu, bu konuda yetersiz kaldıklarını hissettikleri için velilerden beklenti olarak çocuklara ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmayı ifade ettikleri düşünülmektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin böyle bir beklenti için de olmamaları da velilerin beklentileri ile çelişmektedir.

V.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarının Özel Gereksinimli Öğrenciye, Normal Öğrenciye, Sınıf Öğretmenine ve Ailelere Ne Tür Yararları Vardır ?Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Özel gereksinimli öğrenciye yararları; Kaynaştırma uygulamalarının özel gereksinimli çocukların özgüvenlerini artırdığı ve sosyalleşmelerine katkı koyduğu yönündeki görüş öğretmenlerin ve velilerin yaklaşık %84-86'sı tarafından ifade edilmiştir. Hepler (1994) de; "Kaynaştırma ortamı özel gereksinimli çocukların, sosyal beceriler kazanması vetoplum tarafından kabul edilen davranışların öğrenilmesi için özel gereksinimli çocuğaönemli fırsatlar yaratır (Akt. Şahbaz, 2003)." ifadesi ile bu bulguyu desteklemektedir. Okul yöneticilerinin ise bu konu da öğretmenler ve velilerle aynı görüşte olmadıkları düşünülmektedir. Okul yöneticilerinin sadece %30'u bu yönde görüş belirtmiştir.

Okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu(%40) özel gereksinimli çocukların normal akranlarını model alacaklarını, onların örnek ve olumlu davranışlarını alarak

kabullenip uygulayacaklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin ve velilerin %78-80 bu konuda okul yöneticilerini destekler görüş belirtmişlerdir. Araştırmalardaki kaynaştırma ortamında normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli olan akranlarının çeşitli alanlarda gelişimini sağlamada; olumlu davranış modeli oldukları, sınırlı olan beceri ve yeteneklerini geliştirmede, destekleyici nitelik taşıdıkları belirtilmektedir (Aral ve Dikici, 1998).

Okul yöneticilerinin %30'u özel gereksinimli çocuklar için kaynaştırma uygulamalarının yararı olarak; akademik gelişmeleri olacağını belirtmişlerdir. Az sayıda öğretmen ve velide (%7-8) aynı görüşü öne sürmüşlerdir. Okuma, yazma ve matematik dersleri için öğretimin içeriğini basitleştirme, içeriği farklılaştırma, öğretimin girdisinde ve çıktısında uyarlamalar yapmak, özel gereksinimli bireylerin akademik başarıları üstünde oldukça önemli bir yere sahiptir. İftar ve Uysal (1999)'ın yaptığı araştırma sonuçlarında görüldüğü gibi, uygulanan kaynaştırma modeli ne olursa olsun, kaynaştırma uygulamalarının gerekleri yerine getirildiğinde zihin engelli çocukların akademik ve sosyal gelişimlerinde önemli sonuçlar alınmaktadır. Okuma, yazma ve matematik dersleri için öğretimin içeriğini basitleştirme, içeriği farklılaştırma, öğretimin girdisinde ve çıktısında uyarlamalar yapmak, özel gereksinimli bireylerin akademik başarıları üstünde oldukça önemli bir yere sahiptir.

Normal öğrenciye yararları; Katılımcıların %70 ve daha fazlası kaynaştırma uygulamalarının normal kabul edilen öğrencilere en önemli yararı olarak; farklı gelişen bireyleri kabullenmeleri ve hoş görülmesi olmayı öğrenmeleri olarak belirtmişlerdir. Normal gelişim gösteren çocuklar ilk başta yadırgayıp, uzak dursalar da zamanla arkadaşlarını tanıdıkça onları oldukları gibi kabullenmekte, kendilerine garip gelen davranışlarını ya da istemeden, farkında olmadan yapmış oldukları hataları da hoşgörü ile karşılamaya başlamaktadırlar. Karatepe (1996)'ye göre; "Normal çocuklar, beden ve zihin bakımından açık farklılıklar gösteren akranları ile rahatça geçinmeyi, onları kabul etmeyi öğrenir".

Normal öğrencilerin, özel gereksinimli arkadaşlarına yardımcı ve destek olma yönündeki gelişmelerinin de, normal çocuklar için bir kazanım olduğunu yönetici,

öğretmen ve velilerin %7-20'si tarafından görüş olarak açıklanmıştır. Vuran (2007) da çalışmasında:" Aynı zamanda normal gelişim gösteren çocuklar, yetersizliği olan akranlarının bir birey olduğunu, tam olarak kendine benzemeyen insanlara karşı duyarlılık geliştirmeyi ve sınıf ortamında özel gereksinimli olan akranlarının bulunması ile sosyal sorumluluk duygusunu öğrenirler." ifadesine yer vermiştir. Bu bulguyla örtüşmektedir.

İletişim becerilerin gelişeceği, özel gereksinimli arkadaşları ile nasıl iletişim kuracağını öğreneceği olması da normal öğrenciye kaynaştırma uygulamalarının bir yararı olarak belirtilmiştir. Engelli çocuklarla kuracakları ilişkilerden kazandıkları bilgileri ileriki yıllarda da kullanabilirler, bireysel farklılıkları daha kolay kabul edebilirler (Eripek, 1986)

Öğretmenlere yararları; Sınıf öğretmenleri, sınıflarına verilmesi uygun görülen özel gereksinimli öğrencilere daha yararlı olmak için gayret göstereceklerdir. Bu öğrencilerin engelleri ile ilgili araştırma yapmak, onların özelliklerini öğrenmek, onlara uygun yöntem ve metodları uygulamak, onlar için uygun materyaller hazırlamakla kendilerini mesleki açıdan geliştirecekleri ve tecrübe sahibi olacakları yönünde tüm öğretmenlerin %86'sı, yöneticilerin %80'i ve velilerin de %75'i görüş belirtmişlerdir. Bir yönetici ve bir öğretmen ise öğretmenlerin bu çalışmalardan bir kazanımlarının olmayacağını ifade etmişlerdir. Engelli çocuklarla çalışan ve onların ihtiyaçlarını karşılamak için özel eğitim tekniklerinden yararlanan bir sınıf öğretmeni aynı teknikleri normal öğrenciler için de kullanabilmesidir. Bilinen ve normal öğrenciler için kullanılan etkili öğretim tekniklerinin çoğu ilk kez engelli çocuklar için geliştirilmiştir. Bu nedenle bu teknikleri bilen bir öğretmen, bilmeyen öğretmene göre daha başarılı olur (Karatepe, 1996).

Velilerin %25'i ile yönetici ve öğretmenlerin %10 civarı ise bu konuda bir düşüncelerinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Veliye yararları; Katılımcıların yarısı ve yarısından fazlası; kaynaştırma uygulamalarının veliye olan en önemli yararın, çocuklarının gelişimi ile mutlu olmaları olarak belirtmişlerdir. Özel gereksinimli çocuklarının bir şeyler yapmaya

başlaması, normal akranlarıyla aynı ortamları paylaşmaya başlamaları veliler üzerinde az da olsa olumlu etkiler yapmaktadır.

Veliler, normal kabul edilen çocuklarla kendi çocukları arasındaki gelişimsel farklılıkları yakından görüp, çocuklarının daha rahat kabullenebilirler. Veli özel gereksinimli çocuğuna daha yararlı olabilmek için kendini geliştirmek için gayret gösterme ihtiyacı duyar. Yöneticilerin %30' u ile öğretmen ve velilerin yaklaşık %17'si velilere kaynaştırma uygulamalarının yararı olarak; çocuğunun durumunu kabullenmeyi ve kendini geliştirmeyi belirtmişlerdir. Sucuoğlu ve Kargın (2006)'a göre: "Anne-babalar, çocuklarının ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda dahasağlıklı bilgi edinir; çocuklarının kapasitelerine uygun beklentiler içinde olmaya başlarlar. Çocuktaki gelişmelere bağlı olarak kaygı ve güvensizlik duygusu umuda dönüşür; çocuğun eğitim, bakım, davranış düzenleme vb. konularda bilgilenir; okula bakış açısı değişir ve işbirliği yapma davranışlarını geliştirirler."

Özel gereksinimli bireyin topluma kazandırılması da katılımcıların %8-14'ü tarafından velilerin kaynaştırma uygulamasından sağladıkları yarar olarak ifade etmişlerdir. Zihinsel yetersizliğe sahip olan bir çocuğun süreklilik gösteren bakım ve eğitim gereksinimlerinin karşılanması ve geleceğinin güvence altına alınması ailede yoğun bir kaygıya yol açmaktadır (Evcimen, 1996). Katılımcıların çocuklarının geleceğe hazırlanmasını, toplumsallaşmasını ve daha iyi bir eğitim almasını bekledikleri görülmektedir. Çünkü gelecekte çocuklarının nasıl bir hayatları olacağını bilmemekte, çocukları için gelecek kaygısına düşmektedirler.

VI. Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarına Hazırlık Çalışmaları Yapılıyor mu ? Yapılıyorsa Kimler Tarafından Yapılıyor? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Hazırlık çalışmalarının yapılması: Kaynaştırma uygulamasına başlamadan önce hazırlık çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yapılması önemlidir. Sınıf öğretmenin bilgilendirilmelidir. Normal öğrencilerin sınıfa gelecek olan özel gereksinimli öğrencinin özelliklerinin engel türünün çeşitli etkinliklerle öğrenmesinin sağlanması gerekir. Özel gereksinimli öğrencinin de normal sınıfa hazırlanması gerekir. Normal çocuk velilerinin de oluşabilecek ön yargılarının, olumsuz

tutumlarının ve duyabilecekleri kaygıların giderilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Gerekiyorsa fiziki şartlarda iyileştirmelere gidilmelidir. Özel gereksinimli birey için bireysel eğitim planları yapılmalıdır. Tüm bu çalışmaların yapılmasının amacı kaynaştırmanın başarı ile uygulanması içindir. Okul yöneticilerinin%60'ı, öğretmenleri %43'ü ve velilerin %50'si hazırlık çalışmalarının yapıldığını belirtmişlerdir.

Yönetici ve velilerin %20-25 arası ile öğretmenlerin %36'sı hazırlık çalışmalarının kısmen yapıldığını ifade etmişlerdir. Eksik görülen çalışmaların, BEP hazırlanmasında ve sınıf öğretmenin bilgilendirilmesinde olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenlerin %14'ü ile velilerin %25'i hazırlık çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir.

Yöneticilerin %20 si ile öğretmenleri %7 si herhangi bir bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir

Hazırlık çalışmalarını yapanlar; Velilerin %55 i, Öğretmenlerin %46'sı ile yöneticileri %37'si okullarında kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenin yaptığı belirtmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %27-37 arası ise özel eğitim öğretmeni ile normal sınıf öğretmenlerinin birlikte yaptığı yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık çalışmasında ciddi çalışmalar yaptıklarını söyleyebiliriz.

Yönetici ve öğretmenlerin %26-27'si ile velilerin %11'inin görüşü ise hazırlık çalışmalarını sınıf öğretmenlerinin yaptığı yönünde olmuştur.

VII.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmetleri Sağlanıyor mu ? Sağlanıyorsa Kimler Tarafından Sağlanıyor? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Destek hizmetlerinin sağlanması;Kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetleri; kaynak oda eğitimi, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı olarak ele alınmıştır. Yöneticilerin%80'i, öğretmenlerin %93'ü ve velilerin %75'i kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetlerinin sağlandığını belirtmişlerdir.

tutumlarının ve duyabilecekleri kaygıların giderilebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Gerekiyorsa fiziki şartlarda iyileştirmelere gidilmelidir. Özel gereksinimli birey için bireysel eğitim planları yapılmalıdır. Tüm bu çalışmaların yapılmasının amacı kaynaştırmanın başarı ile uygulanması içindir. Okul yöneticilerinin%60'ı, öğretmenleri %43'ü ve velilerin %50'si hazırlık çalışmalarının yapıldığını belirtmişlerdir.

Yönetici ve velilerin %20-25 arası ile öğretmenlerin %36'sı hazırlık çalışmalarının kısmen yapıldığını ifade etmişlerdir. Eksik görülen çalışmaların, BEP hazırlanmasında ve sınıf öğretmenin bilgilendirilmesinde olduğu belirtilmiştir.

Öğretmenlerin %14'ü ile velilerin %25'i hazırlık çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir.

Yöneticilerin %20 si ile öğretmenleri %7 si herhangi bir bilgilerinin olmadığını ifade etmişlerdir

Hazırlık çalışmalarını yapanlar; Velilerin %55 i, Öğretmenlerin %46'sı ile yöneticileri %37'si okullarında kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarını özel eğitim öğretmenin yaptığı belirtmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık %27-37 arası ise özel eğitim öğretmeni ile normal sınıf öğretmenlerinin birlikte yaptığı yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir. Bu bilgiler doğrultusunda özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırmaya hazırlık çalışmasında ciddi çalışmalar yaptıklarını söyleyebiliriz.

Yönetici ve öğretmenlerin %26-27'si ile velilerin %11'inin görüşü ise hazırlık çalışmalarını sınıf öğretmenlerinin yaptığı yönünde olmuştur.

VII.Boyut: Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmetleri Sağlanıyor mu ? Sağlanıyorsa Kimler Tarafından Sağlanıyor? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Destek hizmetlerinin sağlanması;Kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetleri; kaynak oda eğitimi, sınıf içi yardım ve özel eğitim danışmanlığı olarak ele alınmıştır. Yöneticilerin%80'i, öğretmenlerin %93'ü ve velilerin %75'i kaynaştırma uygulamalarında destek hizmetlerinin sağlandığını belirtmişlerdir.

Velilerin %25'i, yöneticilerin %20'si ile öğretmenlerin %7'si destek hizmetlerinin kısmen yapıldığını belirtmişlerdir. Yöneticiler sınıf içi yardımda sıkıntı olduğunu sınıf öğretmenin ikinci bir öğretmeni sınıfında istemediğini belirtmişlerdir. Öğretmen ile veliler ise yeterli danışmanlık desteği alamadıklarını ifade etmişlerdir.

Destek hizmetlerinin sağlayanlar; Tüm katılımcıların yarısı ve daha fazlası okullarında destek hizmetleri sağlayıcısı olarak özel eğitim öğretmeni belirtmişlerdir. Özel eğitim öğretmenin özel eğitim danışmanlığı görevini de yerine getirdiği anlaşılmaktadır.

Yöneticilerin ve öğretmenlerin %28-30 arası destek hizmetlerinde özel eğitim öğretmeni ile normal sınıf öğretmenin işbirliği içinde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Normal sınıf öğretmenlerinin ailelere özel gereksinimli çocuklarına nasıl yardımcı olacakları konusunda ya da yaşadıkları sorunlarda danışmanlık görevini özel eğitim öğretmeni ile birlikte yaptığı ifade edilmiştir.

Okul Rehber öğretmenin, özel gereksinimli çocuklara ve ailelerine danışmanlık yaptığı ve özel eğitim öğretmeni ile işbirliği yaptığını yönetici ve velilerin %20-21'i ile velilerin %17'si tarafından belirtilmiştir.

VIII.Boyut: Kaynaştırma Uygulamaları Hakkında Kurs, Seminer Düzenleniyor mu? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Kurs, seminer düzenlenmesi durumu; Katılımcıların %33-40' arası kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs ve seminer düzenlendiğini belirtmişlerdir. Düzenlenen bu çalışmalara katıldıklarını ama çok yetersiz bulduklarını, katılımcı sayılarının da çok az olduğunu, fazla talep görmediğini ve düzenlenme sıklığının çok az olduğunu, 3-4 yılda bir düzenlendiğini ifade etmişlerdir.

Katılımcıların %60-67 arası ise kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs ve seminer düzenlemediğini belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bu tür faaliyetlerin düzenlendiğini hiç duymadıklarını, özellikle özel gereksinimli bireylerin ailelerinin bakanlık harici dernek ve kuruluşların düzenlediği etkinliklere katıldıkları

düşünüldüğü zaman Eğitim bakanlığının bu konuya fazlaca ihmal ettiği düşünülebilir

Kurs, seminer düzenlenmesini isteme; Okul yöneticilerinin ve velilerin %100'ü ile öğretmenlerin %86'sı Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenecek kurs ve seminerleri istediklerini belirtmişlerdir. Kaynaştırma uygulamaları konusunda katılımcılar kendilerini yetersiz gördüklerini, karşılaştıkları sıkıntıları aşmak, özel gereksinimli çocuklara daha yararlı olmak, bilgi ve becerilerin artırmak için kurs ve seminerlere ihtiyaçları olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin %14'ü ise özel eğitim öğretmenlerinin desteğinin yeterli olduğunu bu yüzden de kurs ve seminerlere ihtiyaçlarının olmadığını belirtmişlerdir.

IX.Boyut: Kaynaştırma Uygulamaları Hakkında Neler Önerirsiniz? Bu Konudaki Düşüncelerinizi Açıklayabilir Misiniz?

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili katılımcıların görüşleri aşağıda belirtilmiştir:

Öğretmenlerin %44'ü ile velilerin %26'sı özel gereksinimli öğrencilerin kaynak odada geçirdikleri sürenin artırılması yönünde görüş belirtmişlerdir. Öğretmen ve veliler kaynak odada geçen sürenin az olduğunu özel gereksinimli çocukların akranlarından geride kaldıklarını, bu açığın kapatılması için bireysel çalışmalara ağırlık verilmesi gerektiğini, bu nedenle de kaynak oda da kalacağı sürenin artırılması gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ataman (2008) 'a göre kaynak oda da öğrenciler okul zamanlarının en az %21'i ile en çok %60'ı kadarını kaynak oda da destek hizmeti alırlar.

Kaynaştırma sınıflarının düzenlenmesi, gerekli donanımın sağlanması ve bu çalışmalar için maddi kaynağın sağlanması önemlidir. Bu alt yapı sorunlarının halledilmesi gerektiğini, yönetici ve öğretmenlerin %7-10'u ile velilerin %26'sı ifade etmiştir.

Katılımcıların %16-21'i arası ise her ilkokulda Kaynak oda açılmasını önermişlerdir.Okulunda kaynak olmayan özel gereksinimli öğrenciler ya kaynak odası olan en yakın okula veya en yakındaki özel eğitim merkezlerine yarı zamanlı

gönderilmektedir. Bu şartlar hem veliyi hem de özel gereksinimli öğrenciyiyormaktadır.

Yöneticileri % 30'u, öğretmenlerin %21'i ile velilerin %8'i normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları konusunda gelişmelerinin sağlanmasını önermişlerdir.

Yöneticilerin %20'si ile velilerin %8'i kaynaştırma uygulamalarının amacına uygun yapılmasını önerisinde bulunmuşlardır. Özel gereksinimli öğrencilerin normal sınıflara yerleştirilip, kaynak oda desteği almalarını sağlamanın yanında diğer çalışmalarında hakkıyla yapılması gerektiğini ama maalesef yapılmadığını belirtmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarına yönelik önerilerden biride idare-öğretmen-veli ilişkilerinin iyi olmasıdır. Yöneticilerin %20'si, öğretmenleri%7'si ve velilerin %16'sı bu öneriyi dile getirmişlerdir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR

Araştırmaya 10 yönetici, 14 öğretmen ve 12 veli olmak üzere 36 kişi katılmıştır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu KKTC’de Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili yasal düzenlemeleri yetersiz bulduklarını ve Özel Eğitim Yasasına ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir. Saygı (2007) da özel eğitim yasasına ihtiyaç olduğunu; “KKTC de kaynaştırma uygulamalarının başarılı olmasındaki en önemli engellerden birinin özel eğitim yasasının olmaması olduğunu görürüz.” ifadesi ile belirtmiştir.

Kaynaştırmaya uygulamalarına uygun görülen engel türlerine ilişkin katılımcı görüşleri farklılık göstermektedir. Bütün özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına alınmasına yönelik görüşlerin oranı yüksek olmakla beraber sadece özel öğrenme güçlüğü olan öğrenciler ve hafif düzeyde zihinsel engelli öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına uygun görüldüğü görüşler de yüksek oranda belirtilmiştir. Bu bulgu Yıkılmış ve Sazak Pınar’ın (2005) yaptığı çalışmanın bulguları ile paralellik göstermemektedir. İlköğretim okulu müdürlerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlendiği çalışmada müdürler bütün öğrencilerin kaynaştırılmaması gerektiğini belirtmişlerdir. İşitme engelliler çok az sayıda belirtilirken, görme engellilerin kaynaştırmaya uygunluğu yönünde hiç görüş belirtilmemiştir. Bu bulgu Gözün ve Yıkılmış’ın (2005) müfettişlerin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirledikleri araştırma bulguları ile de benzeşmektedir. Bu çalışmada müfettişlerin hiçbirisi işitme ve görme engellileri kaynaştırma uygulamaları için değerlendirmeye almayıp onlar için ayrı okullar olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarında karşılaşılan sorunlarla ilgili farklı görüşler ortaya çıkmıştır. Velilerin büyük çoğunluğu normal sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Kargın, Acarlar ve Sucuoğlu’nun yaptığı bir araştırmada, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%81,6) kaynaştırma konusunda eğitim almadıkları sonucu ortaya çıkmıştır (Akt. Sucuoğlu ve Kargın, 2006). Bu bulgu araştırmamızın bulgusu ile

örtüşmektedir.Öğretmenler ise çoğunlukla özel gereksinimli çocukların normal sınıfta geçen ders sürelerinin fazla olduğu, kaynak oda da geçirilecek sürenin artırılması yönünde görüş bildirmişlerdir. Okul yöneticileri de çoğunlukla normal sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencileri sınıflarına almak istememelerini, velilerinde çocuklarını kabullenmemelerini sorun olarak belirtmişlerdir. Bu bulgu Yıkılmış 'ın (2006) yapmış olduğu araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Bu çalışmada "İl milli eğitim yöneticilerinin ailelerden beklentilerinin başında ailenin çocuğun engelini kabullenmesi gelmektedir. Ailelerin çocukları hakkında gerçekçi olmaları ve engelini kabul etmeleri, çocuklarıyla ilgili beklenti düzeylerini etkilediği için çocuğun eğitimi açısından önemli olduğu belirtilmektedir."Özel gereksinimli çocuğa sahip ailenin çocuğunun özrünü kabul etmesi, aile içi yaşananstresin azalması ve çocuğun eğitiminde ailenin daha etkili rol oynaması için gereklidir. Ancak aile çocuğunun özrünü kabul edememekte ve kaynaştırma tanısının kaldırılmasını istemektedir. Bu düşünce, ailenin "benim çocuğum normal, hastaydı iyileşti" düşüncesineinanmak, çevredeki "özel gereksinimli çocuğu var" etiketinden kurtulmak istemesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Okul yöneticilerinin yarıya yakın kısmı ile velilerin bir kısmı da herhangi bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Az da olsa yönetici, öğretmen ve veliler, normal öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere yaklaşımlarında sorunla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Yönetici, öğretmen ve velilerin yarıya yakını özel eğitim için alt yapı düzenlemelerinin yapılması ve maddi destek sağlanması yönünde Milli Eğitim Bakanlığı'ndan beklentileri olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcıların beklentilerinin yoğunlaştığı bir diğer konuda her okulda kaynak oda açılması ve özel eğitim öğretmeni sağlanmasıdır. Araştırmanın ilk sorusunda Katılımcıların nerede ise tamamının bir özel eğitim yasası istemesine rağmen, MEB 'ten bu beklenti az sayıda katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Buna sebep olarak kurumlarının alt yapı sorunlarının fazla olması ve yeterli maddi desteğin sağlanmaması düşünülebilir. Ancak Özel eğitim yasasının çıkması, müstakil bir özel eğitim dairesinin oluşturulması ile bu sorunları aşılması da mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda az sayıda olsa da yönetici ve öğretmenlerde bakanlığın diğer konularla daha meşgul olduğunu ve özel eğitime fazla zaman ayıramadığını ifade etmiştir.

Velilerin nerede ise tamamı ile yönetici ve öğretmenlerin üçte biri normal sınıf öğretmenlerinden, özel gereksinimli çocuklarını kabullenmelerini, onlara karşı ılımlı ve sabırlı olmalarını beklediklerini belirtmişlerdir. Bu durumun sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli çocukları sınıflarında istemedikleri düşüncesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Ortaya çıkan sonuç Ünal 'ın (2010) yapmış olduğu araştırmada "Sınıf öğretmenlerinin %30,3'ünün kaynaştırma öğrencilerinin sınıflarından alınmasını istediklerini belirtmişlerdir." bulgusu ile örtüşmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin üçte biri ile az sayıda velide; sınıf öğretmenlerinin aileler, özel eğitim öğretmeni ve rehberlik öğretmen ile işbirliği içinde olmalarını istemişlerdir. Bir diğer beklentide oranı fazla olamasa da sınıf öğretmenlerinin araştırma yaparak kendilerini geliştirmeleri yönünde olmuştur. Az sayıda velide öğretmenlerin ellerinden geleni yaptıklarını, onlardan daha fazla beklentilerinin olmadığını belirtmiştir.

Okul yöneticileri ile öğretmenlerin yarısı ve daha fazlası ile velilerin az sayılamayacak bir kesimi velilerden; çocuklarını kabullenmelerini ve onların gereksinimleri hakkında bilgi sahibi olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdi. Bu bulgu Sanır 'ın (2009) yaptığı çalışma ile örtüşmektedir. Yapılan araştırmada Sanır, araştırmaya katılan ailelerin çocuklarının engel türleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Velilerin yarısına yakını velilerden çocuklarına ve öğretmenlere her konuda yardımcı olmalarını beklediklerini ifade etmişlerdir. Batu(2000b), "Ailenin kaynaştırmaya istekli olmasına bağlı olarak, öğretmenin, aileyi gerek okulda gerekse evde öğrenilenleri pekiştirme konusunda, yardımcı olarak kullanmasının kolaylaşacağını dile getirmiştir. Ailenin, çocuğun eğitime katılması kaynaştırmanın başarıyla uygulanmasında son derece önemli bir etkidir." ifadesi ile araştırma bulgumuz paralellik göstermektedir. Okul yöneticileri ve öğretmenlerin yaklaşık üçte biri velilerin sınıf öğretmeni ile sürekli iletişim ve işbirliği içinde olmalarını istemişlerdir. Bu bulgu Öncül'ün (2003) yaptığı çalışma ile paralellik göstermektedir. Yapılan çalışmada, anne babaların okulla sürekli iletişim içinde olmasının kaynaştırma uygulamalarındaki başarıyı arttıracaklarını belirtilmiştir.

Öğretmenlerin ve velileri tamamına yakını ile yöneticilerin üçte biri kaynaştırmanın özel gereksinimli çocukların öz güvenlerini artırdığını ve sosyalleşmelerini sağladığını ifade etmişlerdir. Yöneticilerin yarısına yakını özel

gereksinimli çocukların normal akranlarını model aldıklarını belirtmişlerdir. Kaynaştırmanın özel gereksinimli çocukları akademik yönden geliştirdiği yönünde yararı olduğunu yöneticilerin üçte biri ile az sayıda öğretmen ve veli belirtmiştir. Normal gelişim gösteren öğrenciler özel gereksinimli öğrencileri kabul ettiklerinde, özeltgereksinimli öğrenciler kendilerini toplumun ve sosyal yaşamın bir parçası olarak hissedeceklerdir. Dolayısıyla bu durumda normal gelişim gösteren öğrenciler, hem sosyal becerilerin edinilmesinde hem de akran öğretimi ile akademik çalışmalarda kaynaştırma uygulamalarında önemli görevler üstlenebilmektedirler. Aral ve Dikici, (1998) araştırmalarındakaynaştırma ortamında normal gelişim gösteren çocukların özel gereksinimli olan akranlarının çeşitli alanlarda gelişimini sağlamada; olumlu davranış modeli oldukları, sınırlı olan beceri ve yeteneklerini geliştirmede, destekleyici nitelik taşıdıkları belirtilmektedir.

Katılımcıların çoğunluğu kaynaştırma uygulamalarının normal çocuklarda farklı bireyleri kabullenip, onlara karşı hoş görülme yönünde gelişmelere sebep olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgu Ryndak ve Alper'in görüşleri ile paralellik göstermektedir. Ryndak ve Alper'e(1996) göre "Engelli çocuklarla birarada eğitim gören normal gelişim gösteren çocuk, kendinden farklı olanlara karşı olumsuz tutumlarını değiştirebilir ve bunun sonucu olarak da bireysel ayrılıkları fark eder, engelli çocukları anlamaya çalışabilir." Az sayıda katılımcı da yardımlaşma ve destek olma duygularının gelişeceğini ifade etmişlerdir.

Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere yararı konusun da katılımcıların büyük çoğunluğu, öğretmenlerin kendilerini geliştirecekleri ve tecrübe sahibi olacakları konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu bulgunun, Kırcaali İftar'ın (1998) "Kaynaştırma uygulaması sınıf öğretmenin öğretmenlik bilgi ve becerilerinin artmasına katkıda bulunur."bulgusu ile paralellik göstermektedir. Sadece bir yönetici ile bir öğretmen yararı olmadığını belirtmişlerdir. Kaynaştırma uygulamalarının öğretmenlere hiç yarar sağlamadığını belirten bulguda dikkat çekicidir. Bu görüş yine kaynaştırmauygulamasına yönelik olumsuz tutumlardan kaynaklanabilir.

Veliye yararı konusunda yöneticilerin yarısı ile öğretmen ve velilerin yarısından fazlası, kaynaştırma uygulamaları sırasında çocuklarındaki gelişmeleri görüp bunun sonucunda da velilerin mutlu olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların üçte biri ise velilerin, çocuklarının durumunu kabul edip, kendilerini geliştirdiklerini

ifade etmişlerdir. Oranı düşük olmakla birlikte kaynaştırmanın veliye yararı olarak, çocuğunun topluma kazandırılması belirtilmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmalarının yapılması konusunda katılımcıların yarısı ve yarısından az fazlası hazırlık çalışmalarının yapıldığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların yaklaşık üçte bir kısmen yapıldığını, çok az sayıda katılımcı ise hazırlık çalışmalarının yapılmadığını belirtmişlerdir. Kargın ve diğerlerinin (2003), öğretmen ve yöneticilerin kaynaştırma uygulamalarına iliskingörüşlerinin belirlenmesi amacıyla yaptıkları çalışmalarında okul müdürlerinin büyük çoğunluğu yeterli bilgiye sahip eleman olmadığını, kaynaştırma öğrencisi gelmeden önce ortam, öğretmen ve diğer öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına hazırlanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu araştırma bulgumuzla çelişmektedir.

Kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarında özel eğitim öğretmenlerinin tek başlarına veya sınıf öğretmenleri ile işbirliği içinde çalıştıkları hususunda katılımcıların büyük çoğunluğu hemfikirdir. Katılımcıların yaklaşık dörtte biri kaynaştırmaya hazırlık çalışmalarının sınıf öğretmeni tarafından yürütüldüğü belirtilmiştir.

Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetlerinin sağlanması hususunda katılımcıların dörtte üçü ve daha fazlası destek hizmetlerinin sağlandığını ifade ederken, dörtte üçünden azı destek hizmetlerinin kısmen sağlandığını ifade etmiştir. Kargın (2004) bu konuda; "Gerekli durumlarda öğretmene ve/veya özel gereksinimli öğrenciye destek hizmetlerinin sağlanmasını gerektirmektedir. Ülkemizde, genel eğitim okullarında sınıf öğretmenine a) özel gereksinimli öğrencinin belirlenmesinde, b) değerlendirmesinde, c) gerektiğinde bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmasında ve d) öğretimin planlanmasında ve uygulanmasında yardım edecek destek servisler bulunmamaktadır. Bu durum kaynaştırma uygulamalarını olumsuz yönde etkilemektedir. "görüşünü ifade etmiştir ve araştırma bulgumuzla çelişmektedir.

Kaynaştırma uygulamalarına destek hizmeti sağlayanlar hususunda ise katılımcıların yarısı ve daha fazlası destek hizmetlerini özel eğitim öğretmenin yaptığı ifade etmiştir. Katılımcıları yaklaşık dörtte biri özel eğitim öğretmeni ile sınıf öğretmenin birlikte geri kalan katılımcılarda özel eğitim öğretmeni ile rehber öğretmenin işbirliği içinde kaynaştırmaya destek hizmetlerini sağladıklarını ifade

etmişlerdir. Özel eğitim öğretmenlerinin gerek tek başlarına gerekse ilgili öğretmenlerle birlikte destek hizmetlerinin sağlanmasında hep görev aldığı sonucuna ulaşılabilir. Nizamoğlu'nun (2006) yaptığı araştırmada, "sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusunda yalnızca rehber öğretmenlerden destek aldıklarını" belirtmiştir. Bu bulgu araştırmamız bulgusu ile çelişmektedir.

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer düzenlemesi konusunda katılımcıların üçte biri ve az fazlasının kurs, seminer düzenlendiğini ifade ederken, geri kalan yaklaşık üçte iki orandaki katılımcıların ise kurs, seminer düzenlenmediğini ifade etmiştir. Saygı (2007) bu konuda ki bulgusu; "Kaynaştırmaya katılacak okul idareleri ve öğretmenler özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitim programlarıyla zenginleştirilmemişlerdir. Bütün öğretmen ve yöneticilere yönelik, velilere yönelik bilgilendirici toplantı, seminer ve konferanslar hiç denecek kadar az yapılmıştır." şeklindedir ve araştırma bulgumuzla örtüştüğü görülmektedir.

Yöneticilerin ve velilerin tamamı ile öğretmenlerin tamamına yakını kaynaştırma uygulamaları ile ilgili kurs, seminer istediklerini ifade etmişlerdir. Batu, Kırcaali-iftar ve Uzuner (2004) yaptıkları araştırmada şu sonuca ulaşmışlardır: "Öğretmenlerin kaynaştırma ve kaynaştırma öğrencileri konusunda bilgilendirilmeleri, okulda bir özel eğitim öğretmenin bulunması, okulda öğretmenlere bilgilendirici konuşmalar yapılması, hizmet-içi eğitim düzenlenmesi gibi başlıklar altında gruplanmaktadır." Bu görüş araştırma bulgumuzu destekler niteliktedir. Az sayıda öğretmende ihtiyaçları olmadığını ifade ederek kurs, seminer istememişlerdir.

Kaynaştırma uygulamaları ile ilgili öğretmenlerin yarısına yakını ile velilerin üçte biri kaynak odada geçirilecek sürenin artırılmasını önermişlerdir. Bu bulguyu destekleyen Vural'ın (2008) araştırmasında öğretimin uyarlanmasında karşılaşılan zorluklara ilişkin olarak çoğu kaynaştırma sınıfı öğretmeni zamanın yeterli olmadığını belirtmiştir. Katılımcıların yaklaşık üçte biri her okulda kaynak oda açılmasını, yaklaşık üçte biride öğretmenlerin kaynaştırma uygulamaları açısından gelişmelerinin sağlanmasını önermişlerdir. Az sayıda katılımcı da kaynaştırma uygulamalarının amacına uygun yapılmasını ve idare-öğretmen-veli ilişkilerinin iyi olmasını önermiştir.

5.2.Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda uygulamaya yönelik ve ileriye dönük şunlar önerilerde buluna bilinir:

5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler:

1.Özel Eğitim politikalarına ilişkin yasal düzenlemelerin yetersizliği, hak ve sorumlulukların belirsizliğine ve uygulamaların nasıl yürütüleceğine yönelik yol gösterilemediğinden dolayı sıkıntılar vardır. Bu sıkıntıların giderilebilmesi içinÖzel Eğitim Kanunu çıkarılabilir.

2. Sınıf öğretmenlerinden başlayarak yöneticiler, aileler ve tüm okulpersonelinin kaynaştırma konusunda bilgilendirilmesinin başarının artmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir, bu bilgilendirmelerin sağlanması için hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

3. Kaynaştırma uygulamalarının amacı doğrultusunda ilerleyebilmesi için,kaynaştırma uygulamalarını yürüten sınıf öğretmenlerine ihtiyaç duydukları özel eğitim destek hizmetleri verilebilir.

4. Ailelerin bilgi gereksinimlerinin karşılanması, kaynaştırma eğitimine aktifkatılımlarını sağlamak amacıyla okullar aracılığıyla aile eğitimprogramlarına katılımları sağlanabilir.

5.İhtiyaç duyulan ilkokullarda yeni kaynak odalar açılıp, özel eğitim öğretmenleri görevlendirilebilir.

6.İlkokullarda kaynaştırma eğitimi verilen kaynak odalar, teknik donanım açısından güçlendirilebilir.

7.Sınıf öğretmenlerine; özel eğitim öğretmeni, okul rehber öğretmen ve okul idaresi ileişbirliği içinde olmalarıve sorunları birlikte çözüme ulaştırmaları önerilir.

8. Okul yöneticileri, sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerive diğer ilgili öğretmenlerin katılımıyla sık sık değerlendirme toplantıları yapabilirler.

9. Okul yöneticileri, sınıf öğretmenlerine, kaynaştırma uygulaması sürecindegerekli desteği verebilirler.

5.2.2.İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler:

1.Çalışmanın genelleşebilmesi için bu tür araştırmaların kaynaştırmauygulamasının yürütüldüğü okulöncesi ve orta öğretim okullarında da yapılması,

2. Kaynaştırma Uygulamalarına Destek Hizmetlerinin okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine ve beklentilerine göre incelenmesine, karşılaştırılmasına yönelik araştırma yapılması,

3. Kaynaştırma uygulamalarına Hazırlık Çalışmalarının okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine ve beklentilerine göre incelenmesine, karşılaştırılmasına yönelik araştırmayapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. (2000). *Zihin Özürlü Çocuklarda Çalışan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Davranışlarla ilgili Görüş ve Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akçamete, G. (1998). Türkiye’de Özel Eğitim. S. Eripek (Ed). *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- Akkoyun, A. K. (2007), *Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğü Personelinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Batı Karadeniz Bölgesi Örneği), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aral, N. ve Dikici, A. (1998). Normal Gelişim Gösteren Çocukların Özel Gereksinimi Olan Akranları Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. VIII. Özel Eğitim Kongresi, Edirne: Kök Yayınevi.
- Ataman, A. (2008). *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık
- Avcıoğlu, H., Eldeniz-Çetin, M., Özbey, F. (2005). Sınıfta Kaynaştırma Öğrencisi Bulunan Sınıf ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar. İstanbul: Kök Yayıncılık
- Avcıoğlu, H., Sazak-Pınar, E., Öztürk, T. (2005). Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Uygulanan Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi. 14. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri: Özel Eğitimden Yansımalar. İstanbul: Kök Yayıncılık,
- Aydın, B. ve Şahin, R. (2002). *Kaynaştırma Programının Uygulandığı Okullardaki Uygulamalarla Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin Karşılaştırılması*. 11. Özel Eğitim Kongresi, 145-152, Konya: Eğitim Kitabevi.
- Ayhan, H. (1997). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Şule Yayınevi
- Banerji, M., & Dailey, R. A. (1995). Study of the Effectiveness of an Inclusion Model on Students with Specific Learning Disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 28(8), 511-522, 1995
- Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı (2005), “Özürlüler Yüksek Kurulu Raporu”, <http://www.ozurluveyasli.gov.tr/tr/html/645/Yuksek+Kurul> Erişim: 02.01.2013

- Batu, S. (1998). *Özel gereksinimli öğrencilerin kaynaştırıldığı bir kız meslek lisesindeki öğretmenlerin kaynaştırmaya ilişkin görüş ve önerileri*. Yayınlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Batu, S. E. (2000a). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1242
- Batu, S. E. (2000b). Kaynaştırma, Destek Hizmetler ve Kaynaştırmaya Hazırlık Etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35 – 45
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G., ve Uzun, Y. (2004). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 33-50.
- Battal, İ. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Bilen, E. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlarla İlgili Görüşleri Ve Çözüm Önerileri*. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Cavkaytar, A. ve Diken, İ. (2007). *Özel Eğitime Giriş, (3. Baskı)*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Cavkaytar, A. (2008). Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar ve Özel Eğitim, (Ed) Diken, H.İ. *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Conrad, M. (1997). *Inclusion and Law: A Principal's Proactive Approach*. Clearing House, 70 (4), 207-211, 1997.
- Çakmak, H. (2008). *Kıbrıs'ta Özel Eğitim*. Lefkoşa: Karakaş
- Çelik, R. R. (2003). *Zihin Engelli Çocuğu Olan Anne Babaların Okulda Anne Baba Katılımına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Çetinkaya, Ç. (2010). 19. ve 20. Yüzyıllarda Avrupa'da Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylerin Eğitim Tarihi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* Cilt: 1 Sayı: 2 Aralık 2010
- Çevik, T. ve Göksu, İ. (2004). *Özel Eğitime Giriş*. Adana
- Dağlı, G., Silman F., Birol C. (2009). *Üniversite Yöneticilerinin Bilgi Yönetimi Araçlarını Kullanma Yeterlilikleri İle İlgili Nitel Bir Araştırma (KKTC Örneği)*, Lefkoşa.
- Darıca, N. (1992), *Özürlü Çocukların Eğitiminde Entegrasyonun Önemi*. I. Ulusal Eğitim Kongresi'nde Sunulan Bildiri. İstanbul: Ya-Pa Yayınları,

Dean, M. ve Nettles, J. (1987). *Reverse Mainstreaming a Succesful Model ForInteraction* Volta Review, 89: 27-341

Demirel, Ö.(1997). *Kaynaştırma ve Özel Sınıfa Devam Eden Eğitilebilir Zihin Engelli Öğrencilerin Uyumsal Davranış Özellikleri ve Sözcük Dağarcığı Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Diken, İ. H. (1998). *Sınıfında Zihin Engelli Bulunan Ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.

Diken, H. ve Sucuoğlu, B. (1999). *Sınıfında Zihin Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması*. *Özel Eğitim Dergisi*, 2, (3): 25-39

Dönmez, B.N., Avcı, N. ve Aslan, N.(1997). İlk ve Ortaöğretim Kurumu Öğretmenlerinin Engellilere ve Kaynaştırmaya İlişkin Bilgi ve Görüşleri. I. Ulusal Eğitim Bilimler Kongre Bildiri Kitabı. 10-12 Eylül, Eskişehir.

Ergun, M., Ergener B. ve Çevik, İ.(1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Ocak Yayınları

Eripek, S.(1986). *Özel Gereksinimli Çocukların Normal sınıflara Yerleştirilmesi Kaynaştırma*. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:1, Sayı:2, Eskişehir.

Eripek, S.(1998). *Özel Eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1018,

Eripek, S.(2003). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Ülkemizde Özel Eğitim Hizmetleri*. *Çocuk Çocuk Dergisi*, sayı:26.

Eripek, S.(2004). *Türkiye’de Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmalarına İlişkin Olarak Yapılan Araştırmaların Gözden Geçirilmesi*. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 28-34,

Eripek, S. (2007) *Özel Eğitim ve Kaynaştırma Uygulamaları*. S. Eripek (Ed.), *İlköğretimde Kaynaştırma*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Evcimen, E. (1996). *Zihin Engelli Çocuğu Olan Ailelerin (Anne-Babaların) Gereksinimlerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Hallahan, D.P, Kauffman, J.M (1982). *Exceptional Children* (2.baskı) Prentice Hall Int.Inc., New Jersey

<http://www.mebnet.net/?q=node/19> (Son Erişim:06.01.2013)

- İzci, E.(2005) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Eğitim Konusundaki Yeterlilikleri.Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder. com ISSN:1304-0278 güz 2005 c.4. s.14 (106-114)
- Jobe, D, Rust O. J., Brissie, J. (1996), "Teacher attitudes toward inclusion of students with disabilities intoregular classrooms", *Education*, 117(1), 148-154.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 12. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatepe, H.(1996).*Zekâ Özürlü Çocuklar*. Karatepe Yayınları.
- Kargın, T., Acarlar, F., Sucuoğlu, B. (2003). Öğretmen, Yönetici Ve Anne-Babaların Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 4, 55-76.
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri.*Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, (5)2, 1-13.
- Kargın, T. (2006). Kaynaştırma: Temel Kavramlar, Tarihçe Ve İlkeler. A. Oktay ve Ö. PolatUnutkan (Editörler). *İlköğretimde kaynaştırma uygulamaları: Yaklaşımlar, yöntemler, teknikler*. İstanbul:MORPA Kültür Yayınları Ltd.
- Karlı, M.D.,(2003).*Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Pegem A, Ankara
- Kaya, U. (2003). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin, Sınıf ÖğretmenlerininVe Rehber Öğretmenlerin Kaynaştırma ile İlgili Bilgi, Tutum VeUygulamalarının incelenmesi*.Gazi Üniversitesi Eğitim BilimleriEnstitüsü Özel Eğitim Bölümü Yüksek Lisans Tezi.Ankara.
- Kırcaali- İftar, G. (1998). *Özel Eğitim 'Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri*. No: 561. Eskişehir.
- Kırcaali-İftar, G. ve Uysal, A. (1999). Zihin Özürlü Öğrencilere Özel Eğitim Danışmanlığı Aracılığıyla Uygulanan Resimli Fişlerle Okuma-Yazma Öğretiminin Etkililiği. *Özel Eğitim Dergisi*, 2, 3-13.
- Kırcaali-İftar, G., ve Batu, S. (2007). *Kaynaştırma*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- KKTC Anayasası (1983). Madde:59.
- KKTC Milli Eğitim Yasası (1986). Madde:6-7-9-10-11.
- Kuş, E. (2009). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri* (3.Baskı). Ankara: Anı.
- Kuz, T. (2001). *Kaynaştırma Eğitimine Yönelik Tutumların İncelenmesi*.Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları/17.

- Lewis, R. B., Doorlag, H.D. (1999). *Teaching special students in general education classrooms*. New Jersey: PrenticeHall.
- Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/mainstreaming. *British Journal Of Educational Psycology*, 77(1), 1-24.
- Link, S. (2008). *Main streaming in the public schools*. EBSCO ResearchStarters, p.7.
- MEB (2006). *IV. Milli Eğitim Şurası Kararları*. Lefkoşa: Devlet Basımevi
- Metin, N.(1997). *Özürlü Çocuklar için Kaynaştırma Programı*. ÖZEV Türkiye Özürlüler Vakfı Yayın, Ankara.
- Metin, N. ve Güleç, H.Ç. (1999), “İlköğretim Okullarındaki Eğitimcilerin Özürlü Çocuklarla Normal Çocukların Kaynaştırıldığı Programlar Hakkındaki Düşüncelerinin İncelenmesi”, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 59-73.
- Metin N.(1999), “Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Kaynaştırma Programlarına Yaklaşımı ve Katılımı”, *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1(1). 28-33.
- MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı(1991). *Özel Eğitimle İlgili Mevzuat, Kanun-Yönetmelikler-Genelgeler*, Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı(2000) *Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*, Ankara: Ankara Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği”, Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
- Nizamoğlu, N. (2006), *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Konusundaki Yeterlilikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Öncül, N. (2003). *Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Zihin Özürlü Öğrencinin Bulunduğu Sınıfta Normal Çocuk Annelerinin Kaynaştırma Uygulamasına ilişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Önder, M. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Zihin Engelli Kaynaştırma Öğrencileri İçin Sınıf İçinde Yaptıkları Öğretimsel Uygulamaların Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Özcan, N. (2004). *Zihin Özürlü Çocuklara Tuvalet Becerisi Öğretimine Yönelik Aile Eğitimi Programının Etkinliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Özer, D. S. (2001), *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*. Ankara: Nobel YayınDağıtım.
- Özgür, İ. (2004), *Engelli Çocuklar ve Eğitimi & Özel Eğitim*, 1. Baskı. Adana: Karahan Kitabevi.
- Özsoy, Y., Özyürek , M. Eripek ,S. (1989). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe yayınları, No:7.
- Özyürek, M. (2004). *Bireyselleştirilmiş eğitim programı: Temelleri ve geliştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Peterson, M. J., Hittie, M. M. (2003).*Inclusiveteaching: Creatingeffectiveschools for alllearners*. Boston: Allynand Bacon.
- Praisner, C. L.(2003).Attitudes of Elementary School PrincipalsTowardtheInclusion ofStudentsWithDisabilities. *ExceptionalChildren*, 69, (2) 135-142
- Ryndak, D. L., Alper, S., 1996,Curriculum Content For StudentsWithModerateAnd SevereDisabilities In InclusiveSettings.America: Boston Allynand Bacon.
- Salend, S. J. (1998). *Effective mainstreaming: Creating inclusive classrooms*. New Jersey, PrenticeHall
- Salend, J. S. (2001). *Creatinginclusiveclassrooms: Effectiveandreflectivepractices*. (4th ed.). New Jersey: PrenticeHall.
- Sanır, H. (2009). *Kaynaştırma Eğitime Devam Eden Öğrencilerin AkademikÖğrenme İle İlgili Karşılaştıkları Sorunların Öğretmen ve Aile GörüşleriAçısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi.Selçuk Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma.*Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9,183-203.
- Saygı, M.(2007).Kuzey Kıbrıs'ta Özel Eğitim ve Kaynaştırma.*Milli Eğitim Dergisi* Sayı 1 S.55
- Scruggs, T.E.,& Mastropieri, M.A. (1996). Teacherperceptions of mainstreaming/inclusion, 1958-1995. *ExceptionalChildren*, 63, 59-74.
- Smith, D.(2003). *Effective_nclusion Of StudentsWithDisabilitiesin GeneralEducationClassrooms*: The IRIS Center For Faculty Enhancement.
- Soysal, A. (1996). Okul Öncesi Eğitimi, Alt Özel Sınıf Ve KaynaştırmaEğitimi. Sinop: Sinop Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları
- Stainback, W., Stainback, S. ve Stefanich. (1996). *Learning Together in Inclusive Classrooms*. *TeachingExceptionaChildren*, 28, (2): 14-19

- Sucuoğlu, B. (1995). Özürlü Çocuğu Olan Anne-Babaların Gereksinimlerinin Belirlenmesi *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 9, (2): 36-43.
- Sucuoğlu, B. (2004). Türkiye’de Kaynaştırma Uygulamaları: Yayınlar/ Araştırmalar (1980-2005). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5, (2), 15-23.
- Sucuoğlu, B. ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.
- Sucuoğlu, B. ve Kargın, T. (2006). *İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları*, İstanbul: Morpa.
- Şahbaz, Ü. (2003). Özel Eğitimden Yansımalar 13. Ulusal Özel Eğitim Kongre Bildirileri. Eskişehir: Kök Yayınevi
- Şahbaz, Ü. (2008). Kaynaştırma Hakkında Doğru Bildiğimiz Yanlışlar, *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, S.18.28-30.
- Şahin, S. (2003). Özel eğitim tarihçesi. A. Ataman (Ed). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Şura Raporu (1999). *I. Özürlüler Şurası: Çağdaş toplum çağdaş yaşam ve özürlüler*. Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları.
- Tatar, Y. (1997). *Özürlüler Ve Spor I*, İstanbul: Fiziksel Engelliler Vakfı Yayınları
- Temel, Z. F. (2000). Okul Öncesi Eğitimcilerinin Engellilerin Kaynaştırılmasına İlişkin Görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
- Temir, D. (2002). *Çocuğu Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Ailelerin Sorunları ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Çağ Matbaası
- Türk Dil Kurumu. (2013). Genel Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr/> :TDK
- Türkoğlu, Y.K. (2007). *İlköğretim Okulu Öğretmenleriyle Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmalarının Öncesi ve Sonrasında Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Uysal, A. (1995). *Öğretmen Ve Okul Yöneticilerin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşler*. Anadolu Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Uysal, A.(2004).Kaynaştırma Uygulaması Yapan Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri. Özel Eğitimden Yansımalar.13. Özel Eğitim Kongresi Bildirileri.Ankara: Kök Yayınevi

Ünal, F.(2010). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki Öğretmen, Normal Gelişim gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Vural, M. (2008). *Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Öğretimin Uyarlanmasına İlişkin Yaptıkları Çalışmaların Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Vuran, S.(1996). Bireyselleştirilmiş Eğitim Materyallerinin Hazırlanması. Anadolu Üniversitesi.*Eğitim Fakültesi Dergisi*, C.6, S.1.

Vuran, S.(2005). İlköğretim Düzeyindeki Kaynaştırma Sınıflarında Eğitim Alan Özel Gereksinimli Öğrencilerin Sosyometrik Konumları. *EJER Eğitim Araştırmaları Dergisi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 18. Sayı,

Wallin, W.(1995).*Education of Mental Handicapped Children, Harper and Brothers Publisher. p. 1-4.*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*.(7.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıkılmış, A., Sazak-Pınar, E. (2005). İlköğretim Okulu Müdürlerinin Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi.14. *Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri Özel Eğitimden Yansımalar*. İstanbul: Kök Yayınevi

EKLER

EK-1: Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Araştırma Konusu:

KKTC' DE İLKOKULLARDA KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ OKUL
YÖNETİCİLERİ, ÖĞRETMENLER VE VELİLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
KARŞILAŞTIRMALI DURUM ÇALIŞMASI

GİRİŞ

Merhaba benim adım İnan KARABULUT, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, İlköğretim Dairesi Müdürlüğü, Lefkoşa Özel Eğitim ve İş Eğitim Merkezi'nde görev yapıyorum. Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi-Denetimi-Ekonomisi ve Planlaması A.B.D. Yüksek Lisans Programı'nda yüksek lisans yapmaktayım. Kaynaştırma Uygulamalarının Okul Yöneticileri, öğretmenler ve velilerin görüşlerine göre karşılaştırmalı durum çalışması üzerine bir araştırma yapıyorum ve sizinle konu ile ilgili olarak görüşme yapmak istiyorum. Bu araştırmada amacım okul yöneticileri, öğretmenler ve velilerin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerini derinlemesine araştırmaktır. Araştırma neticesinde ortaya çıkacak bulguların KKTC ilkokulların da kaynaştırma uygulamalarına yararı olacağını düşünmekteyim. Yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmenin yaklaşık olarak 25 dakika süreceğini düşünüyorum. İzin verirseniz görüşmeyi kaydetmek istiyorum. Bu şekilde hem zamanı daha iyi kullanabiliriz, hem de sorulara vereceğiniz yanıtların kaydını daha ayrıntılı tutma fırsatı elde edebilirim. Görüşmeyi kabul ettiğiniz için öncelikle teşekkür ediyorum.

I. BÖLÜM: KİŞİSEL BİLGİLER

- a)Kaç yaşındasınız? ()
- b) Öğrenim durumunuz? İlkokul() Ortaokul() Lise() Lisans() yüksek lisans() doktora()
- c) Cinsiyet: bayan () bay ()
- d)Katılımcı: Yönetici () Öğretmen () Veli ()

II. BÖLÜM KAYNAŞTIRMAYA YÖNELİK SORULAR

1-KKTC'deki kaynaştırma uygulamasının yasal düzenlemeleri yeterli mi? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

2-Okulunuzda kaynaştırma uygulamasından yararlanan özel gereksinimli bireylerin engel türü nedir? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

a. Engel türlerinden hangilerini kaynaştırmaya uygun buluyorsunuz?
Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

3-Kaynaştırma uygulamasında karşılaştığınız sorunlar nelerdir? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

4-Kaynaştırma uygulamasının en iyi şekilde yürütülmesi için,

a.Milli Eğitim Bakanlığında beklentileriniz nelerdir?

b.Sınıf öğretmenlerinden beklentileriniz nelerdir?

c.Ailelerden beklentileriniz nelerdir? Bu konudaki görüşlerinizi

açıklayabilir misiniz?

5-Kaynaştırma uygulamasının;

a.Engelli öğrenciye ne tür yararları vardır?

b.Normal öğrenciye ne tür yararları vardır?

c.Sınıf öğretmenine ne tür yararları vardır?

d.Ailelere ne tür yararları vardır? Bu konudaki görüşlerinizi

açıklayabilir misiniz?

6-Kaynaştırma uygulamalarına hazırlık çalışmaları yapılıyor mu?

Yapılıyorsa kimler tarafından yapılıyor? Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

7-Okulunuzda kaynaştırma uygulamalarına destek hizmetler sağlanıyor mu?

a. Sağlanıyorsa kimler yapıyor?Bu konudaki görüşlerinizi
açıklayabilir misiniz?

8-Kaynaştırma uygulamaları hakkında kurs, seminer düzenleniyor mu?

Düzenlenmiyorsa bu tür etkinliklerin yapılmasını ister misiniz?

9- Kaynaştırma uygulaması hakkında önerileriniz istense neler önerirsiniz?

Bu konudaki görüşlerinizi açıklayabilir misiniz?

EK 2: Ölçkle İlgili Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın İzni

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: İÖD.0.00-35/2012/İB-1323

Lefkoşa, 11 Ekim 2012

Sayın İnan KARABULUT,
Lefkoşa Özel Eğitim ve İş Eğitim Merkezi,

“Kaynaştırma Uygulamaları” konulu anketiniz Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiş ve Müdürlüğümüze bağı Kaynak Oda Eğitimi veren tüm ilkokullarda görev yapan yöneticiler ile öğretmenlere ve bu sınıflarda okuyan ğrenci velilerine uygulanmasında bir sakınca görülmemiştir.

Anketi uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve anket tamamlandıktan sonra da çalışma sonuçlarının Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğüne iletilmesi hususunda bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

M. Bumin PAŞA
Müdür

/AA

Tel (90) (392) 228 3136 - 228 6893
Fax (90) (392) 228 7158
E-mail meb@mebnet.net

Lefkoşa-KKTC